

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

1. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha 2013

Darina Lörincová

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví N5345

Studijní obor: navazující magisterský, Ošetrovatelská péče v anesteziologii,
resuscitaci a intenzivní péči (MOPAR) 5345T034

Bc. Darina Lörincová

Srovnání vzdělávání sester pro intenzivní péči
v České a Slovenské republice

(Comparating of nursing education in intensive care
between Czech and Slovak republic)

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. et Mgr. Eva Prošková

Praha, 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval/a samostatně a že jsem řádně uvedl/a, citoval/a všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím/Nesouhlasím* s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 16.04.2013

Darina Lörincová

Podpis.....

*Nehodící se vypustěte

Poděkování

Ráda bych poděkovala touto cestou lidem, kteří mně po celou dobu realizace mé diplomové práce podporovali a pomáhali mi. Chci moc poděkovat vedoucí této práce Mgr. et Mgr. Evě Proškové za odborné vedení, ochotu, odbornou pomoc při psaní mé diplomové práce a pomoc s orientací ve vzdělávacím a legislativním systému v České a Slovenské republice. Dále bych ráda poděkovala všem zdravotním sestrám, které si našly čas na vyplnění mého dotazníku. Také bych ráda poděkovala svému partnerovi za dlouhodobou podporu a trpělivost při psaní této práce.

Identifikační záznam:

LÖRINCOVÁ, Darina. *Srovnání vzdělávání sester pro intenzivní péči v České a Slovenské republice. [Comparating of nursing education in intensive care between Czech and Slovak republic]*. Praha, 2013. 132 s., 17 příloh. Diplomová práce (NMgr.). Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, ÚTPO. Vedoucí závěrečné práce Mgr. et Mgr. Prošková, Eva.

Abstrakt v ČJ

Diplomová práce se zabývá srovnáváním vzdělávání sester pracujících v intenzivní péči v České a Slovenské republice. V teoretické části práce jsou popsány možnosti vzdělávání sester v anesteziologii, resuscitaci a intenzivní péči a to jak v minulosti, tak v současnosti. Je zde uvedena komparace českého a slovenského vzdělávacího systému, regulace vzdělávání, jeho shody a rozdíly. Cílem empirické části je porovnat s jakým vzděláním pracují sestry v intenzivní péči, co je jejich motivací do dalšího vzdělávání. Jak se dívají na současné možnosti vzdělávání sester v anesteziologii, resuscitaci a intenzivní péči v Slovenské a České republice. K získání dat pro odpovědi na tyto a další otázky bylo využito dotazníku, tedy metody kvantitativního výzkumu. Výsledky šetření jsou zpracovány do tabulek a grafů.

Klíčová slova:

Historie vzdělávání sester, Specializační vzdělávání, Anesteziologie, Resuscitace a Intenzivní péče, Regulace, Slovenská republika, Česká republika

Abstract

This thesis is concerned with comparing the education of nurses working in intensive care in the Czech and Slovak Republics. In the theoretical part of the thesis there are described the options for nursing education in anaesthesia, resuscitation and intensive care, both in the past and at present. Presented here is the comparison of the Czech and Slovak educational system, regulation of education, their similarities and differences. The aim of the empirical part is to find out what kind of education are nurses working with in the intensive care, what is their motivation to further education and to look at the current possibilities of nursing education in anaesthesia, resuscitation and intensive care in the Slovak and Czech Republic. To obtain the data for answers to these and other questions the questionnaire has been used; specifically the methods of quantitative research. The results are processed in tables and graphs.

Keywords:

History of nursing education, Specialized education, Anaesthesiology, Resuscitation and Intensive Care, Regulation, Slovak Republic, Czech Republic

OBSAH

ÚVOD	1
I. TEORETICKÁ ČASŤ	3
1. REGULÁCIA NELÉKARSKÝCH PROFESIÍ	3
1.1. Regulácia na úrovni Európskej únie	4
1.2. Regulácia v Slovenskej republike	5
1.3. Regulácia v Českej republike	5
2. HISTÓRIA OŠETROVATEĽSKÉHO VZDELÁVANIA	7
2.1. História ošetrovateľského vzdelávania na území Československa	7
2.2. História ošetrovateľského vzdelávania na území Slovenska	10
2.2.1. Významné slovenské osobnosti ošetrovateľského vzdelávania	12
2.3. História ošetrovateľského vzdelávania na území Česka	13
2.3.1. Významné české osobnosti ošetrovateľského vzdelávania	15
3. HISTÓRIA ŠPECIALIZAČNÉHO VZDELÁVANIA	17
3.1. História špecializačného vzdelávania v Československej republike (do roku 1993)	17
3.2. História špecializačného vzdelávania v Slovenskej republike (po roku 1993)	22
3.2.1. Významné slovenské osobnosti špecializačného vzdelávania	26
3.3. História špecializačného vzdelávania v Českej republike (po roku 1993)	27
3.3.1. Významné české osobnosti špecializačného vzdelávania	29
4. SÚČASNOSŤ ŠPECIALIZAČNÉHO VZDELÁVANIA	31
4.1. Súčasnosť špecializačného vzdelávania sestry v Slovenskej republike	31
4.1.1. Podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry	31
4.1.2. Odbory špecializovaného vzdelávania a označenie odbornosti špecializovanej sestry	32
4.1.3. Špecializovaná spôsobilosť sestry	32
4.1.4. Kompetencie špecializovanej sestry	32
4.1.5. Zaradenie do špecializovaného vzdelávania	33
4.1.6. Priebeh špecializovaného vzdelávania	33
4.1.6.1. Dĺžka špecializačného vzdelávania	34
4.1.6.2. Obsah špecializačného vzdelávania	35
4.1.7. Ukončenie špecializovaného vzdelávania	35
4.1.8. Financovanie špecializovaného vzdelávania	35
4.1.9. Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie	36
4.2. Súčasnosť špecializačného vzdelávania sestry v Českej republike	36
4.2.1. Podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry	36

4.2.2.	Odbory špecializovaného vzdelávania a označenie odbornosti špecializovanej sestry	37
4.2.3.	Špecializovaná spôsobilosť sestry	38
4.2.4.	Kompetencie špecializovanej sestry	39
4.2.5.	Zaradenie do špecializovaného vzdelávania	39
4.2.6.	Priebeh špecializovaného vzdelávania	40
4.2.6.1.	Dĺžka špecializačného vzdelávania	40
4.2.6.2.	Obsah špecializačného vzdelávania	41
4.2.6.3.	Dobiehajúce a súčasné špecializované vzdelávacie programy	41
4.2.7.	Ukončenie špecializovaného vzdelávania	42
4.2.8.	Financovanie špecializovaného vzdelávania	43
4.2.9.	Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie	44
5.	POROVNÁVANIE ŠPECIALIZAČNÉHO VZDELÁVANIA SESTIER MEDZI SLOVENSKOU A ČESKOU REPUBLIKOU	45
5.1.	Podmienky pre výkon povolania špecializovaných sestier v SR a ČR	45
5.2.	Dĺžka špecializačného vzdelávania sestier v SR a ČR	46
5.3.	Hodinová dotácia špecializačného vzdelávania sestry (pomer teoretickej a praktickej časti špecializačného vzdelávania)	48
5.4.	Kompetencie špecializovaných sestier v SR a ČR	49
5.5.	Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie sestier	49
II	EMPIRICKÁ ČASŤ	51
6.	CIELE A HYPOTÉZY	51
6.1.	Ciele práce	51
6.2.	Hypotézy	51
7.	METODIKA	52
7.1.	Použitá metóda zberu dát	52
7.2.	Charakteristika sledovaného súboru	52
7.3.	Spracovanie dát	53
8.	VÝSLEDKY VÝSKUMU	54
8.1.	Charakteristika výskumného vzorku	54
8.2.	Vzdelávanie sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti	56
8.3.	Motivácia pracujúcich sestier v intenzívnej starostlivosti	59
8.4.	Pozitíva a negatíva počas vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti	64
8.5.	Rozdiely vo vzdelávaní sestier v intenzívnej starostlivosti	68
8.6.	Rozdiely v praxi a počas štúdia sestier	74
9.	DISKUSIA K VÝSLEDKOM	79
10.	ZÁVER	86

ZOZNAM SKRATIEK.....	88
ZOZNAM GRAFOV	90
ZOZNAM TABULIEK.....	91
REFERENČNÝ ZOZNAM.....	92
ZOZNAM PRÍLOH.....	102

ÚVOD

K výberu témy diplomovej práce – Porovnávanie vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti medzi Českou a Slovenskou republikou, ma viedla úvaha zmapovať hlavné problémy v špecializačnom vzdelávaní sestier vo vybraných nemocniciach jednotlivých krajín. S týmto hlavným cieľom súvisí charakteristika špecializačného vzdelávania sestier v súčasnosti u jednotlivých krajín. Zaujímať sa budem o ich súčasnú problematiku. Aby som tento hlavný cieľ diplomovej práce čo najlepšie splnila, rozdelila som si ho do piatich jednotlivých cieľov.

Zameriam sa na nasledujúce jednotlivé ciele a na základe komparatívnej štúdie zhodnotím rozdiely v špecializačnom vzdelávaní slovenských a českých sestier.

Podľa môjho názoru je problematika špecializačného vzdelávania sestier u oboch krajín veľmi aktuálna. Rýchlym tempom sa postupne rozvíjajú nové poznatky nielen v medicíne, ale i v ostatných zdravotníckych oboroch. Dôležitou súčasťou je napríklad ošetrovateľská starostlivosť v anestéziológii, resuscitácii a intenzívnej starostlivosti. Sestry sa musia vzdelávať a nezaostávať v tejto problematike.

Prečo som sa rozhodla porovnávať vzdelávanie sestier v intenzívnej starostlivosti medzi Slovenskou republikou (ďalej iba „SR“) a Českou republikou (ďalej iba „ČR“)? Dôvodov je mnoho na základe osobných skúseností vo vysokoškolskom vzdelávaní sa a v praxi v obdivoch krajinách. Napríklad akútny nedostatok vzdelaných sestier v SR a ich častý odchod nielen do iných krajín Európskej únie (ďalej iba „EU“), ale najmä do ČR, kde nie je jazyková bariéra. Sestry tam majú niekedy lepšie pracovné i platové podmienky než v SR. Ďalším dôvodom je zistiť právne zmeny a uznávanie kvalifikácie špecializačného vzdelávania sestier medzi SR a ČR. Do akej miery sa dotýkajú právne zmeny v špecializačnom vzdelávaní sestier?

Prvým cieľom je zistiť, či sa sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR vzdelávajú v odbore, v ktorom pracujú. Možností i foriem vzdelávania je mnoho. Ale sú tieto možnosti dostatočné? Využívajú ich sestry v intenzívnej starostlivosti? Odpovede zistím vo vyhodnotení výskumu použitím jednotlivých otázok, zameraných na tento cieľ.

Druhým cieľom je zistiť, čo je motiváciou sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR pre ich ďalšie vzdelávanie. Je to snaha o zlepšenie kvality intenzívnej starostlivosti o pacientov, nadobudnutie nových vedomostí v špecializačnom vzdelávaní, postup v platovej triede, alebo dosiahnutie rešpektu zo strany kolegov/ kolegýň či nadriadených?

Tretím cieľom je zistiť pozitíva a negatíva počas vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR. Porovnať podporu zo strany zamestnávateľa, kolegov/kolegýň slovenských a českých sestier. Sú niečím obmedzované alebo znevýhodnené oproti iným sestrám medzi SR a ČR? Plynú z toho nejaké zamestnanecké benefity alebo naopak problémy v zamestnaní? Bude nutné pozrieť sa na túto problematiku z viacerých uhlov.

Štvrtým cieľom je zistiť rozdiely vo vzdelávaní sestier v intenzívnej starostlivosti medzi SR a ČR. Aké majú možnosti sestry vo vzdelávaní v SR a ČR? Sú registrované?

Posledným cieľom je zistiť rozdiely v praxi a počas štúdia sestier zamerané na vzdelávanie v špecializáciách medzi SR a ČR. Mení sa niečo pre sestry po absolvovaní vysokoškolského vzdelávania? Ako vidia sestry súčasné možnosti špecializačného vzdelávania v intenzívnej starostlivosti?

V teoretickej časti charakterizujem históriu ošetrovateľského vzdelávania sestier v Slovenskej a Českej republike, významné osobnosti jednotlivých krajín. Potom sa zameriam na históriu a súčasnosť špecializačného vzdelávania sestier v Slovenskej a Českej republike, ich zhody, rozdiely a právne zmeny. Ďalej sa zmienim o regulácii nelekárskych zdravotníckych pracovníkov medzi SR, ČR a na úrovni EU.

V empirickej časti diplomovej práce urobím kvantitatívni výskum a analyzujem na príklade jednej českej a slovenskej nemocnice úroveň vzdelávanie sestier v intenzívnej starostlivosti. Výsledky výskumu dôkladne analyzujem, aby som zistila zhody a rozdiely vo vzdelávaní sestier, v praxi a počas štúdia sestier v intenzívnej starostlivosti medzi SR a ČR. Vyhodnotím ciele a na základe vyvrátení či potvrdení stanovených hypotéz diplomovej práce sa budem snažiť zhodnotiť prínos a motiváciu v oblasti vzdelávania sestier. Na záver porovnam výsledky iných výskumov na danú tému.

Predpokladaný prínos mojej diplomovej práce pre ošetrovateľskú prax vidím vo výsledkoch kvantitatívneho výskumu, ktorý poukazuje na rozdiely v špecializačnom vzdelávaní u vybraných krajín. Popri tom podáva aktuálny prehľad informácií na možnosti vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti v SR a ČR. Diplomová práca môže poslúžiť ako zdroj informácií pre zdravotníckych pracovníkov, ktorý uvažujú o špecializačnom vzdelávaní v niektorých z dvoch krajín. Čitateľ by po prečítaní mojej diplomovej práce mal byť schopný na základe objektívnych porovnávacích výsledkov zhodnotiť systém špecializačného vzdelávania sestier v jednotlivých krajinách.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1. REGULÁCIA NELÉKARSKÝCH PROFESIÍ

Cieľom tejto kapitoly je definovať pojem regulácia, rozlíšiť pojem regulovaná činnosť, regulované povolanie. Zároveň v krátkosti opísať reguláciu v SR, ČR a na úrovni EÚ. Regulácia z latinského slova regula znamená pravidlo, predpis.¹Všeobecne môžeme povedať, že regulácia znamená riadiace alebo usmerňujúce činnosti, vykonávané osobou alebo automatickým zariadením, čiže regulátorom.²Cieľom profesijnej regulácie je definovať profesiu a jej členov, určiť ich rozsah pôsobnosti, stanoviť vzdelávacie a etické normy a štandardy profesijnej spôsobilosti, vytvoriť systém zodpovednosti a v neposlednom rade vytvoriť tzv. poverovacie postupy.³Poverovacie procesy sú napríklad registrácia, udeľovanie licencií, vydávanie dokladov o kvalifikácii, vykonávanie akreditácií, vydávanie osvedčení a certifikátov a pod.⁴Od všeobecného pojmu regulácia musíme rozlišovať pojem registrácia. Registráciou sa rozumie zapísanie zdravotníckeho pracovníka do registra a vydanie potvrdenia o registrácii.⁵

Hofšetrová-Knotková k regulácii uviedla, že prvoradým cieľom a dôvodom, prečo sú jednotlivé povolania regulované, je ochrana verejnosti. Podľa nej by jednotlivé regulačné systémy by mali byť koncipované tak, aby si jednotliví zástupcovia profesií uvedomili dôležitosť udržiavania a prehľbovania vedomostí, zručností a etických zásad.⁶

Podľa Mastiliakovej reguláciu rozlišujeme na štatutárnu (externú, vládnu) a profesijnú (vnútornú). Primárnou úlohou vlády v oblasti regulácie je právna úprava profesie. Vnútorná regulácia je spôsob regulácie v rámci profesie. Môže byť na niekoľkých úrovniach, napríklad na úrovni jednotlivých pracovníkov, zdravotníckej alebo vzdelávacie inštitúcie, národné alebo medzinárodné profesijné organizácie a profesijné pracovné skupiny. Príkladom vnútornej regulácie je vytváranie a aktualizácia štandardov pre prax a vzdelávanie.⁷

Medzinárodný výbor sestier – International Council of Nurses (ďalej iba „ICN“) ako zástupca ošetrovateľskej a zdravotníckej verejnosti používa termín regulácia vo vysoko pozitívnom zmysle. Najmä pri legitímnych a náležitých nástrojoch (vládných, profesijných

¹Regula [online]. Posledná aktualizácia stránky 4.januára 2011 v 21:58 [cit.14.03.2013], Wikipedia. Dostupné z WWW: <<http://sk.wikipedia.org/wiki/Regula>>

²Regulace [online]. Posledná aktualizácia stránky 13.decembra.2012 v 01:00 [cit. 14.03.2013], Wikipedie. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Regulace>>

³HOFŠETROVÁ-KNOTKOVÁ, M.,: *Registrace-základ účinné regulace nelékařských profesí*, Florence, 2007, vol. III, č. 1, s. 15.

⁴MASTILIAKOVÁ, D.: *Úvod do ošetrovatelství*, Praha: Karolinum, 2002, 1.díl, 1. vyd.

⁵Predpis č. 578/2004 Z.z., o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶HOFŠETROVÁ-KNOTKOVÁ, M.,: *Registrace-základ účinné regulace nelékařských profesí*, Florence, 2007, vol. III, č. 1, s. 15.

⁷MASTILIAKOVÁ, D.: *Úvod do ošetrovatelství*, Praha: Karolinum, 2002, 1.díl, 1. vyd.

a súkromných), prostredníctvom ktorých je do ošetrovateľskej profesie zavádzaný poriadok, dôslednosť, identita a kontrola.⁸

Za regulované povolania sa považuje povolanie, u ktorého právne predpisy definujú určitú profesiu profesijným označením (napríklad advokát), upravujú podmienky získavania kvalifikácie, podmienky výkonu povolania (napríklad registrácia), stanovujú činnosti vyhradené tejto profesii a sankcie za nedodržanie týchto právnych predpisov. Je nutné odlišiť profesiu odbornú a regulovanú. Odborná činnosť vyžaduje špeciálne vzdelanie, používa určité pomenovanie, má predpokladaný, všeobecne prijímaný, rozsah aktivít. A právom regulovaná profesia má tieto atribúty definované a vymáhateľné právom. Za hlavný rozdiel medzi regulovanou činnosťou a regulovaným povolaním považujeme existenciu chráneného označenia odbornosti. Zdravotná starostlivosť je ako celok **regulovanou činnosťou**. Môžu ju vykonávať iba oprávnení zdravotnícky pracovníci.⁹ Prošková uvádza, že ide o regulovanú činnosť, u ktorej právne predpisy určujú kto a kde ju vykonáva, za akých podmienok a sankcie.¹⁰

1.1. Regulácia na úrovni Európskej únie

Po vstupe SR a ČR do EÚ v roku 2004, došlo k mnohým zmenám v oblasti vzdelávania sestier, ktoré vyplývajú z kritérií EU pre vzájomné uznávanie kvalifikácie zdravotníckych pracovníkov.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2005/36/ES, o uznávaní odborných kvalifikácií stanovuje určité pravidlá, ktoré platia rovnako v SR a ČR. Podľa týchto pravidiel obidve krajiny, ktoré na svojom území umožňujú prístup k regulovanému povolaniu alebo výkonu regulovaného povolania na základe osobitných odborných kvalifikácií, uznáva odborné kvalifikácie získané v jednom alebo viacerých členských štátoch, a ktoré umožňujú osobe s takýmito odbornými kvalifikáciami vykonávať rovnaké povolanie, prístup k tomuto povolaniu a výkonu tohto povolania.¹¹ Cieľom smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2005/36/ES je odstraňovať prekážky v mobilite sestier a ostatných zdravotníckych pracovníkov, ktoré vyplývajú z rozdielov v národných vzdelávacích systémoch.¹²

Vzájomné uznávanie kvalifikácií je podmienkou voľného pohybu osôb v rámci EU. Základnou zásadou slobody pohybu osôb je zákaz priamej či nepriamej diskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti. Ide o zamestnávanie, odmeňovanie práce a ostatné pracovné

⁸STYLES, M. M., AFFARA, F. A: *ICN o regulaci ošetrovateľské profese. Sestra v 21. Století*. Praha: ČAS, 1998, str. 6.

⁹PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnická povolání*, 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1., str. 34-35.

¹⁰PROŠKOVÁ, E.: *Zdravotní péče: pojem, poskytování, regulace*. Podklady k prednáške 2011. Praha.

¹¹Smernica Európskeho parlamentu a rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií.

¹²KURIPLACHOVÁ, G., MAGUROVÁ, D., CIBŘÍKOVÁ, S.: *Vzájemné uznávání odborné kvalifikace v kategorii sestra v členských státech EU*. Sestra, 2011, Fakulta zdravotníckych odborov, PU, Prešov, roč. 21, č. 10, s. 19-20.

podmienky.¹³ Brůha a Tomek uvádzejú, že ide o právo voľného pohybu osôb v rámci EU sa vo vzťahu k rezortu zdravotníctva nerealizuje iba voči zdravotníckym pracovníkom, ale napríklad aj voči študentom zdravotníckych škôl a lekárskech fakúlt, dôchodcom a všeobecne občanom EU. Tento princíp predstavuje najvýznamnejšie právo jednotlivca zakotvené v legislatíve EU. Je dôležitým predpokladom pre fungovanie vnútorného trhu.¹⁴

1.2. Regulácia v Slovenskej republike

V SR všetci zdravotnícki pracovníci, vrátane sestier, podliehajú regulácií v oblasti získaného vzdelania. Znamená to, že ich vzdelanie musí spĺňať isté požiadavky, ktoré sú stanovené na obsah a rozsah získaného vzdelania, odbornú prípravu i vykonávanú odbornú prax. V SR je zdravotnícke povolanie regulované nariadením vlády č. 742/2004 Z.z., o odbornej spôsobilosti pre výkon zdravotníckeho povolania. Odborná spôsobilosť na výkon pracovných činností v kategórii sestra je ustanovená v § 9 vyššie uvedeného zákona.

Zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, napríklad ustanovuje podmienky poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti fyzickými osobami a právnickými osobami, podmienky na výkon zdravotníckeho povolania. Vyššie uvedený zákon ďalej obsahuje vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov, vznik, postavenie, orgány a pôsobnosť stavovských organizácií v zdravotníctve, povinnosti poskytovateľa zdravotnej starostlivosti a zdravotníckeho pracovníka a iné.¹⁵

Ďalším regulujúcim právnym predpisom je nariadenie vlády č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností. V § 2 vyššie uvedeného nariadenia vlády nájdeme odbornú spôsobilosť, sústavu špecializačných odborov a sústavu certifikovaných pracovných činností. Odbornú spôsobilosť na výkon pracovných činností v zdravotníckom povolaní sestra, stanovuje § 11 vyššie uvedeného zákona. Tretia časť zákona stanovuje ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov, ktoré zahŕňa špecializačné štúdium, certifikačnú prípravu, prípravu na výkon práce v zdravotníctve a sústavné vzdelávanie.

1.3. Regulácia v Českej republike

V ČR sú regulované všetky zdravotnícke povolania, patrí sem aj povolanie všeobecná sestra. Zdravotnícke povolanie reguluje zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získavania a uznávania spôsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti

¹³PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnická povolání*, 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1., str. 37.

¹⁴BRŮHA, D., TOMEK, V.: *Pracovní právo ve zdravotnictví a sociálních službách*, 2005, Praha: Aspi, a.s., 1. vyd., str. 147.

¹⁵Zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 1 (1).

souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních) (dále iba „zákon o nelekárskych zdravotníckych povolaniach“). Tento zákon upravuje podmienky získavania spôsobilosti k výkonu zdravotníckeho povolania a k výkonu činností súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v ČR. Ďalej vyššie uvedený zákon stanovuje celoživotné vzdelávanie v § 53 a § 54. V §5 nájdeme odbornú spôsobilosť k výkonu povolania všeobecnej sestry. Špecializačné vzdelávanie je bližšie uvedené v diele tri vyššie uvedeného zákona.

V zákone č. 18/2004 Sb., o uznávaní odbornej kvalifikácie a inej spôsobilosti štátnych príslušníkov členských štátov EU a o zmene niektorých zákonov (zákon u uznávaní odbornej kvalifikácie), nájdeme pojem regulovaná činnosť a regulované povolanie.

Staňková uvádza, že ide o regulované povolania, ktoré sú náročné a môžu byť vykonávané iba osobami splňujúce kritéria vymedzené zákonom.¹⁶ V ČR databázu regulovaných povolání spravuje a zverejňuje MŠMT na svojich internetových stránkach (www.msmt.cz) a v Zbierkach.

Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkoch, podľa Proškovéj v mnohých prípadoch umožňuje, aby niektoré rovnaké činnosti vykonávalo viac zdravotníckych povolání. Činnosť, ktorá je uvedená v činnostiach príslušného zdravotníckeho povolania je vyhradenú (regulovanou) činnosťou tohto povolania, prípadne špecializácia, ak zároveň táto činnosť nie je uvedená ako činnosť vyhradená aj pre iné povolania. Tak tomu môže byť v rámci rovnakého predpisu (napríklad k starostlivosti o novorodenca sú spôsobilé detské sestry a aj pôrodné asistentky).¹⁷

Ďalšie regulujúce právne predpisy sú napríklad:

- Vyhláška č. 55/2011 Sb., ktorou se stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.
- Vyhláška č. 39/2005 Sb., ktorou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání.

Zoznam ďalších právnych ustanovení regulujúcich nelekárskych zdravotníckych pracovníkov v ČR, kde patrí i sestra v intenzívnej starostlivosti, som pre prehľadnosť zaradila samostatne do prílohy č. 1.

¹⁶STAŇKOVÁ, M. *České ošetřovatelství. Sestra – reprezentant profese*. Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně. 2002, s. 8.

¹⁷PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnická povolání*, 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1., str. 36.

2. HISTÓRIA OŠETROVATEĽSKÉHO VZDELÁVANIA

Súčasný moderný ošetrovateľstvo má svoje korene v minulosti. Aby sme mohli rozvíjať ošetrovateľstvo ako vednú disciplínu, musíme poznať jeho históriu. Ošetrovateľstvo prešlo dlhým vývojom a musí sa formovať na vedeckých základoch aj dnes.¹⁸ Cieľom tejto kapitoly je stručne opísať históriu ošetrovateľského vzdelávania na území Československa a obdobie po vzniku SR a ČR. Dôležitú úlohu zohrávali významné osobnosti oboch krajín, ktorý sa snažili napriek ťažkému povojnovému obdobiu pozitívne ovplyvniť ošetrovateľské vzdelávanie sestier.

2.1. História ošetrovateľského vzdelávania na území Československa

Cieľom tejto podkapitoly je v krátkosti opísať históriu ošetrovateľského vzdelávania na území Československa. Oficiálny názov štátu prechádzal vývojom podľa politickej situácie danej doby (viď príloha č. 16). Veľký vplyv na rozvoj ošetrovateľstva a ošetrovateľského vzdelávania v Československu mala napríklad sociálna a hospodárska situácia a celkový zdravotný stav obyvateľstva. Ošetrovateľstvo sa postupne rozvíjalo spolu s rozvojom medicíny a so vznikom nemocníc aj na území Československa. Vplyvom zvyšovania počtu nemocníc bola potreba systematickej prípravy nových ošetrovateľiek.

V roku 1874 vznikla prvá ošetrovateľská škola v Prahe. Jej existenciu ovplyvnili Karolína Světlá a Eliška Krásnohorská, ktoré stály v čele ženského hnutia.¹⁹ Rakúske ministerstvo vnútra vydalo nariadenie, ktoré určovalo školenie ošetrovateľiek v dvojročných ošetrovateľských školách v roku 1914. Absolventky končili štúdium skúškou s titulom diplomovaná ošetrovateľka. Toto nariadenie platilo pre celé Československo. V roku 1919 bola založená Československá štátna univerzita, ktorá pôsobila aj na formovanie ošetrovateľského vzdelávania sestier. Neskôr bola premenovaná na Univerzitu Komenského v Bratislave.²⁰ V tomto období bola založená prvá Vyššia sociálna škola, ktorú založila Alice Masaryková.²¹

Absolventky ošetrovateľskej školy založili Spolok diplomovaných sestier v roku 1928. Spolok uskutočňoval prednášky, pokračujúce kurzy pomáhal pri zakladaní ďalších ošetrovateľských škôl a spolupracoval so sesterskými organizáciami v zahraničí. V roku 1933 bolo Československo prijaté do Medzinárodnej rady sestier a o štyri roky neskôr začal Spolok diplomovaných sestier vydávať vlastný časopis - Diplomovaná sestra. O rozvoj ošetrovateľského školstva sa zaslúžila Alice Masaryková, ktorá pozvala do Prahy tri americké sestry medzinárodného Červeného kríža. Tie pomohli vypracovať koncepciu

¹⁸FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005.

¹⁹KUTNOHORSKÁ, J.: *Historie ošetrovatelství*, vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 1. vyd.

²⁰FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005, str. 26.

²¹STÁŇKOVÁ, M.: *Galerie historických osobností*, vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 2001, 1. vyd.

výučby a výchovy pre československé ošetrovateľstvo. V roku 1939 vznikla cirkevná ošetrovateľská škola.²²

Od roku 1948 ošetrovateľstvo a ošetrovateľská starostlivosť na území Československej republiky (ďalej iba „ČSR“) neboli autonómne. Sestra bola akceptovaná ako asistentka lekára, a nie ako rovnocenná členka zdravotníckeho tímu, ktorá je špecialistom v ošetrovateľskom odbore.²³

Ošetrovateľstvo a ošetrovateľské vzdelávanie po roku 1948 priamo ovplyvnili nasledujúce právne normy, ktoré platili pre celé Československo.

- Zákon č. 66/1950 Sb., o pracovných a platových pomeroch štátnych zamestnancov.²⁴ Farkašová uvádza, že tento zákon jednotne uplatňoval platové pomery štátnych zamestnancov, medzi ktorých boli zaradené i sestry. Zaviedol osemhodinový pracovný čas, čím sa zrušilo vládne nariadenie z roku 1927, ktoré určovalo pracovnú dobu ošetrovateľky „podľa potreby“.
- Ústava Československej republiky zabezpečovala právo na zdravotnú starostlivosť všetkým občanom.²⁵
- Zákon č. 103/1951 Sb., o jednotnej preventívnej a liečebnej starostlivosti.²⁶
- Zákon č. 77/1951 Sb., o stredných zdravotníckych pracovníkoch,²⁷ kde prvýkrát definuje kategóriu stredných zdravotníckych pracovníkov. Medzi nich boli zaradené i sestry a pôrodné asistentky.
- Vyhláška č. 7/1953 Sb., o odbornej spôsobilosti a odbornej výchove stredných a nižších zdravotníckych pracovníkov.²⁸ Podľa Farkašovej vyššie uvedená vyhláška určovala podmienky odbornej spôsobilosti na vykonávanie práce sestry a spôsoby doplnenia si vzdelania.

V roku 1954 prešlo zdravotnícke školstvo pod ministerstvo zdravotníctva ČSR, ktoré predĺžilo štúdium sestier na štyri roky a vykonalo obsahové zmeny. O rok neskôr sa začalo aktivovať pomaturitné kvalifikačné štúdium pre absolventov s maturitou.²⁹

V roku 1960 boli založené Inštitúty pre ďalšie vzdelávanie stredných zdravotníckych pracovníkov (ďalej iba „IĎV SZP“) v Brne a v Bratislave. Bolo otvorené vysokoškolské štúdium pre sestry učiteľky ošetrovateľských predmetov na stredných zdravotníckych školách (ďalej iba „SZŠ“). Zvyšovala sa kvalita odborných znalostí sestier a ošetrovateľstvo sa začalo formovať ako samostatný odbor.³⁰

V nasledujúcom období boli prijaté ďalšie právne zmeny, ktoré platili pre Československú socialistickú republiku (ďalej iba „ČSSR“):

²²KAFKOVA, V.: *Z historie ošetrovatelství*, vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1992, 1. vyd.

²³FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005.

²⁴Zákon č. 66/1950 Sb., o pracovných a platových pomeroch štátnych zamestnancov.

²⁵FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005, str. 29.

²⁶Zákon č. 103/1951 Sb., o jednotnej preventívnej a liečebnej starostlivosti.

²⁷Vyhláška č. 77/1951 Sb., o stredných zdravotníckych pracovníkoch.

²⁸Vyhláška č. 7/1953 Sb., o odbornej spôsobilosti a odbornej výchove stredných a nižších zdravotníckych pracovníkov.

²⁹FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005, str. 29 – 30.

³⁰ROZSYPALOVÁ, M., STAŇKOVÁ, M.: *Ošetrovatelství I*, vyd. Praha: Informatium, 1999, 3. vyd.

- Vyhláška č. 44/1966 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve,³¹ ktorá stanovuje, že spôsobilosť na vykonávanie povolania stredných zdravotníckych pracovníkov, teda aj sestry, sa získava ukončením štúdia maturitnou skúškou na jednej zdravotníckej škole. Zároveň určuje povinnosť absolvovať nástupnú prax a poskytuje možnosti ďalšieho vzdelávania formou pomaturitného špecializovaného štúdia a v rôznych školiacich akciách.
- Vyhláška č. 77/ 1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve,³² určuje, že sestry zostávajú v kategórii stredných zdravotníckych pracovníkov a stanovuje zastupiteľnosť zdravotných, detských a ženských sestier. V oblasti ďalšieho vzdelávania určuje pre sestry šesť až dvanásťmesačnú nástupnú prax a inštitucionalizované ďalšie vzdelávanie definuje ako pomaturitné špecializačné štúdium.

Postupne od roku 1951 do roku 1970 došlo v systéme vzdelávania stredných zdravotníckych pracovníkov k menším zmenám. Niektoré školy zanikli. Zmenil sa aj úradný názov škôl v nasledujúcom poradí: 1. Sociálna zdravotná škola, 2. Vyššia zdravotná škola, 3. Zdravotnícka škola, 4. Stredná zdravotnícka škola.³³

Na prelome rokov 1989 a 1990 sa ošetrovateľstvo a ošetrovateľské vzdelávanie v Československej federatívnej republike (ďalej iba „ČSFR“) ocitlo na prahu veľkých zmien. Dochádza k prílivu nových informácií zo sveta vplyvom spoločenských zmien. Spolupráca so Svetovou zdravotníckou organizáciou (ďalej iba „SZO“), Medzinárodnou radou sestier a aktivity medzinárodných projektov podporili zmeny v ošetrovateľstve, ktoré boli orientované na:

- ošetrovateľstvo ako vedný odbor,
- rolu sestry a jej postavenie v spoločnosti,
- systém a obsah vzdelávania sestier,
- ošetrovateľskú prax,
- výskum v ošetrovateľstve.³⁴

V roku 1991 bol obor zdravotná a detská sestra nahradená odborom všeobecná sestra. Štúdium bolo štvorročné alebo dvojročné pomaturitné. V tomto období bola ideológom prvej veľkej porevolučnej reformy školstva v Českej a Slovenskej Federatívnej Republike doc. PhDr. Marta Staňková CSc. Podieľala na zmene základnej profesijnej príprave stredných zdravotníckych pracovníkov.³⁵

V septembri 1992 začala "škola inak" v oblasti vzdelávania sestier. Absolventky v oboru detská a zdravotná sestra mali možnosť ďalšieho vzdelávania sa jednoročným štúdiom v obore psychiatria alebo intenzívna starostlivosť. Stredné zdravotnícke školy tak začali poskytovať špecializované vyššie odborné vzdelanie. Ďalšou zmenou bolo, že lekárske

³¹Vyhláška č. 44/1966 Sb. o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve.

³²Predpis č. 77/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve.

³³JILEČKOVÁ, Z.: *Vzdělávání sester v intenzivní péči v ČR*. Praha, 2010. Diplomová práca. Univerzita Karlova v Prahe, 1. lekárska fakulta, ÚTPO.

³⁴HANZLÍKOVÁ, A.: *Vzdelávanie v ošetrovateľstve na Slovensku a predpoklady jeho rozvoja* in: Cesta k profesionálnemu ošetrovateľstvu II, r. 2007, Opava: Slezská univerzita v Opavě, str. 72.

³⁵ŠKUBOVÁ, J., CHVÁTALOVÁ, H.: *Sestra – O životní cestě ženy, která dala svému povolání nový smysl*, Brno: NCO NZO, 2004.

fakulty otvárali pre sestry bakalárske trojročné štúdium ošetrovateľstva, určené pre absolventky SZŠ. Zmeny nastali i v organizácii štúdia niektorých odborov, ich obsahu, došlo k vypracovaniu nového vzdelávacieho programu. V rámci dvojročného pomaturitného štúdia mali školy možnosť vyskúšať si tzv. blokový systém. To znamená, že sa v priebehu školského roka striedajú bloky teórie a praxe.³⁶

2.2. História ošetrovateľského vzdelávania na území Slovenska

Cieľom tejto podkapitoly je stručne charakterizovať históriu ošetrovateľského vzdelávania sestier na území Slovenska a po vzniku SR. V rámci tejto histórie spomeniem aj v krátkosti udalosti, ktoré sa odohrali iba na území Slovenska, v období vtedajšieho Československa. Po rozdelení ČSR vznikla SR v roku 1993 (viď príloha č. 16).

Založenie Lekárskej fakulty v Trnave malo veľký význam pre vzdelávanie pôrodných báb v roku 1635. Prvýkrát sa nielen od lekárov ale aj od pôrodných báb vyžadovalo inštitucionalizované vzdelanie. Sestry - ošetrovatelky sa učili v nemocniciach od lekárov a pôrodných babíc. V Bratislave bol v roku 1872 zriadený Krajinský ústav pôrodných babíc, ktorý bol zameraný na ošetrovanie rodičiek a najmä na výchovu pôrodných báb. Prvá slovenská ošetrovateľská škola bola zriadená v roku 1929. Ošetrovateľská škola kongregácie milosrdných sestier sv. Kríža vznikla v roku 1931. V Košiciach bola založená ďalšia ošetrovateľská škola rádových sestier vincentiek o rok neskôr. Pre slovenské ošetrovateľstvo má historický význam zriadenie prvej civilnej ošetrovateľskej školy v Martine roku 1933. Slovensko tak malo v tomto období už tri ošetrovateľské školy, kde štúdium bolo dvojročné a absolventky získali diplom.

Do roku 1947 bolo založených na území Slovenska spolu deväť ošetrovateľských škôl okrem škôl pre pôrodné baby a sociálne-zdravotné pracovníčky. Sestry sa začali špecializovať napríklad na asistenciu pri operáciách ako inštrumentárky, na prácu v laboratóriách, pri röntgene, na dietoterapiu a pod.

Ako som už spomenula, inštitucionalizované ďalšie vzdelávanie sestier na území Slovenska sa začalo v roku 1960 založením Ústavu pre ďalšie vzdelávanie stredných zdravotníckych pracovníkov (ďalej iba „ÚDV SZP“) v Bratislave. Ústav zabezpečoval kvalifikačné formy ďalšieho vzdelávania sestier, a to špecializačné štúdium, pomaturitné špecializačné štúdium, prípravu na vedúce funkcie a iné formy ďalšieho vzdelávania. V roku 1962 bolo otvorené medziodborové štúdium na Univerzite Komenského v Bratislave na Filozofickej a Lekárskej fakulte, a to kombinácia psychológie a ošetrovania chorých, neskôr pedagogiky a ošetrovania chorých. V osemdesiatych rokoch bolo na území Slovenska dvadsaťpäť SZŠ.

Transformácia ošetrovateľského vzdelávania sestier za začala začiatkom 90. rokov na všetkých stupňoch. Odbor diplomovaná všeobecná sestra a diplomovaná pôrodná asistentka bolo určené pre absolventov stredných škôl s maturitou. Denné štúdium bolo trojročné na vyššej odbornej škole. Popri zamestnaní mohli študovať sestry z praxe v nasledujúcich študijných odboroch. A to v odbore diplomovaná všeobecná sestra, diplomovaná detská

³⁶ŠKUBOVÁ, J., STAŇKOVÁ M.: *Škola začala jinak*, Praha: Strategie, 1992, Sestra, roč. 2, č. 5, str. 2-3.

sestra, diplomovaná psychiatrická sestra, diplomovaná operačná sestra, diplomovaná pôrodná asistentka a diplomovaná dentálna hygienička na vybraných SZŠ.³⁷

Jedno odborové štúdium ošetrovateľstva najprv vzniklo na Jesseniovej lekárskej fakulte Univerzity Komenského (ďalej iba „JLF UK“) v Martine v školskom roku 1990/91. Postupne začali aj iné univerzity uskutočňovať univerzitné vzdelávanie v ošetrovateľstve. Napríklad Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Trnavská univerzita v Trnave.³⁸

Dôležitým krokom bolo založenie Slovenskej komory stredných zdravotníckych pracovníkov v Bratislave v roku 1992. Podľa zákona č. 14/1992 Z.z., o Slovenskej komore stredných zdravotníckych pracovníkov a o Slovenskej komore zubných technikov,³⁹ mala táto komora oprávnenie napríklad registrovať stredných zdravotníckych pracovníkov, zúčastňovať sa na vykonávaní špecializačných skúšok a iné.

V roku 1992 sa otvárajú sa nové študijné odbory na území Slovenska. Napríklad na SZŠ v Banskej Bystrici sa otvorilo dvojročné štúdium odboru zdravotníckych záchranár. V tomto roku bolo aktivované vyššie odborné štúdium. Postupne boli aktivované nasledujúce odbory vyššieho odborného štúdia:

- diplomovaná všeobecná sestra,
- diplomovaná psychiatrická sestra,
- diplomovaná operačná sestra,
- diplomovaná pôrodná asistentka,
- diplomovaný fyzioterapeut,
- diplomovaný medicínsko-technický laborant,
- diplomovaný zdravotnícky záchranár.⁴⁰

Ďalšou významnou udalosťou pre slovenské ošetrovateľstvo bolo schválenie Koncepcie ošetrovateľstva v roku 1994. Definuje odbor ošetrovateľstvo a vymedzuje jeho ciele. Koncepcia ošetrovateľstva obsahuje ďalej predmet záujmu ošetrovateľstva ako vedy, hlavné úlohy, sieť pracovísk, pracovníkov, riedenie odboru a zameranie výskumu.⁴¹

V nasledujúcich rokoch SR prijala dôležitý zákon č. 311/2002 Z.z. o povolani sestra, o povolani pôrodnej asistentky, o Slovenskej komore sestier a pôrodných asistentiek. Tento zákon upravoval podmienky výkonu uvedených povolaní, sústavné vzdelávanie pri výkone povolaní. Zákonom boli stanovené aj základné úlohy prislúchajúce Slovenskej komore sestier a pôrodných asistentiek. Za jednu z dôležitých úloh môžem považovať vedenie a aktualizáciu Registra sestier a Registra pôrodných asistentiek. Členstvo v komore bolo povinné pre všetky sestry a pôrodné asistentky, ktoré vykonávali toto povolanie. Vznikalo registráciou v príslušnom registri sestier a pôrodných asistentiek. Zároveň zaručovalo sestrám rovnaké práva, ale aj povinnosti, pri výkone povolania. Člen komory bol povinný vykonávať svoje

³⁷FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005, str. 30 – 36.

³⁸HANZLÍKOVÁ, A.: *Vzdelávanie v ošetrovateľstve na Slovensku a predpoklady jeho rozvoja* in: Cesta k profesionálnemu ošetrovateľstvu II, r. 2007, Opava: Slezská univerzita v Opave, str. 72.

³⁹Zákon č. 14/1992 Z.z., o Slovenskej komore stredných zdravotníckych pracovníkov a o Slovenskej komore zubných technikov.

⁴⁰*História strednej zdravotníckej školy v Banskej Bystrici*. [online]. 2013 [cit. 22/03/2013]. SZSBB.EU. Dostupné z WWW: <http://www.szsbb.eu/?m=skola&c=historia_skoly>

⁴¹FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005, str. 37.

povolanie odborne a v súlade s Etickým kódexom sestry, Etickým kódexom pôrodnej asistentky.⁴²

Po vstupe SR a ČR do EU v roku 2004, začala platiť nasledujúca smernica pre obidve krajiny. Ide o Smernicu Európskeho parlamentu a Rady [2005/36/ES](#) zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií. Cieľom je flexibilita trhov práce, liberalizovať poskytovanie služieb, zjednodušiť administratívne postupy a iné. Automatické uznávanie kvalifikácie odbornej prípravy na základe koordinácie minimálnych podmienok odbornej prípravy sa týka aj profesie sestier zodpovedných za všeobecnú starostlivosť.⁴³ Táto smernica nahradila mnoho jednotlivých smerníc, ktoré boli v EU prijímané postupne od sedemdesiatych rokov.

V roku 2007 bolo desať vysokoškolských vzdelávacích inštitúcií v SR, na ktorých už bola možnosť študovať ošetrovateľstvo. Sestry mohli habilitovať a byť inaugurované za profesorov ošetrovateľstva, tak ako v iných vedných odboroch, podľa získanej akreditácie jednotlivých škôl. Sestry sa mohli vzdelávať na rôznych desiatich slovenských fakultách v dvoch úrovniach - bakalárskej a magisterskej. Niektoré mali akreditáciu pre postgraduálne - doktorandské štúdium. Postupne sa takto podarilo zvýšiť úroveň slovenského vzdelávania zo stredoškolského, cez vyššie odborné, na univerzitné.⁴⁴

Od septembra 2008 sa začal vyučovať nový štátny vzdelávací program v SR, a to zdravotnícky asistent. Podľa zákona č. 245/2008 Z. z., o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ministerstvo zdravotníctva SR vydalo tento zdravotnícky študijný odbor pre žiakov pripravujúcich sa na výkon zdravotníckeho povolania na SZŠ.⁴⁵ Tento odbor je podobný ako v ČR (viď kap. 2.3).

2.2.1. Významné slovenské osobnosti ošetrovateľského vzdelávania

Medzi slovenské významné osobnosti ošetrovateľského vzdelávania môžem zaradiť napríklad:

- **Janka Hrebendová (1812-1880)**, ktorá sa stala ako prvá organizátorka ošetrovania ranených na bojisku pri záchrane slovenských dobrovoľníkov v roku 1848.
- **Emília Maróthy Šoltéssová (1885-1939)** bola významná pracovníčka Živeny, predstaviteľka spolku slovenských žien, ktorý bol kolískou slovenského ženského odborného školstva.
- **MUDr. Ján Ambro** napísal po prvý krát slovenskú učebnicu Kniha o pôrodníctve pre baby, ktorá vyšla v roku 1873.
- **Sestra Mária Fides Dermeková (1882-1946)** je považovaná za zakladateľku

⁴²Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek - História. [online]. 2009 [cit. 22/03/2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sksapa.sk/200903011/O-n%C3%A1s/historia.html>>

⁴³Systém uznávania odborných kvalifikácií [online]. 19.01.2010 [cit. 12/01/2013]. EUROPA.EU. Dostupné z WWW:<http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/c1_1065_sk.htm>

⁴⁴HANZLÍKOVÁ, A.: Vzdelávanie v ošetrovateľstve na Slovensku a predpoklady jeho rozvoja in: Cesta k profesionálnemu ošetrovateľstvu II, r. 2007, Opava: Slezská univerzita v Opavě, str. 72.

⁴⁵Zákon č. 245/2008 Z. z., o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

slovenského ošetrovateľského vzdelávania. Bola predstavenou Ošetrovateľskej školy kongregácie milosrdných sestier sv. Kríža.⁴⁶

- **Mária Kresánková (1928-1990)** počas Slovenského národného povstania ošetrovala ranených vojakov. Často pracovala samostatne, bez lekára. Starala sa o ranených v najťažších stavoch.⁴⁷

Medzinárodný Červený kríž v Ženeve udeľuje sestrám rôznych krajín medailu Florence Nighthalovej. Je to napríklad za významné činy pri záchrane ľudských životov. Medzi ocenené patria ďalšie slovenské významné osobnosti. Pre stručnosť tejto podkapitoly sa nemôžem nimi zaoberať.

2.3. História ošetrovateľského vzdelávania na území Česka

Cieľom tejto podkapitoly je stručne charakterizovať históriu ošetrovateľského vzdelávania sestier na území Česka. V rámci tejto histórie spomeniem rovnako ako v predchádzajúcej kapitole 2.2 aj stručne udalosti, ktoré sa odohrali iba na území Česka, v období vtedajšieho Československa. Po rozdelení ČSR vznikla ČR v roku 1993 (viď príloha č. 16).

Do roku 1947 bolo na českom území založených celkom tridsaťtri ošetrovateľských škôl.⁴⁸ Ďalšie ošetrovateľské školy vznikali postupne veľmi rýchlo. V roku 1959 bolo založené oddelenie starostlivosti o chorých III. internej kliniky Fakulty všeobecného lekárstva (súčasná 1. Lekárska fakulta Univerzity Karlovej) v Prahe. Úlohou oddelenia bolo vysokoškolské vzdelávanie sestier v spolupráci s Univerzitou Karlovou (ďalej iba „UK“) v Prahe. Prvé študentky vstúpili na akademickú pôdu Filozofickej fakulty UK v roku 1960. Až do začiatku 90. rokov to bolo v bývalom Československu jediné vysokoškolské pracovisko zaoberajúce sa ošetrovateľstvom.⁴⁹

Bakalárske štúdium bolo v ČR zavedené zákonom č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, ako ucelená časť vysokoškolského štúdia.⁵⁰ V nasledujúcej tabuľke uvádzam príklady, kedy a kde sa začal vyučovať odbor ošetrovateľstvo v bakalárskom štúdiu.

⁴⁶FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005.

⁴⁷*Teória, výskum a vzdelávanie v ošetrovateľstve*. [online]. 2005 [cit. 18/01/2013]. JFMED.UNIBA.SK: Dostupné z WWW:

<http://www.jfmed.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/Oset_Files/oset_martin_2005.pdf>

⁴⁸SUCHÁ, J.: *Vývoj výuky studijního oboru zdravotních sester od roku 1949*, Archivní materiál NCO NZO Brno.

⁴⁹*50 let vysokoškolského vzdělávání sester*. [online]. 23.8.2010 [cit. 10/04/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/mlada-fronta-zdravotnicke-noviny-zdn/50-let-vysokoskolskeho-vzdelavani-sester-453730>>

⁵⁰*Organizace studia ošetrovatelství* [online]. 2006 [cit. 10/02/2013]. PROJEKTY.OSU.CZ: Dostupné z WWW: <<http://projekty.osu.cz/mentor/I-organizace%20studia%20osetrotelstvi.pdf>>

Tabuľka 1 - Začiatky bakalárskeho štúdia v ČR

Rok otvorenia študijného programu	Univerzita	Bakalárske štúdium
1992	LF UK v Prahe	Ošetrovatel'stvo
1992	Univerzita Palackého v Olomouci	Ošetrovatel'stvo
1993	LF UK v Hradci Králové	Ošetrovatel'stvo
1993	Masaryková univerzita v Brne	Ošetrovatel'stvo

(KUTNOHORSKÁ, J.: *Historie ošetrovatelství*, vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, str. 123)

Krátko po rozdelení Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, bola vydaná dôležitá vyhláška ČR č. 434/1992 Sb., o zdravotníckej záchrannnej službe, ktorá definovala výjazdové skupiny rýchlej lekárskej pomoci a výjazdové skupiny rýchlej zdravotníckej pomoci. V tejto dobe začali vznikať študijné obory diplomovaný zdravotnícky záchranár a bakalárske študijné programy odboru zdravotnícky záchranár.

V roku 1996 vznikli vyššie zdravotnícke školy (ďalej „VZŠ“), kde sa otváralo štúdium pre odbory:

- diplomovaná všeobecná sestra,
- diplomovaná detská sestra,
- diplomovaná sestra pre intenzívnu starostlivosť (viď kap. 3.3),
- diplomovaná pôrodná asistentka a iné.

Po zložení záverečných skúšok im bol udelený titul „diplomovaný špecialista“, skratka DiS. Štúdium bolo určené pre maturantov stredných zdravotníckych škôl. V rámci harmonizácie českého vzdelávacieho systému s európskym, odbory na VZŠ postupne zanikali.⁵¹

Po schválení Koncepce ošetrovatel'stva v roku 1998 sa začal pripravovať centrálny systém registrácie sestier v ČR.⁵² Registrácia sestier bola pri zahájení dobrovoľná. Existujú dva typy registrácie, a to registrácia vstupná a registrácia cyklická, ktorá sa opakuje v pravidelných päťročných cykloch.⁵³ Projekt bol organizovaný Thomayerovou nemocnicou v Prahe v roku 1971. Podieľali sa na ňom Marta Staňková a Dana Jurásková. Cieľom bolo najprv zistiť úroveň vzdelania českých sestier a potom navrhnúť reálny kreditný systém, ktorý stanovil počet kreditných bodov za vzdelávacie aktivity, nutný k zaregistrovaniu. Dobrovoľná registrácia bola ukončená po prijatí nasledujúceho zákona v roku 2004.⁵⁴

Zvyšovanie odborného vzdelávania sestier bolo v súlade s vývojom ošetrovatel'stva v Európe. Zákon č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach, významne zmenil štúdium ošetrovatel'ských odborov. Od školského roka 2004/2005 došlo na SZŠ k zrušeniu odboru všeobecná sestra. Tento odbor bol nahradený odborom zdravotnícky asistent.⁵⁵

Študenti na VZŠ naposledy absolvovali spomínaný odbor diplomovaná detská sestra, diplomovaná pôrodná asistentka, diplomovaná sestra pre psychiatriu a diplomovaná sestra pre

⁵¹KUTNOHORSKÁ, J.: *Historie ošetrovatelství*, vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 1. vyd., str. 120.

⁵²SALVAGE, J.: *Ošetrovatelství v akci*, vyd. Praha: Česká společnost sester, 1997, 1. vyd.

⁵³Projekt centrální registrace sester v ČR. [online]. 20.12. 2000 [cit. 18/01/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/projekt-centralni-registrace-sester-v-cr-132322>>

⁵⁴KUTNOHORSKÁ, J.: *Historie ošetrovatelství*, vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 1. vyd., str. 125.

⁵⁵ŠKUBOVÁ, J., CHVÁTALOVÁ, H.: *Sestra – O životní cestě ženy, která dala svému povolání nový smysl*, Brno: NCO NZO, 2004.

intenzívnu starostlivosť v akademickom roku 2005/2006. Podľa Arnošta Trkana v Európe neboli ešte tak ďaleko, aby pochopili význam týchto špecializovaných odborov. Až teraz sa ukazuje, že zdravotnícky pracovníci z týchto oblastí budú českému zdravotníctvu chýbať.⁵⁶

Odbor všeobecná sestra absolvovali v roku 2007 poslední študenti. Vyššie uvádzaný odbor zdravotnícky asistent, vykonáva činnosti **pod odborným dohľadom**, alebo priamym vedením všeobecnej sestry alebo lekára. Veľká časť výučby je realizovaná formou praktickej výučby na klinických pracoviskách. Štúdium je ukončené maturitou z povinných predmetov: ošetrovatel'stvo, somatológia, alebo psychológia a komunikácia, praktická skúška ošetrovania chorých.^{57,58}

Absolventi, ktorí ukončia štúdium a chcú vykonávať činnosti **bez odborného dohľadu**, pokračujú v štúdiu na vyššej odbornej škole zdravotníckej v odbore diplomovaná všeobecná sestra, alebo na vysokej škole s bakalárskym študijným programom ošetrovatel'stva v odbore všeobecná sestra, poprípade vysokoškolským štúdiom magisterského a doktorandského ošetrovatel'ského smeru.⁵⁹

2.3.1. Významné české osobnosti ošetrovatel'ského vzdelávania

Medzi české významné osobnosti ošetrovatel'ského vzdelávania uvádzam napríklad:

- **Svätá Anežka Česká (Přemyslovna) (1208-1282)**, ktorá bola zakladateľka a spoluzakladateľka viacerých kláštorov a postavila špitál svätého Františka. Celý svoj život venovala pomoci chudobným a chorým.
- **Joachim Vrabec (1790-1805)** bol lekár, ktorý usiloval o zavedenie odborných prednášok na lekárskej fakulte pre opatrovníkov a pôrodné baby. Výučbou v oblasti ošetrovatel'stva do osemnásteho storočia bola iba kresťanská viera, pretože jej základy sú postavené na vzájomnej úcte a pomoci k blížnemu.⁶⁰
- **Marie Anzenbacherová (1898-1970)** bola jedna z prvých českých diplomovaných sestier, ktorá veľmi skoro začala zastávať vysoké funkcie v zdravotníckej administratíve. Bola dôležitou osobou pri presadzovaní profesijných záujmov sestier pomocou legislatívy. Stála pri vzniku Spolku absolventiek školy ošetrovatel'skej, pracovala v jeho výbore i vo výbore neskoršieho Spolku diplomovaných sestier. Celý svoj život zasvätila sesterskému povolaniu a usilovala o jeho vyššiu úroveň.⁶¹
- **Anna Rypáčková (1896-1978)** bola prvou českou diplomovanou sestrou, ktorá ošetrovala prezidenta Tomáša Garriqua Masaryka a prvou civilnou sestrou predstavenou vo Všeobecnej nemocnici v Prahe a nemocničnou sociálne-zdravotnou sestrou v Československu. Aktívne pracovala ako predsedníčka vo výbore Spolku diplomovaných sestier. Pomáhala pri otváraní nových ošetrovatel'ských škôl v Ústí

⁵⁶ *Historie Vyšší odborné školy zdravotnické v Brně*. [online]. 2010 [cit. 22/03/2013]. VOSZBRNO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.voszbrno.cz/o-skole?idm=85>>

⁵⁷ KUTNOHORSKÁ, J.: *Historie ošetrovatelství*, vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 1. vyd.

⁵⁸ Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, § 29 (3).

⁵⁹ Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, § 5.

⁶⁰ KRAUSOVA, K.: *Historie českého ošetrovatelství do roku 1989*, Florence, 2010, roč. 6, č.3, str.11-13.

⁶¹ CHVÁTALOVÁ, H.: *Ženy, které měnily zdravotnictví 11*, Florence, 2010, roč. 6, č. 3, str. 13.

nad Labem, Českých Budejovicích, Písku, Moste, Táboře, Plzni a pod. Bola aktívnou členkou Revolučného národného výboru Prahy. Bola vyznamenaná Medzinárodným červeným krížom a získala medailu Florence Nightingale. V roku 1948 bola riaditeľkou ošetrovateľskej školy. Neskôr vyvinula veľké úsilie o vybudovanie nového internátu na Karlovom námestí, kde sa vyučovala ošetrovateľská technika. V roku 1956 dostala titul Zaslúžilá školská pracovníčka.⁶²

- **PhDr. Marta Peltrámová (*1925)** má veľkú zásluhu na zahájení vysokoškolského štúdia sestier.⁶³ V roku 2003 jej bola udelená Cena ministra zdravotníctva ČR za významný rozvoj ošetrovateľstva v oblasti legislatívy a metodiky.⁶⁴ Bola ocenená Pamätnou medailou ako spolupracovníčka Ústavu ošetrovateľstva tretej Lekárskej fakulty Univerzity Karlovej za dlhoročnú spoluprácu pri rozvoji ošetrovateľstva.⁶⁵ Je členka Českej lekárskej spoločnosti Jana Evangelisty Purkyněho.⁶⁶

Medzi ocenené medailou Florence Nightingaleovej patria aj iné významné české osobnosti. Pre stručnosť tejto podkapitoly sa bohužiaľ nemôžem nimi širšie zaoberať.

⁶²CHVÁTALOVÁ, H.: *Ženy, které měnily zdravotnictví 6.*, Florence, 2009, roč. 5, č.11, str. 13.

⁶³Kolébku vysokoškolského studia sester byla Univerzita Karlova. [online]. 2010 [cit. 18/01/2013]. IFORUM.CZ: Dostupné z WWW: <<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-9788.html>>

⁶⁴KUTNOHORSKÁ, J.: *Historie ošetrovatelství*, vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 1. vyd

⁶⁵Udělené pamětní medaile 3. LF UK, čestné doktoráty a další ocenění. [online]. 2008 [cit. 18/01/2013]. LF3.CUNI.CZ: Dostupné z WWW: <<http://www.lf3.cuni.cz/cs/veda-a-vyzkum/medaile-3lf/>>

⁶⁶Časopisy ČLS JEP. Praktický lékař. [online]. 2013 [cit. 18/01/2013]. PROLEKARE.CZ: Dostupné z WWW: <<http://www.prolekare.cz/prakticky-lekar-clanek/jubilea-33546>>

3. HISTÓRIA ŠPECIALIZAČNÉHO VZDELÁVANIA

Špecializačné vzdelávanie je forma celoživotného vzdelávania, nadväzujúca na získanú odbornú spôsobilosť k výkonu zdravotníckeho povolania sestry, prostredníctvom ktorého sestra získa špecializovanú spôsobilosť k výkonu špecializovaných činností.⁶⁷ „Podle definice vydané ICN v roce 1987 „specializace v určitém aspektu ošetrovatelství znamená takovou úroveň znalostí a dovedností, která je vyšší než úroveň znalostí a dovedností získaná v průběhu základního ošetrovatelského studia“. Specializací se ošetrovatelská praxe prohlubuje a zdokonaluje“.⁶⁸

Cieľom nasledujúcich podkapitol je opísať históriu špecializovaného vzdelávania sestier v období ČSR a následne po jej rozdelení - v SR a ČR. Dôležitú úlohu mali aj niektoré významné osobnosti obidvoch krajín, ktoré sa podieľali na formovaní špecializačného vzdelávania sestier. V krátkosti ich spomeniem v nasledujúcich kapitolách 3.2.1 a 3.3.1.

3.1. História špecializačného vzdelávania v Československej republike (do roku 1993)

Rola a postavenie všeobecných sestier v našej spoločnosti súvisí s celkovým vývojom úrovne vzdelanosti. Postupne sa začínali ozývať hlasy požadujúce kontinuálne zvyšovanie úrovne vzdelávania všeobecných sestier. Kvalifikačné vzdelanie stredných zdravotníckych pracovníkov (všeobecných sestier) bolo sústredené predovšetkým na úroveň stredných škôl a žiadnym spôsobom nebola oficiálne zabezpečená nadväznosť ďalšieho vzdelávania všeobecných sestier.⁶⁹ Systematické zavádzanie intenzívnej starostlivosti v päťdesiatich rokoch minulého storočia umožnilo vznik jednotiek intenzívnej starostlivosti (ďalej iba „JIS“) a to vďaka pokrokom v oblasti patofyziologického zlyhávania životne dôležitých funkcií orgánov a vývoji diagnostických a liečebných techník. Vznikol medicínsky odbor resuscitácia a intenzívna starostlivosť. Na personál JIS a anesteziologicko-resuscitačné oddelenie (ďalej iba „ARO“) boli kladené najväčšie nároky na všeobecné a špeciálne vedomosti.⁷⁰

Prvé anesteziologické oddelenie v Československu bolo zriadené v roku 1948 v Ústrednej vojenskej nemocnici (ďalej iba „ÚVN“) v Prahe.⁷¹

V roku 1951 po prvýkrát ukladá Ministerstvo zdravotníctva Československej republiky zdravotníckym (ďalej iba „MZ ČSR“) pracovníkom povinnosť pravidelne navštevovať

⁶⁷DRDULOVÁ, A.: *Vše o specializačním vzdělávání*. Florence, 2008, roč. 4, č. 9.

⁶⁸HALUZÍKOVÁ, J., VOLFOVÁ, I.: *Naše zkušenosti se vzděláváním sester specialistek* in: Cesta k profesionálnímu ošetrovatelství, r. 2007, Opava: Slezská univerzita v Opavě, str. 59-60.

⁶⁹KOŠULIČOVÁ, M.: *Proměny specializačního vzdělávání všeobecných sester*, vyd. Brno: NCO NZO in: ARCHALUSOVÁ A. a kol.: *Cesta k profesionálnímu ošetrovatelství II*, vyd. Opava: Slezská univerzita, 2007, str. 83.

⁷⁰JASTRZEMBSKÁ, J., SVOBODA, J.: *Práce sestry na JIP v interním oboru* in: Zdravotnická pracovníce, Praha: Avicenum, r. 1989, roč. 39, č. 7, str. 387.

⁷¹POKORNÝ, J.: *První anesteziologická sestra v Československu - d. s. Alena Stárková – Palečková* in: Anesteziologie, intenzivní medicína, roč. 18, r. 2007, č. 4, str. 242.

seminárne školenia. Bola to jediná forma ďalšieho vzdelávania zaisťujúca systematicky nové odborné vedomosti aj pre sestry.⁷²

Pomaturitné špecializačné štúdium (ďalej iba „PŠŠ“) stredných zdravotníckych pracovníkov (ďalej iba „SZP“) vzniklo v roku 1957. Obsah špeciálnej časti PŠŠ bol zameraný na prípravu pre riadiace funkcie vedúcich SZP na rôznych stupňoch riadenia. Bol tiež zameraný na prípravu pre výkonné funkcie. Napríklad zahrňoval rozširovanie a prehľbovanie odborných znalostí a zručností v špeciálnych vyšetrovacích a liečebných metódach, výkonoch a postupoch.⁷³ V tomto období boli tiež realizované špecializačné skúšky v inštrumentovaní na operačných sálach, ktoré sa stali prvým predvojom špecializácií.⁷⁴

Od roku 1967 bol grantom vízie špecializačného vzdelávania všeobecných sestier Stredisko pre ďalšie vzdelávanie stredných zdravotníckych pracovníkov v Brne, ktorý evidoval celkový počet absolventiek špecializačných programov v ČSSR.⁷⁵ V nasledujúcej tabuľke uvádzam postupné zmeny a vznik názvov vzdelávacích inštitúcií v ČR a SR v národnom jazyku (viď kap. 3.2 a 3.3).

Tabuľka 2 - Vznik názvov vzdelávacích inštitúcií v ČR a SR

Rok	Česká republika	Rok	Slovenská republika
1960	Středisko pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně	1960	Stredisko pre ďalšie vzdelávanie stredných zdravotníckych pracovníkov v Bratislave
1968	Ústav pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně	1991	Inštitút pre ďalšie vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve v Bratislave
1986	Institut pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně	1998	Slovenská postgraduálna akadémia medicíny v Bratislave (štátna neuniverzitná vzdelávacia ustanovizeň)
2003	Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně	2002	Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave (štátna univerzitná vzdelávacia ustanovizeň)

(*Stručná historie a vývoj centra v datech*. [online]. 2003 [cit. 08/02/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/125>>, *Příprava na výkon povolania*. [online]. 25.03.2011 [cit. 20/03/2013]. HEALTH.GOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.health.gov.sk/?priprava-na-vykon-povolania-1>>)

⁷²Autor neuvedený: *Společenský význam dalšího vzdělávání Středních zdravotnických pracovníků* in: Československé ošetrovatelství: supplementum časopisu Zdravotnická pracovnice, Praha: Avicenum, r. 1976, roč. 7, č. 2, str. 34-35.

⁷³NEŠPŮRKOVÁ, M., RYŠÁNEK, M., TOTOVÁ, M.: *Pomaturitní specializační studium, nový kvalitativní stupeň ve výchově středních zdravotnických pracovníků-specialistů* in: Československé ošetrovatelství: supplementum časopisu Zdravotnická pracovnice, Praha: Avicenum, r. 1976, roč. 7, č. 2, s. 36-38.

⁷⁴HRUBÁ, L.: *Zdravotní sestra a její další odborný růst*, 1980, Brno: ÚDV SZP, roč. 30, č. 10.

⁷⁵KOŠULIČOVÁ, M.: *Proměny specializačního vzdělávání všeobecných sester*, vyd. Brno: NCO NZO in: ARCHALUSOVÁ A. a kol.: *Cesta k profesionálnímu ošetrovatelství II*, vyd. Opava: Slezská univerzita, 2007, str. 84.

Úspechu bolo dosiahnuté po rozšírení oboru na anestéziológiu a resuscitáciu v roku 1971. Podľa vyhlášky č. 72/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve,⁷⁶ bola zriadená nová odbornosť pre zdravotné sestry, ženské sestry a detské sestry na úseku práce anestéziológie, resuscitácie a intenzívnej starostlivosti („anesteziologie, resuscitace a intenzivní péče – ARIP“).⁷⁷

Formy ďalšieho vzdelávania boli presne stanovené vyššie uvedenou vyhláškou ČSSR pre potrebu sestier JIS. Medzi formy ďalšieho vzdelávania sestier patrila nástupná prax, seminárne školenia a krátkodobé školiace akcie, cyklické doškoloňovanie zdravotníckych pracovníkov. Najvyššou formou ďalšieho vzdelávania pre sestry JIS ako som uviedla bolo PŠŠ v úseku práce anestéziológie, resuscitácie, intenzívnej starostlivosti (ďalej iba „ARIP“). Do PŠŠ sa mohli hlásiť sestry, ktoré mali tri roky praxe v obore detská sestra, ženská sestra, zdravotná sestra a boli zaradené na príslušnom oddelení. PŠŠ bolo výberové a trvalo dva roky. Špecialistkami mali byť najmä vrchné a staničné sestry a ich kádrové rezervy. PŠŠ bolo možné študovať diaľkovou alebo externou formou.⁷⁸ Pre prehľadnosť uvádzam v nasledujúcej tabuľke špecializáciu SZP v ČSSR podľa vyhlášky č. 72/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve.

Tabuľka 3 - Špecializácia SZP v ČSSR od roku 1971

Špecializácia SZP podľa vyhlášky č. 72/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve	
SZP	Pomaturitné špecializačné štúdium špecializácií v nasledujúcich úsekoch práce:
Zdravotná sestra	Ošetrovateľská starostlivosť, Inštrumentovanie na operačnom sále, psychiatrická starostlivosť, Anestéziológia, resuscitácia a intenzívna terapia , sociálna služba, zdravotná výchova obyvateľstva, nukleárna medicína, starostlivosť o chrup.
Detská sestra	Ošetrovateľská starostlivosť, Inštrumentovanie na operačnom sále, detská psychiatrická starostlivosť, Anestéziológia, resuscitácia a intenzívna terapia , výchovná starostlivosť, sociálna služba, zdravotná výchova obyvateľstva, starostlivosť o chrup.
Ženská sestra	Ošetrovateľská starostlivosť, Inštrumentovanie na operačnom sále, Anestéziológia, resuscitácia a intenzívna terapia , sociálna služba, zdravotná výchova obyvateľstva

(Vyhláška č. 72/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch
a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve, § 40)

⁷⁶Vyhláška č. 72/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve.

⁷⁷POKORNÝ, J.: *První anesteziologická sestra v Československu - d. s. Alena Stárková – Palečková* in: Anesteziologie, intenzivní medicína, roč. 18, r. 2007, č. 4, str. 242.

⁷⁸PACOVSKÝ, V., PETRÁŠEK, J.: *Výběr a výchova sester pro jednotky intenzivní péče* in: Československé ošetrovatelství: supplementum časopisu Zdravotnická pracovníce Praha: Avicenum, 1975, roč. 6, č. 3, s. 97-100.

Pacovský a Petrášek uvádzajú, že výhodou pre sestry, ktoré boli špecialistkami v úseku práce ARIP bolo to, že mali pomerne široké uplatnenie, ak menili pracoviisko. Mohli pracovať ako na ARO, tak i na ktoromkoľvek JIS. Nevýhodou bol rozsah znalostí, ktorý sa od nich vyžadoval.⁷⁹

Pre prehľadnosť uvádzam v nasledujúcej tabuľke ďalšiu špecializáciu SZP v ČSSR podľa vyhlášky č. 72/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve.

Tabuľka 4 - Ďalšia špecializácia SZP v ČSSR od roku 1971

Ďalšia špecializácia SZP podľa vyhlášky č. 72/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve	
SZP	Ďalšia špecializácia SZP v nasledujúcich úsekoch práce organizácie a riadenia práce SZP:
Zdravotná sestra, Detská sestra, Ženská sestra	Po dosiahnutí špecializácie v úseku práce: Ošetrovateľská starostlivosť, Anestéziológia, resuscitácia a intenzívna terapia.
Zdravotná sestra	Po dosiahnutí špecializácie v úseku práce: Psychiatrická starostlivosť.
Detská sestra	Po dosiahnutí špecializácie v úseku práce: Detská psychiatrická starostlivosť, Výchovná starostlivosť.

(Vyhláška č. 72/1971 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch
a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve, § 41)

V roku 1974 bola zriadená v Československej spoločnosti anestéziológie a resuscitácie (ďalej iba „ČSAR“) komisia sestier, ktorá sa neskôr stala sekciou.⁸⁰

Špecializačné štúdium sestier sa veľmi skoro považovalo za nedostatočné. Boli uskutočnené nové zmeny vďaka vyhláške č. 77/1981 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve, a Smernici č. 10/1986 Sb., o náplni činnosti stredných, nižších a pomocných zdravotníckych pracovníkoch. Po prvý krát tak boli vymedzené činnosti sestier špecialistiek na základe ktorých boli pripravené poskytovať špecializovanú starostlivosť a niest' za ňu plnú zodpovednosť.⁸¹

Podľa vyššie uvedenej vyhlášky č. 77/1981 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve, PŠŠ získavajú SZP špecializáciu, poprípade vyššiu špecializáciu v jednotlivých úsekoch práce. Pre prehľadnosť uvádzam samostatne v nasledujúcich dvoch tabuľkách.

⁷⁹PACOVSKÝ, V., PETRÁŠEK, J.: *Výběr a výchova sester pro jednotky intenzivní péče* in: Československé ošetrovatelství: supplementum časopisu Zdravotnická pracovnice Praha: Avicenum, 1975, roč. 6, č. 3, s. 97-100.

⁸⁰POKORNÝ, J.: *První anesteziologická sestra v Československu - d. s. Alena Stárková – Palečková* in: Anesteziologie, intenzivní medicína, roč. 18, r. 2007, č. 4, str. 242.

⁸¹KOŠULIČOVÁ, M.: *Proměny specializačního vzdělávání všeobecných sester*, vyd. Brno: NCO NZO in: ARCHALUSOVÁ A. a kol.: *Cesta k profesionálnímu ošetrovatelství II*, vyd. Opava: Slezská univerzita, 2007, str. 83-84.

Tabuľka 5 - Špecializácia SZP v ČSFR od roku 1981

Špecializácia SZP podľa vyhláška č. 77/1981 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve	
SZP	SZP môžu získať PŠŠ v nasledujúcich úsekoch práce:
Zdravotná sestra	ARIP , Inštrumentovanie na operačnom sále, Nukleárna medicína, Ošetrovateľská starostlivosť o dospelých, Ošetrovateľská starostlivosť v psychiatrii, Sociálna služba, Stomatologická starostlivosť, Zdravotná výchova obyvateľstva.
Detská sestra	ARIP , Inštrumentovanie na operačnom sále, Ošetrovateľská starostlivosť o deti, Ošetrovateľská starostlivosť v detskej psychiatrii, Sociálna služba, Stomatologická starostlivosť, Výchovná starostlivosť, Zdravotná výchova obyvateľstva.
Ženská sestra	ARIP , Inštrumentovanie na operačnom sále, Ošetrovateľská starostlivosť o ženu, Sociálna služba, Zdravotná výchova obyvateľstva.

(Vyhláška č. 77/1981 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve, §30)

Ako som naznačovala vo vyššie uvedenom texte, SZP mohli získať vyššiu špecializáciu v organizácii a riadení práce SZP po dosiahnutí špecializácie v jednotlivých úsekoch práce. Pre prehľadnosť uvádzam v nasledujúcej tabuľke vybrané úseky práce, ktoré sa týkajú diplomovej práce.

Tabuľka 6 - Vyššia špecializácia SZP v ČSFR od roku 1981

Vyššia špecializácia SZP podľa vyhláška č. 77/1981 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve	
SZP	Vyššia špecializácia v organizácii a riadení práce SZP po dosiahnutí špecializácie v nasledujúcich úsekoch práce:
Zdravotná sestra, Detská sestra, Ženská sestra	ARIP , Ošetrovateľská starostlivosť o dospelých, Ošetrovateľská starostlivosť v psychiatrii, Ošetrovateľská starostlivosť o deti, Ošetrovateľská starostlivosť v detskej psychiatrii, Ošetrovateľská starostlivosť o ženu a iné.

(Vyhláška č. 77/1981 Sb., o zdravotníckych pracovníkoch a iných odborných pracovníkoch v zdravotníctve, §30)

K dôležitým zmenám dochádza po roku 1989. Na zdravotníckych pracovníkov, najmä sestier sú kladené vyššie požiadavky na vzdelanie. Museli mať všeobecné a špeciálne vedomosti, zvládať organizáciu práce, zachovávať disciplínu, mať vzťah k pacientom a spolupracovníkom. S rozvojom vedy a techniky bolo potrebné zvládať množstvo a náročnosť diagnosticko-terapeutických zásahov, vrátane manipulácie s lekárskou technikou. Najväčšie nároky boli kladené na sestry pracujúce v akútnej starostlivosti i naďalej.

K zvládnutiu náročných a špecifických požiadavkou bolo potrebné zaistiť odpovedajúce vzdelávanie pre sestry, ktoré v oblasti akútnej starostlivosti mohli ďalej pracovať.⁸²

V akademickom roku 1992/1993 sa v SZŠ v Prahe otvorilo jednoročné štúdium, ktoré profilovalo absolventky zdravotná a detská sestra pre odbor intenzívnej starostlivosti. Bola to forma špecializovaného vyššieho odborného vzdelania a bolo realizované blokovým systémom.⁸³

V nasledujúcich kapitolách pokračujem historickým vývojom špecializačného vzdelávania po rozdelení ČSR na SR a ČR v roku 1993.

3.2. História špecializačného vzdelávania v Slovenskej republike (po roku 1993)

Ako súvisí špecializačné vzdelávanie sestier medzi SR a ČR po roku 1993? Súvisí v mnohých oblastiach. Napríklad systém špecializačného vzdelávania sestier sa začal formovať odlišne v obidvoch krajinách po rozdelení ČSR, dochádza i naďalej k zlepšeniu spoločenského postavenia špecializovaných sestier, novým legislatívnym úpravám vo vzdelávaní špecializovaných sestier a pod. Budem sa snažiť priblížiť túto históriu špecializačného vzdelávania v obidvoch krajinách. Cieľom tejto podkapitoly je opísať históriu špecializovaného vzdelávania sestier v SR. Dôležitú úlohu mali aj niektoré významné slovenské osobnosti, ktoré sa podieľali na formovaní špecializačného vzdelávania sestier. V krátkosti opíšem ich prínos v tejto oblasti samostatne v nasledujúcej podkapitole.

V SR došlo k prijatiu zákona č. 277/1994 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, v znení neskorších predpisov. Došlo k zrušeniu kategórie stredných zdravotníckych pracovníkov. Tento zákon rozčlenil zdravotníckych pracovníkov do nasledujúcich kategórií: lekár, zubný lekár, farmaceut, sestra, pôrodná asistentka, laborant, asistent, technik, iný zdravotnícky pracovník, iný odborný pracovník v zdravotníctve. Spôsobilosť na výkon odborných (špecializovaných) činností mohol zdravotnícky pracovník nadobudnúť absolvovaním odborného zdravotníckeho vzdelania na príslušnom stupni vzdelania a špecializačným štúdiom predpísanou formou.

To znamená, že sestra mohla absolvovať tzv. pregraduálne alebo postgraduálne štúdium. V pregraduálnom štúdiu sestra získala odbornú spôsobilosť na výkon tohto povolania a to v bakalárskom štúdiu na vysokej škole v akreditovaných zdravotníckych študijných odboroch. Postgraduálne vzdelanie sestra získala absolvovaním magisterského štúdia, špecializačného štúdia, certifikovanou prípravou a kontinuálnym vzdelávaním.⁸⁴

Od roku 1998 vykonávala výchovu špecialistov nielen v medicíne, stomatológii a farmácii, ale aj ďalších nelekárskych zdravotníckych odboroch štátna neuniverzitná vzdelávacia inštitúcia. Bola to Slovenská postgraduálna akademická medicína so sídlom v Bratislave. Neskôr bola premenovaná na Slovenskú zdravotnícku univerzitu (ďalej iba „SZU“) v roku 2002. A zároveň sa stala štátnou univerzitnou vzdelávacou ustanovizňou. Vstupom SR do EU

⁸²HALUZÍKOVÁ, J., VOLFOVÁ, I.: *Naše zkušenosti se vzděláním sester specialisek* in: Cesta k profesionálnímu ošetrovatelství, r. 2007, Opava: Slezská univerzita v Opavě, str. 59-60.

⁸³KOUBKOVÁ, L.: *Sestra pro intenzivní péči v moderní perspektivě*. Sestra, 1993, roč. 3, č. 2, str. 3.

⁸⁴FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovatel'stvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005, str. 38.

bolo potrebné zosúladiť legislatívu SR so zákonmi EÚ aj v oblasti zdravotníckeho vzdelávania sestier a lekárov.⁸⁵ SR spolu s ČR a inými štátmi vstúpila do EÚ v roku 2004. Na Slovensku sa tak prispôsobilo postgraduálne vzdelávanie sestier pre podmienky EÚ.

Na SZU boli zriadené tri fakulty v roku 2002:

- I. Fakulta ošetrovateľstva a zdravotníckych odborných štúdií (ďalej iba „FOaZOŠ“)
- II. Fakulta zdravotníckych špecializačných štúdií (ďalej iba „FZŠŠ“) – toho času Lekárska fakulta
- III. Fakulta verejného zdravotníctva (ďalej iba „FVZ“)⁸⁶

„V roku 2003 Lekárska fakulta SZU získala akreditáciu pre pregraduálne štúdium a v roku 2005 vznikla **IV. Fakulta zdravotníctva SZU** so sídlom v Banskej Bystrici. Odborné inštitúcie UEMS (European Union of Medical Specialists) a Rady Európy uznali systém postgraduálneho vzdelávania na Slovensku za najlepší v Európe“.⁸⁷

Pre túto diplomovú prácu je podstatná FOaZOŠ, ktorá zahájila svoju pedagogickú činnosť v akademickom roku 2003/2004. K základným úlohám fakulty patrí výchovno-vzdelávacia, vedecká a iná odborná činnosť v oblasti ošetrovateľstva, pôrodnej asistencie, fyzioterapie, rádiologickej techniky, urgentnej zdravotnej starostlivosti, sociálnej práce. Zároveň fakulta poskytuje vzdelávanie v nasledujúcich akreditovaných študijných programoch v:

- bakalárskom stupni, napríklad:
 - ošetrovateľstvo,
 - pôrodná asistencia,
 - **urgentná zdravotná starostlivosť**
- v magisterskom stupni, napríklad:
 - ošetrovateľstvo
- v doktorandskom štúdiu, napríklad:
 - ošetrovateľstvo
- ďalšie vzdelávanie v zdravotníctve a v zdravotníckom školstve v akreditovaných odboroch, napríklad v kategórii sestra:
 - **anestéziológia a intenzívna starostlivosť,**
 - inštrumentovanie v operačnej sále,
 - intenzívna ošetrovateľská starostlivosť o dospelých,
 - intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v neonatológii,
 - intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii.⁸⁸

Zákonom č. 528/2003 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z., o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, bola po prvý

⁸⁵ *História Slovenskej zdravotníckej univerzity*. [online]. 2013 [cit. 21/03/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?&menu=94&oid=#menutop>>

⁸⁶ *Špecializačné štúdium Lekárskej fakulty SZU* [online]. 2013 [cit. 10/02/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?id=112&menu=>>>

⁸⁷ *Špecializačné štúdium Lekárskej fakulty SZU* [online]. 2013 [cit. 10/02/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?id=112&menu=>>>

⁸⁸ *Fakulta ošetrovateľstva a zdravotníckych odborných štúdií* [online]. 2013 [cit. 10/02/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?id=534>>

raz v histórii SR do poskytovania ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov zavedená pluralita.⁸⁹

*„Již zmíněný systém plurality umožnil rozšířit systém postgraduálního (specializačního a kontinuálního) vzdělávání zdravotníků o nové akreditované vzdělávací instituce. Reorganizace systému a akreditace nových vzdělávacích institucí měla za cíl zajistit kvalitativně vyšší úroveň rozvoje odborných znalostí a dovedností zdravotnických pracovníků pro poskytování vysoce specializované a profesionální zdravotní péče“.*⁹⁰

SZU v Bratislave mala až do roku 2004 ako jediná na území SR právo na realizáciu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov a vydávanie celoštátne platných dokladov o absolvovanom ďalšom vzdelávaní zdravotníckych pracovníkov. Po vyše päťdesiatich rokoch trvania monopolu jednej vzdelávacej inštitúcie v SR sa vytvoril v právnych predpisoch priestor, aby sa mohli aj iné vzdelávacie ustanovizne uchádzať o akreditáciu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.⁹¹

Zákon č. 578/2004 Z.z., o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých predpisov, umožňuje vzdelávacie aktivity určené pre zdravotníckych pracovníkov. Tieto vzdelávacie aktivity povinne podliehajú akreditačnému procesu na ministerstve zdravotníctva SR (ďalej iba „MZ SR“), alebo ich je možné realizovať aj bez akreditácie MZ SR.

O dva roky neskôr bol v SR prijatý ďalší dôležitý zákon. Podľa zákona č. 322/2006 Z.z., o spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, sa môžu vzdelávacie aktivity ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov realizovať ako:

- špecializačné štúdium,
- certifikačná príprava,
- vzdelávacia aktivita sústavného vzdelávania (napríklad: semináre, kurzy, konferencie, prednášková, publikačná, pedagogická činnosť a podobne).

Prvé dva spôsoby sa realizujú inštitucionalizovanou formou ďalšieho vzdelávania, posledný sa môže aj neinštitucionálne.⁹²

V nasledujúcich tabuľkách uvádzam špecializačné odbory pre jednotlivé kategórie zdravotníckych pracovníkov zamerané na intenzívnu starostlivosť podľa zákona č. 322/2006 Z.z., o spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.

⁸⁹Zákon č. 528/2003 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z., o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁹⁰CALETKA, P.: *Komparace systému specializačního vzdělávání a kompetencí sester v oboru anesteziologie a intenzivní péče v České republice, Slovenské republice a ve Spolkové republice Německo*. Bakalárska práca, 2011, Praha: Univerzita Karlova, 2. Lékařská fakulta, str. 28.

⁹¹BEŇUŠOVÁ, K. a kol.: *Akreditácia ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov*, Bratislava MZ SR, 2006. 54 s.

⁹²BEŇUŠOVÁ, K. a kol.: *Akreditácia ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov*, Bratislava MZ SR, 2006.

**Tabuľka 7 - Špecializačné odbory v kategórii sestra a pôrodná asistentka
od roku 2006 v SR**

Zákon č. 322/2006 Z.z., o spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.	
Špecializačné odbory po získaní magisterského, bakalárskeho štúdia, vzdelania vo vyššom odbornom štúdiu	Špecializačné odbory po získaní bakalárskeho štúdia, vyššieho odborného vzdelania
Sestra	Pôrodná asistentka
Anestéziológia a intenzívna starostlivosť, Operačné stredisko záchranej zdravotnej služby, Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť o dospelých, Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii, Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v neonatológii, Inštrumentovanie v operačnom sále, Ošetrovateľská starostlivosť pediatrii, Ošetrovateľská starostlivosť v psychiatrii, Ošetrovateľská starostlivosť v onkológii, Špecializovaná urgentná starostlivosť a iné.	Intenzívna starostlivosť v gynekológii a pôrodníctve, Inštrumentovanie v operačnej sále v gynekológii a pôrodníctve

(Zákon č. 322/2006 Z.z., o spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností)

Špecializačné štúdium sestier a pôrodných asistentiek sa uskutočňuje v špecializačných odboroch uvedených v tabuľke číslo sedem a trvá najmenej jeden rok. Špecializačné odbory určené na riadenie a organizáciu zdravotníctva môžu ďalej získať sestry, ktoré majú magisterské vzdelanie. Sú to špecializačné odbory Zdravotnícky manažment a financovanie, Sociálne lekárstvo a organizácia zdravotníctva. Ak sestra získa bakalárske alebo vyššie odborné vzdelanie, môže ďalej študovať špecializačný odbor Manažment v ošetrovateľstve. Špecializáciu, ktorú získala sestra alebo diplomovaný zdravotnícky záchranár v odbore dispečing záchranej služby podľa zákona č. 578/2004 Z.z., o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých predpisov, sa považuje za špecializáciu operačné stredisko záchranej zdravotnej služby, podľa zákona č. 322/2006 Z.z., o spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.⁹³

Beňušová uvádza, že každý so špecializačných študijných programov má vypracovaný štandard teoretických vedomostí a praktických zručností a skúseností, ktoré zdravotnícky

⁹³Zákon č. 322/2006 Z.z., o spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, §14.

pracovník musí zvládnuť, aby získal diplom o špecializácii v príslušnom špecializačnom odbore a mohol začať vykonávať špecializované pracovné činnosti samostatne.⁹⁴

3.2.1. Významné slovenské osobnosti špecializačného vzdelávania

Medzi významné slovenské osobnosti špecializačného vzdelávania uvádzam príklad:

- **MUDr. Anton Lučanský, CSc. (1929-1997)**, ktorý presadzoval zriadenie resuscitačných izieb v rámci chirurgického oddelenia Prešovskej nemocnice. V roku 1960 získal ako jeden z prvých ďalšiu špecializáciu a to z anestéziológie a resuscitácie. Je považovaný za priekopníka tohto odboru na území Slovenska. V roku 1966 sa mu podarilo bez príslušnej legislatívy presadiť prvé zriadenie samostatného resuscitačného oddelenia na Slovensku a stal sa jeho primárom. Publikoval odborné práce v časopisoch a bol spoluautorom niekoľkých učebníc a príručiek. V roku 1968 dovŕšil svoju vedeckú a publikačnú činnosť získaním hodnosti kandidáta vied, ako jeden z prvých anestéziológov v Československu. Spolupracoval s Inštitútom pre ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v Bratislave. V roku 1986 sa ARO v Prešove stalo oficiálne druhou výučbovou базou anestéziológie na Slovensku. Založil jednu z prvých staníc Rýchlej zdravotníckej pomoci (ďalej iba „RZP“) na Slovensku. V roku 1970 začal používať ako prvý na Slovensku kapnograf v anestéziológii i intenzívnej medicíne. Bol zakladajúcim členom Česko-slovenskej anestéziologickej spoločnosti. Mal významný podiel na vzniku väčšiny ARO na východnom Slovensku.⁹⁵
- **MUDr. Stanislav Fabuš (*1950)** vedel, že vzhľadom k stúpajúcemu počtu celkových anestézií pri chirurgických výkonoch je potreba zvýšiť starostlivosť o pacienta, už v jeho príprave pred celkovou anestéziou. Preto založil prvú anestéziologickú ambulanciu na území Slovenska v roku 1984.
- **Doc. MUDr. Beáta Sániová, PhD. (*1948)**, pôsobí ako prednostka kliniky anestéziológie a intenzívnej medicíny (ďalej iba „KAIM“) Univerzitnej nemocnice Martin. Od roku 2007 je hlavnou odborníčkou MZ SR pre odbor anestéziológia a intenzívna medicína.⁹⁶

V SR je mnoho ďalších významných osobností, ktorý sa podieľali a v súčasnosti i naďalej podieľajú na formovaní špecializačného vzdelávania nielen lekárov, ale i sestier. Pre stručnosť tejto podkapitoly bohužiaľ neuvádzam viac slovenských osobností.

⁹⁴BEŇUŠOVÁ, K. a kol.: *Akreditácia ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov*, Bratislava MZ SR, 2006.

⁹⁵Významné osobnosti [online]. 2006 [cit.16/032013]. FNSPPPRESOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.fnsppresov.sk/nemocnica/1314/1526/>>

⁹⁶Univerzitná nemocnica Martin, Klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny [online]. 2013[cit.16/03/2013]. MFN.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.mfn.sk/index.php?m=812>>

3.3. História špecializačného vzdelávania v Českej republike (po roku 1993)

Cieľom tejto podkapitoly je opísať históriu špecializovaného vzdelávania sestier v ČR, podobne ako v SR. V krátkosti opíšem prínos českých osobností v špecializačnom vzdelávaní sestier samostatne v nasledujúcej podkapitole.

Ďalšie zmeny v oblasti špecializačného vzdelávania sestier nastali v súvislosti s postupnými politickými zmenami v ČR. Po rozpade ČSR nastal dôležitý politický moment, kedy ČR podala oficiálnu žiadosť o členstvo v EU v roku 1996. Dňa 1. mája 2004 sa ČR stala spolu s ďalšími štátmi, novým členským štátom EU. Zavrášila tak dlhoročné obdobie utužovania vzťahov s Európskymi spoločenstvami.

Ako som už predtým uviedla (viď kap. 2.3) v roku 1996 vznikali VZŠ, kde sa otváralo špecializačné štúdium aj pre sestry v odbore diplomovaná sestra pre intenzívnu starostlivosť. Ministerstvo zdravotníctva ČR (ďalej iba „MZ ČR“) umožnilo, aby sa v jednoročnom štúdiu profilovali absolventky oboru zdravotná a detská sestra v špecializačnom pomaturitnom štúdiu „**Sestra pre intenzívnu starostlivosť**“. Pomaturitné štúdium bolo nahradené v školskom roku 1996/97 vyšším odborným štúdiom v odbore „**Diplomovaná sestra pre intenzívnu starostlivosť**“. Absolventi obidvoch odborov boli pripravení k výkonu povolania sestry špecialistky v oblasti akútnej starostlivosti pre dospelých a deti.⁹⁷ Po úspešnom absolvovaní záverečných skúšok im bol udelený titul „diplomovaný špecialista“, skratka DiS. Štúdium bolo určené pre maturantov SZŠ.

Ďalšou dôležitou zmenou v roku 1996 bolo prevedenie stredných a vyšších zdravotníckych škôl zo správy MZ ČR pod rezort Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy (ďalej iba „MŠMT“). V roku 2000 SZŠ a Vyššie odborné školy prechádzajú zo správy MŠMT pod krajskú samosprávu.⁹⁸

Pregraduálne vzdelávanie sestier na vysokých školách prebiehal v ČR prakticky od roku 2001, aj keď príslušná legislatíva upravujúca vzdelávanie bola prijatá až o tri roky neskôr.⁹⁹

Zákon č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach stanovuje podmienky, za akých môže zdravotnícky pracovník vykonávať zdravotnícke povolanie v ČR.

Ako uvádzam v tabuľke č. 2, Národné centrum ošetrovateľstva a nelekárskych zdravotníckych odborov (ďalej iba „NCO NZO“) v Brne zabezpečoval vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov, teda aj špecializačné vzdelávanie sestier od roku 2003. Dovtedy to bol pôvodne premenovaný Inštitút pre ďalšie vzdelávanie stredných zdravotníckych pracovníkov so sídlom v Brne.

Do organizačnej štruktúry NCO NZO sa k pedagogickému a hospodársko-ekonomickému úseku po novom začleňuje úsek regulácie nelekárskych povolání a výskumu. Medzi hlavné úlohy NCO NZO patrí spolupráca s MZ ČR a zároveň sa snaží podieľať na riešení aktuálnych problémov zdravotníctva, najmä nelekárskych zdravotníckych povolání. So zvyšujúcou sa

⁹⁷HALUZÍKOVÁ, J., VOLFOVÁ, I.: *Naše zkušenosti se vzděláním sester specialistek* in: Cesta k profesionálnímu ošetrovatelství, r. 2007, Opava: Slezská univerzita v Opavě, str. 59-60.

⁹⁸KUTNOHORSKÁ, J.: *Historie ošetrovatelství*, vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 1. vyd.

⁹⁹*Organizace studia ošetrovatelství* [online]. 2006 [cit. 10/02/2013]. PROJEKTY.OSU.CZ. Dostupné z WWW: <<http://projekty.osu.cz/mentor/I-organizace%20studia%20ošetřovatelství.pdf>>

potrebou regulácie štruktúry týchto povolání, zavedenie poriadku, dôslednosti a kontroly vzniká 1. 5. 2004 Register nelekárskych zdravotníckych pracovníkov.

Medzi ďalšie dôležité úlohy NCO NZO patrí príprava podkladov pre vznik právnych noriem a ich tvorba, posudzovanie vysokoškolských vzdelávacích programov. Je aj koordinačným a metodickým centrom pre špecializačné vzdelávanie, zodpovedá za organizáciu a priebeh špecializačných a aprobačných skúšok. NCO NZO je organizáciou, ktorej hlavnou činnosťou je koncepčné, analytické, vzdelávacie, metodická, koordinačná, registračné, voľnej, expertné, vedecko-výskumná a informačná činnosť.¹⁰⁰

Odborní pracovníci NCO NZO sa snažia pripravovať vzorové vzdelávacie programy, najmä modulový systém špecializačného vzdelávania a stále hľadajú nové, moderné formy na zabezpečenie výučby.¹⁰¹ V roku 2009 získalo NCO NZO platný certifikát na štyri roky Systém riadenia kvality podľa normy ISO 9001: 2008, ktorý je medzinárodne uznávanou normou pre Systém manažérstva kvality (Quality Management System - QMS).¹⁰²

NCO NZO v Brne je tiež riešiteľom projektu „E-learning v špecializačnom vzdelávaní pracovníkov v zdravotníctve“ od roku 2010. Na tento projekt získalo finančné prostriedky v rámci operačného programu Vzdelávaní pre konkurencie schopnosť na základe výzvy Juhomoravského kraja. Do tejto doby bolo pripravených pätnásť e-learningových kurzov, ktoré sa stali súčasťou špecializačných a certifikovaných kurzov.¹⁰³

V súvislosti so špecializačným vzdelávaním zdravotníckych pracovníkov, ČR prijala dôležitú vyhlášku č. 463/2004 Sb., ktorou sa stanovujú odbory vzdelávania a označenia odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou. V nasledujúcej tabuľke uvádzam zdravotníckych pracovníkov, ktorí pracujú v intenzívnej starostlivosti.

Tabuľka 8 - Odbory špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti vybraných zdravotníckych pracovníkov v ČR od roku 2004

Vyhláška č. 463/2004 Sb., ktorým sa stanovujú odbory vzdelávania a označenia odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.	
Odbory špecializačného vzdelávania	Označenie odbornosti
Všeobecná sestra	
Ošetrovateľská starostlivosť v anesteziológii, resuscitácii a intenzívnej starostlivosti	Sestra pre intenzívnu starostlivosť
Perioperačná starostlivosť	Sestra pre perioperačnú starostlivosť

¹⁰⁰Centrum před prahem padesátého výročí. [online]. 09.12.2009 [cit. 10/02/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/centrum-pred-prahem-sveho-padesateho-vyroci-448609>>

¹⁰¹Představujeme Vám Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně [online]. 2013 [cit. 11/02/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/123>>

¹⁰²Politika kvality. [online]. 01.09.2011 [cit. 11/02/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/152>>

¹⁰³Tisková zpráva 25.5.2012: E-learning ve zdravotnictví. [online]. 05.09.2012 [cit. 11/02/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/tiskova-zprava-24a>>

Pôrodná asistentka	
Ošetrovateľská starostlivosť v gynekologickej intenzívnej starostlivosti	Pôrodná asistentka pre intenzívnu starostlivosť
Perioperačná starostlivosť	Pôrodná asistentka pre perioperačnú starostlivosť
Ošetrovateľská starostlivosť v intenzívnej starostlivosti o novorodenca a dojča	Pôrodná asistentka pre intenzívnu starostlivosť v neonatológii
Zdravotnícky záchranár	
Zdravotnícke operačné stredisko	Operátor zdravotníckeho operačného strediska

(Vyhláška č. 463/2004 Sb., ktorým sa stanovujú odbory vzdelávania a označenia odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou)

Nasledujúca vyhláška nahradila predchádzajúcu uvedenú vyhlášku. V súvislosti so špecializačným vzdelávaním zdravotníckych pracovníkov, bola prijatá v roku 2010. Je to vyhláška č. 31/2010 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou (viď kap. 4.2.2).

Pre stručnosť tejto kapitoly som vybrala iba najdôležitejšie zmeny v histórii špecializačného vzdelávania v ČR.

3.3.1. Významné české osobnosti špecializačného vzdelávania

Medzi významné české osobnosti špecializačného vzdelávania uvádzam napríklad:

- Pani **Alenu Palečkovú**, rodenú **Stárkovú (1925-1970)**, ktorú môžeme právom pokladať za zakladateľku odboru ARIP. Stala sa prvou anestéziologickou sestrou a potom vrchnou sestrou anestéziologického oddelenia ÚVN v Prahe. V americkom časopise bola pani Alena Stárková-Palečková uverejňovaná ako jediná anestéziologická sestra nielen z ČSR, ale z celej Európy. Bola spoluautorkou príručky pod názvom Anestéziologická technika, ktorá vyšla v roku 1961 a ďalších publikácií.¹⁰⁴
- **Prof. MUDr. Jiří Pokorný, DrSc. (1924-2012)** patrí medzi ďalšie významné osobnosti v anestéziológii a resuscitácii. Položil základy výučby anestéziológie a resuscitácie v rokoch 1969-1981. Bol externým vedúcim katedry anestéziológie a resuscitácie a dal jej základnú podobu nového klinického oboru. Bol považovaný za guru české anestéziológie a resuscitácie, zakladateľ urgentní medicíny a medicíny

¹⁰⁴POKORNÝ, J.: *První anesteziologická sestra v Československu - d. s. Alena Stárková – Palečková* in: Anesteziologie, intenzivní medicína, roč. 18, r. 2007, č. 4, str. 242.

katastrof v ČR, nositel' titulu Zaslúžilý učitel' ČR za svoju celoživotní činnost' v odbore anestéziológia a resuscitácia.¹⁰⁵

V ČR nájdeme mnoho významných osobností v odbore anestéziológia, resuscitácia a intenzívna starostlivosť. Tieto osobnosti majú tiež zásluhu na formovaní špecializačného vzdelávania nielen lekárov, ale i sestier. Pre stručnosť tejto podkapitoly bohužiaľ neuvádzam viac českých osobností.

¹⁰⁵ *Anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicína* [online]. 2012 [cit. 09/02/2013]. NLK.CZ. Dostupné z WWW:
<<http://www.nlk.cz/publikace-nlk/referatove-vybery/anesteziologie-resuscitace-a-intenzivni-medicina/2012/ar-2012-2>>

4. SÚČASNOSŤ ŠPECIALIZAČNÉHO VZDELÁVANIA

Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov lekárskeho i nelekárskeho odboru má v Českej i Slovenskej republike dlhoročnú tradíciu a veľmi dobrú úroveň. Dôkazom toho je každoročný odchod zdravotníckych pracovníkov do zahraničných zdravotníckych pracovísk za lepšími pracovnými i platovými podmienkami. Nemalá časť špecializovaných sestier i lekárov z ČR a SR sa snaží o celoživotné vzdelávanie nielen doma, ale i v zahraničí.

Celoživotné vzdelávanie sa uskutočňuje prostredníctvom formálneho a neformálneho vzdelávania. Umožňuje každému doplniť, rozšíriť a prehĺbiť si získané nielen všeobecné, ale aj špecializačné vzdelanie, rekvalifikovať sa alebo uspokojiť svoje záujmy. Uskutočňuje sa v inštitúciách ďalšieho vzdelávania, v školách, školských a mimoškolských zariadeniach.¹⁰⁶

Cieľom tejto kapitoly je charakterizovať súčasné špecializačné vzdelávanie sestier v SR a ČR. Opísať v oboch krajinách podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry, kompetencie špecializovanej sestry, priebeh, ukončenie, financovanie špecializačného vzdelávania a ďalšie možnosti špecializačného vzdelávania sestier.

4.1. Súčasnosť špecializačného vzdelávania sestry v Slovenskej republike

Systém postgraduálneho vzdelávania sa v súčasnosti riadi podľa zákona č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, systave špecializačných odborov a systave certifikovaných pracovných činností, kde určuje spôsoby ďalšieho vzdelávania.

4.1.1. Podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry

Podmienkou pre výkon povolania špecializovanej sestry je získanie odbornej spôsobilosti. A to podľa zákona č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, systave špecializačných odborov a systave certifikovaných pracovných činností. V § 11 citovaného zákona sa stanovuje, že odborná spôsobilosť na výkon **odborných pracovných činností** je získaná nadobudnutím vyššieho odborného vzdelania v študijnom odbore diplomovaná všeobecná sestra, alebo vysokoškolského vzdelania prvého alebo druhého stupňa v študijnom odbore ošetrovatelstvo.

Ak sa sestra rozhodne študovať v niektorom zo špecializačných odborov, musí spĺňať minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy. Tie sú stanovené vo vestníku MZ SR z roku 2010.¹⁰⁷ Pre túto prácu som sa rozhodla uviesť podmienky pre výkon povolania

¹⁰⁶ Celoživotné vzdelávanie. [online]. 2013 [cit. 19/02/2013]. Minedu.SK: Dostupné z WWW: <<http://www.minedu.sk/celozivotne-vzdelavanie/>>

¹⁰⁷ Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 266.

špecializovanej sestry v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť, samostatne v prílohe č. 10.

Podľa § 31, podmienkou pre výkon zdravotníckeho povolania je spôsobilosť na právne úkony v celom rozsahu, zdravotná spôsobilosť, odborná spôsobilosť, bezúhonnosť alebo registrácia, ak v § 63 nie je ustanovené inak.¹⁰⁸

4.1.2. Odbory špecializovaného vzdelávania a označenie odbornosti špecializovanej sestry

Zoznam všetkých špecializačných odborov v kategórii sestra, podľa zákona č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, uvádzam samostatne v prílohe č. 9.

Označenie odbornosti špecializovanej sestry zatiaľ slovenský právny systém nedefinuje.

4.1.3. Špecializovaná spôsobilosť sestry

Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, stanovuje, že „**odborná spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností sa získava špecializačným štúdiom v špecializačných odboroch(...). Špecializované pracovné činnosti sú tie, ktoré zodpovedajú zameraniu špecializačného odboru a ktoré zdravotnícky pracovník vykonáva samostatne po získaní diplomu o špecializácii.**“¹⁰⁹

4.1.4. Kompetencie špecializovanej sestry

Kompetencie sestier v SR sú stanovené vyhláškou č. 364/2005 Z.z., ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne a v spolupráci s lekárom, v znení neskorších predpisov. Ide o primárnu právnu normu, ktorá definuje kompetencie registrovaných sestier. V súčasnosti právny systém SR nedefinuje konkrétne kompetencie sestier so špecializáciou. Stanovuje iba, že špecializačným vzdelávaním sestra získava odbornú spôsobilosť k poskytovaniu vysoko špecializovanej starostlivosti. Vzhľadom k veľmi rozsiahlej téme, uvádzam samostatne kompetencie sestry v SR v prílohe č. 14, podľa vyššie citovanej vyhlášky, § 2 a §3.

Rozsah praktických zručností a skúseností potrebných na výkon špecializovaných pracovných činností špecializovanej sestry v študijnom odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť sú

¹⁰⁸Zákon č. 578/2004 Z.z., o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 31 (1).

¹⁰⁹Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, § 2 (8).

vzhľadom k svojmu rozsahu dosť obsiahle. Preto som sa ich rozhodla samostatne uviesť v prílohe č. 13. Tieto kompetencie sú uvádzané podľa vestníka MZ SR z roku 2010.

*„Sestra, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon **špecializovaných pracovných činností**, samostatne vykonáva špecializované pracovné činnosti podľa akreditovaného špecializačného študijného programu príslušného špecializačného odboru spojené s ošetrovateľskou starostlivosťou, ochranou, podporou a udržiavaním zdravia a špecializované pracovné činnosti v oblasti výchovy k zdraviu, vzdelávania a výskumu spojené s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.“¹¹⁰*

4.1.5. Zaradenie do špecializovaného vzdelávania

Zdravotníckeho pracovníka, teda aj sestry, zaraďuje do špecializačného štúdia vzdelávacia ustanovizeň, ktorá získala osvedčenie o akreditácii. Vzdelávacia ustanovizeň môže spolupracovať so SZU alebo so stavovskými organizáciami v zdravotníctve. Napríklad Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek je samosprávna stavovská organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou so sídlom v Bratislave.

Ďalej podľa § 70 žiadosť o zaradenie do špecializačného štúdia sestry, ktorá je v pracovnom pomere, podáva zamestnávateľ na základe jej žiadosti. Avšak túto žiadosť o zaradenie do špecializačného štúdia si môže podať sestra aj sama.

Osoba, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon zdravotníckeho povolania v cudzine, predkladá so žiadosťou o zaradenie do špecializačného štúdia aj rozhodnutie o uznaní dokladov o vzdelaní. Zaradenie do špecializačného štúdia v príslušnom špecializačnom odbore môže príslušná vzdelávacia ustanovizeň zmeniť na iný špecializačný odbor na základe žiadosti zdravotníckeho pracovníka.¹¹¹

4.1.6. Pribeh špecializovaného vzdelávania

Špecializačné vzdelávanie prebieha pomocou akreditovaných študijných programov. Podľa § 69 špecializačné štúdium pozostáva z praktickej časti a teoretickej časti, pričom prevažnú časť špecializačného štúdia tvorí praktická časť.

Praktickú časť absolvuje zdravotnícky pracovník pod vedením vedúceho pracovníka príslušného pracoviska zdravotníckeho zariadenia alebo pod vedením zdravotníckeho pracovníka s príslušnou **odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností** (ďalej iba „školiteľ“). To znamená, že počas špecializačného štúdia, sestra môže vykonávať špecializované pracovné činnosti len pod odborným vedením školiteľa.

Podľa § 69 sa v priebehu špecializačného vzdelávania potvrdzuje aj osobná účasť sestry na aktivitách vymedzených v akreditovanom špecializačnom študijnom programe do záznamníka

¹¹⁰Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, § 12 (2).

¹¹¹Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, § 70 (1), (2), (4), (5), (7).

zdravotných výkonov a iných odborných aktivít.¹¹²

Podľa vyhlášky č. 366/2005 Z.z., o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sa sestram a pôrodným asistentkám pridelujú kredity za špecializačné štúdium, certifikačnú prípravu, absolvovanie akreditovaného študijného programu sústavného vzdelávania s využitím korešpondenčnej metódy dištančného vzdelávania, s využitím počítačových sietí alebo vzdelania uskutočneného prezenčnou, kombinovanou formou v rámci sústavného vzdelávania.¹¹³

Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek informuje, že „*ak si sestra alebo pôrodná asistentka zvyšuje odbornú spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností na vyšší kvalifikačný stupeň, za každý ukončený školský rok získava dvadsať kreditov*“.¹¹⁴

4.1.6.1. Dĺžka špecializačného vzdelávania

Dĺžka špecializačného vzdelávania sestry v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť trvá jeden rok a šesť mesiacov, z toho teoretická príprava vo vzdelávacej ustanovizni štyri týždne a ošetrovateľská prax vo výučbovom zdravotníckom zariadení šesť týždňov, podľa vestníka MZ SR z roku 2010.¹¹⁵

Naproti tomu zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, stanovuje dĺžku špecializačného vzdelávania sestry minimálne na jeden rok.¹¹⁶

V rámci sústavného vzdelávania uvádzam dĺžku špecializačného štúdia a pridelené kredity za špecializačné vzdelávanie sestry, podľa vyhlášky č. 366/2005 Z.z., o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov v prílohe č. 8.

¹¹²Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, § 69 (4).

¹¹³Vyhláška č. 366/2005 Z.z., o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, § 2 (1), (2).

¹¹⁴Tabuľka – kredity. [online]. 2010 [cit. 23/02/2013]. SKSAPA.SK. Dostupné z WWW:

<<http://www.sksapa.sk/Start-download/Vzdel%C3%A1vanie/52-Tabu%C4%Beka-kredity.html>>

¹¹⁵Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 269.

¹¹⁶Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, str. 2403.

4.1.6.2. Obsah špecializačného vzdelávania

Špecializačné štúdium odboru anestéziológia a intenzívna starostlivosť sa začína akademickým rokom podľa zostaveného študijného plánu. Podľa vestníka MZ SR z roku 2010, pozostáva z praktickej a teoretickej časti, pričom praktické vzdelávanie má prevahu.¹¹⁷ Podľa § 71 môže do odbornej praxe špecializačného štúdia vzdelávacia ustanovizeň započítavať odbornú prax v dĺžke najviac dva roky, ak obsahom a rozsahom zodpovedá akreditovanému špecializačnému študijnému programu. Ale na druhej strane, do odbornej praxe na účely špecializačného štúdia sa nezapočítava napríklad obdobie dočasnej pracovnej neschopnosti, obdobie materskej dovolenky, obdobie rodičovskej dovolenky a pracovného voľna bez náhrady.¹¹⁸

4.1.7. Ukončenie špecializovaného vzdelávania

Ukončenie špecializačného vzdelávania sa koná podľa § 72 pred komisiou a ukončí sa špecializačnou skúškou. Členov odbornej komisie vymenúva štatutárny orgán vzdelávacej ustanovizne. Vzdelávacia ustanovizeň (napríklad SZU) vydá zdravotníckemu pracovníkovi po úspešnom vykonaní špecializačnej skúšky diplom o špecializácii.¹¹⁹ Špecializačné štúdium odboru anestéziológia a intenzívna starostlivosť sa ukončí špecializačnou skúškou pred komisiou, ktorej súčasťou je obhajoba písomnej práce.¹²⁰

4.1.8. Financovanie špecializovaného vzdelávania

Po zavedení plurality do systému ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, teda aj špecializačného vzdelávania sestier, boli vypracované transparentné podmienky. Po ich splnení sa mohli o tieto finančné prostriedky uchádzať aj iné vzdelávacie ustanovizne (nielen SZU v Bratislave), ktoré získali akreditáciu od MZ SR na realizáciu študijných programov ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. Podľa výnosu MZ SR č. 07440/2006-SL z roku 2006 sa ustanovuje rozsah, spôsob a ďalšie podmienky poskytovania dotácií v pôsobnosti MZ SR. Podľa § 1 ods. 1 písm. b) citovaného výnosu vo Vestníku MZ SR, čiastka 17-23 z roku 2006, dotáciu z rozpočtovej kapitoly MZ

¹¹⁷Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 269.

¹¹⁸Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, § 71 (1), (2), (3).

¹¹⁹Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností, § 72 (5).

¹²⁰Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 269.

SR možno poskytnúť fyzickej alebo právnickej osobe na podporu aktivít v oblasti vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. Výnos bol v Zbierke zákonov registrovaný pod č. 164/2006 Z.z., čím sa stal všeobecne záväzným.

Financovanie špecializovaného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov je upravené právnymi normami. Patrí sem zákon č. 351/2005 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 720/2004 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Z toho vyplýva, že *„ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov sa (...) môže financovať z prostriedkov zamestnávateľov, prostriedkov rozpočtov samosprávnych krajov alebo obcí, prostriedkov rozpočtov zdravotných poisťovní, úhrad zdravotníckych pracovníkov, ktorí sú účastníkmi ďalšieho vzdelávania, prostriedkov štátneho rozpočtu, prostriedkov nadácií a iných právnických osôb a fyzických osôb, iných zdrojov.“*¹²¹

Študenti verejných vysokých škôl, pripravujúci sa na zdravotnícke povolanie, platia školné a poplatky spojené so štúdiom na verejnej vysokej škole podľa § 92 a § 93 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách.¹²²

MZ SR stanovuje, že *„výška úhrady špecializačného štúdia sestry, pôrodnej asistentky, (...) za celé štúdium je 10% z ekonomicky oprávnených nákladov na vzdelávaciu aktivitu (...).“*¹²³

4.1.9. Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie

Špecializačné vzdelávanie v súčasnosti zabezpečuje SZU v Bratislave. V prílohe č. 7 uvádzam zoznam vzdelávacích ustanovizní s akreditovanými študijnými programami v SR v zdravotníckom povolaní sestra, zamerané na intenzívnu starostlivosť.

4.2. Súčasnosť špecializačného vzdelávania sestry v Českej republike

4.2.1. Podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry

Podmienky, za akých môže zdravotnícky pracovník v ČR vykonávať zdravotnícke povolania, sú ustanovené v zákone č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach. Aby bol zdravotnícky pracovník spôsobilý na výkon svojho povolania, musí mať odbornú a zdravotnú spôsobilosť a bezúhonnosť.¹²⁴ To isté platí aj v súvislosti pre výkon povolania špecializovanej sestry.

¹²¹Financovanie vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. [online]. 2006 [cit. 25/03/2013]. HEALTH.GOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.health.gov.sk/?financovanie-vzdelavania-zdravotnickych-pracovnikov>>

¹²²Financovanie vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. [online]. 2006 [cit. 25/03/2013]. HEALTH.GOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.health.gov.sk/?financovanie-vzdelavania-zdravotnickych-pracovnikov>>

¹²³Financovanie vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. [online]. 2006 [cit. 25/03/2013]. HEALTH.GOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.health.gov.sk/?financovanie-vzdelavania-zdravotnickych-pracovnikov>>

¹²⁴Zákon č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach, §3 (1).

Uchádzač o povolanie špecializovanej sestry musí splniť určité vstupné podmienky. Napríklad úspešné ukončené kvalifikačné štúdium a získanie odbornej spôsobilosti k výkonu povolania všeobecnej sestry, podľa § 5 vyššie uvedeného zákona. Ďalšou podmienkou je výkon povolania všeobecnej sestry minimálne v dĺžke trvania dvanástich mesiacov.¹²⁵

4.2.2. Odbory špecializovaného vzdelávania a označenie odbornosti špecializovanej sestry

Dôležitá vyhláška bola prijatá ČR v roku 2010. Je to vyhláška č. 31/2010 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.

V našom prípade, ak sa všeobecná sestra rozhodne ďalej vzdelávať vo vybranom špecializačnom odbore, získa označenie odbornosti podľa vybraného odboru špecializácie. Napríklad všeobecná sestra úspešne skončí špecializačný odbor Intenzívna starostlivosť. Následne môže používať označenie odbornosti špecialistov a to sestra pre intenzívnu starostlivosť.

V nasledujúcej tabuľke uvádzam odbory špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti špecialistov v kategórii sestra, pôrodná asistentka a zdravotnícky záchranár, ktorý pracujú v intenzívnej starostlivosti. Pre porovnanie viď kap. 3.3.

Tabuľka 9 - Odbory špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti vybraných zdravotníckych pracovníkov v ČR od roku 2010

Vyhláška č. 31/2010 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou	
Odbory špecializačného vzdelávania	Označenie odbornosti
Všeobecná sestra	
Intenzívna starostlivosť	Sestra pre intenzívnu starostlivosť
Intenzívna starostlivosť v pediatrii	Detská sestra pre intenzívnu starostlivosť
Perioperačná starostlivosť	Sestra pre perioperačnú starostlivosť
Pôrodná asistentka	
Intenzívna starostlivosť v pôrodnej asistencii	Pôrodná asistentka pre intenzívnu starostlivosť
Perioperačná starostlivosť v gynekológii a pôrodníctve	Pôrodná asistentka pre perioperačnú starostlivosť
Zdravotnícky záchranár	
Urgentná medicína	Zdravotnícky záchranár pre urgentnú medicínu

¹²⁵Věstník MZ ČR, upravující rámcové vzdělávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků. Únor 2006, str. 2.

4.2.3. Špecializovaná spôsobilosť sestry

Špecializovaná spôsobilosť sestry je v súčasnosti upravená v zákone č. 96/2004 Sb., o podmienkach získavania a uznávania spôsobilosti k výkonu nelekárskych zdravotníckych povolání a k výkonu činností súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene niektorých súvisiacich zákonov, v znení neskorších predpisov. Sestra získava špecializovanú spôsobilosť úspešným ukončením špecializačného vzdelávania atestačnou skúškou. Môže vykonávať špecializačné činnosti príslušného zdravotníckeho povolania¹²⁶(viď kap. 4.2.4).

*„Ministerstvo může rozhodnout o přiznání specializované způsobilosti v oboru specializace absolventům akreditovaného doktorského studijního oboru navazujícího na zdravotnický magisterský studijní obor, pokud odpovídá příslušnému vzdělávacímu programu specializačního vzdělávání vydanému ministerstvem.“*¹²⁷V súčasnosti MZ ČR, tak ešte nerozhodlo.

Uchádzač môže študovať nadväzujúci magisterský program na vysokej škole. Štúdium odboru **Ošetrovateľská starostlivosť v anestéziológii, resuscitácii a intenzívnej starostlivosti** je organizované na 1. Lekárskej fakulte UK v Prahe, ako nadväzujúce magisterské štúdium. Od akademického roku 2011/2012 sa vyučuje prezenčnou formou trvajúcou dva roky. Do tejto doby absolventi tohto študijného programu – špecializácia v zdravotníctve, končili v odbore Intenzívna starostlivosť a po akreditácii sa odbor zmenil na súčasný názov.¹²⁸Na ďalšej vysokej škole - Lekárskej fakulte Masarykovej univerzity v Brne je možnosť študovať magisterský odbor **Intenzívna starostlivosť**, ktorý získal akreditáciu od 21. 2. 2011 - 1. 3. 2017. Štúdium je dvojročné v prezenčnej forme.¹²⁹Uchádzač môže študovať nadväzujúci magisterský program aj na ďalších vybraných vysokých školách v ČR.

Iba sestra so špecializovanou spôsobilosťou v príslušnom odbore, alebo sestra bez špecializovanej spôsobilosti pod jej odborným vedením, môže poskytovať vysoko špecializovanú ošetrovateľskú starostlivosť.¹³⁰Táto vysoko špecializovaná ošetrovateľská starostlivosť je definovaná ako *„ošetřovatelská péče (...) poskytovaná pacientům, u kterých dochází k selhání základních životních funkcí nebo bezprostředně toto selhání hrozí nebo kteří mají patologické změny psychického stavu, jež vyžadují stálý dozor nebo použití omezujících prostředků z důvodu ohrožení života nebo zdraví pacienta nebo jeho okolí (...)“*.¹³¹

¹²⁶Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, §55 (1).

¹²⁷Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních §57 (7).

¹²⁸*Přijímací řízení pro akademický rok 2013/2014.* [online]. 11.02.2013 [cit. 20/02/2013]. 1LF.CUNI.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.lf1.cuni.cz/podminky-prijimaciho-řízení?f=pro-uchazece>>

¹²⁹*Studijní programy a obory.* [online]. 2013 [cit. 20/02/2013]. MED.MUNI.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.med.muni.cz/index.php?id=987>>

¹³⁰PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnická povolání*, 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1., str. 214.

¹³¹ Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, § 2 d).

4.2.4. Kompetencie špecializovanej sestry

Nasledujúca podkapitola je venovaná kompetenciám špecializovanej sestry v ČR. Obsah tejto podkapitoly je viac široký, preto sa budem snažiť priblížiť iba podstatné informácie pre túto prácu. V súčasnosti sa ČR riadi vyhláškou č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov.

Pojem kompetencie môžeme nájsť v mnohých literárnych zdrojoch. Mastiliaková ich definuje ako „*dovednosti, znalosti a postoje, které umožňují určité osobě samostatně vykonávat svoji činnost, nepřetržitě se odborně vzdělávat a rychle se přizpůsobit měnícím se podmínkám*“.¹³²

Iná definícia kompetencií je chápaná ako „*rozsah působnosti nebo činnosti oprávnění a povinností svěřených právní normou určitého orgánu nebo organizaci, příslušnost po odborné nebo věcné stránce, funkční nebo služební pravomoc*“.¹³³

Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov, zahŕňa činnosti zdravotníckych pracovníkov po získaní špecializovanej spôsobilosti. V Hlave I uvedenej vyhlášky sem patrí napríklad: všeobecná sestra so špecializovanou spôsobilosťou, sestra pre intenzívnu starostlivosť, sestra pre prerioperačnú starostlivosť, detská sestra pre intenzívnu starostlivosť. V tejto práci uvediem kompetencie **sestry pre intenzívnu starostlivosť**, ktoré sa nachádzajú v § 55.

„*Sestra pro intenzivní péči v rámci anesteziologicko-resuscitační, intenzivní péče a akutního příjmu vykonává činnosti podle § 54 při poskytování ošetrovatelské péče o pacienta staršího 10 let, u kterého dochází k selhání základních životních funkcí nebo toto selhání hrozí. (...) Sestra pro intenzivní péči v rámci přednemocniční neodkladné péče, včetně letecké záchranné služby, poskytuje specifickou ošetrovatelskou péči a neodkladnou diagnosticko-léčebnou péči podle § 17.*“¹³⁴

Podľa vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov, uvádzam činnosti všeobecnej sestry so špecializovanou spôsobilosťou citované z § 54 v prílohe č. 2.

Konkrétne kompetencie sestry pre intenzívnu starostlivosť uvádzam v prílohe č. 5 samostatne, podľa vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov.

4.2.5. Zaradenie do špecializovaného vzdelávania

Podmienkou pre zaradenie do odboru špecializačného vzdelávania je získanie odbornej spôsobilosti na výkon príslušného zdravotníckeho povolania podľa zákona č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach. Ďalšou podmienkou je, že uchádzač podá žiadosť o zaradenie do odboru špecializovaného vzdelávania MZ ČR. MZ ČR môže poveriť touto činnosťou poverenú organizáciu, napríklad NCO NZO v Brne.

¹³²MASTILIAKOVÁ, D.: *Úvod do ošetrovatelství*, Praha: Karolinum, 2004, 1.díl, 1. vyd.

¹³³Pojem kompetence. [online]. 2006 [cit. 25/03/2013]. SLOVNIK-CIZICH-SLOV.ABZ.CZ. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kompetence>>

¹³⁴Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov, §55 (1), (2).

Po splnení podmienok MZ ČR, prípadne poverená organizácia, zaradí uchádzača do špecializačného vzdelávania do 30 dní po doručení žiadosti. Zároveň uchádzači oznámi predpokladaný termín začiatku špecializačného vzdelávania, realizovaného akreditovaným zariadením. Ak si uchádzač akreditované zariadenie nevybral, alebo vybrané akreditované zariadenie má naplnenú kapacitu, odporučí MZ ČR, prípadne poverená organizácia, uchádzači iné vhodné akreditované zariadenie. V prípade nezariadenia uchádzača do špecializačného vzdelávania rozhodne MZ ČR do tridsiatich dní od doručenia žiadosti.¹³⁵

4.2.6. Priebeh špecializovaného vzdelávania

Špecializačné vzdelávanie sa uskutočňuje podľa vzdelávacieho programu pre daný špecializačný odbor. „Vzdelávací program špecializačného vzdelávania sa skladá z modulí. Modulom sa rozumí ucelená časť vzdelávacieho programu s počtom kreditů, stanovených vzdelávacím programom“. ¹³⁶ Akreditované zariadenie zodpovedá za priebeh špecializačného vzdelávania, ktoré sa v ňom uskutočňuje. Zároveň prideli každému účastníkovi špecializačného vzdelávania školiť, ktorý je zamestnancom akreditovaného zariadenia. Školiťom môže byť iba zdravotnícky pracovník so špecializovanou spôsobilosťou v príslušnom odbore. Školiť musí byť zapísaný v Registri zdravotníckych pracovníkov oprávnených na výkon zdravotníckeho povolania bez odborného dohľadu podľa § 72. Školiť priebežne preveruje teoretické vedomosti a praktické zručnosti účastníka špecializačného vzdelávania. Zároveň vypracúva študijný plán a plán plnenia praktických výkonov, ktoré má účastník špecializačného vzdelávania v priebehu prípravy absolvovať. Účastník špecializačného vzdelávania je v povinný absolvovať odbornú prax na pracovisku akreditovaného zariadenia v rozsahu určenom príslušným vzdelávacím programom. Školiť započíta doteraz absolvovanú odbornú prax, ak spĺňa požiadavky stanovené vzdelávacím programom. Na priebeh celej odbornej praxe v rámci špecializačného vzdelávania dohliada školiť. ¹³⁷

Metodický pokyn MZ ČR obsahuje podrobnosti o priebehu špecializačného vzdelávania, napríklad postup pri odklade, zahájení a prerušení špecializačného vzdelávania. ¹³⁸

4.2.6.1. Dĺžka špecializačného vzdelávania

Podľa vestníka MZ ČR celková dĺžka špecializačného vzdelávania pre získanie špecializovanej spôsobilosti v odbore ARIP je stanovená na minimálne 36 mesiacov. Dĺžka i pomer teórie a praxe má každý modul stanovený individuálne. Jednotlivé moduly sa delia na

¹³⁵Zákon č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach, §58 (1), (2), (4).

¹³⁶Zákon č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach, §56 (1).

¹³⁷Zákon č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach, § 59 (1), (2), (3), (4).

¹³⁸PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnícká povolání*, 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1., str. 153.

základné, odborné a špeciálne. Odbor ARIP obsahuje najmenej 640 hodín teoretickej a praktickej výučby, z toho zahrňuje minimálne 50 percent praktickej výučby.¹³⁹

V prílohe č. 3 uvádzam prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu v ČR, podľa vyhlášky č. 463/2004 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označení odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.

A pre porovnanie uvádzam aj prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu, podľa vyhlášky č. 31/2010 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označení odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou v prílohe č. 4.

4.2.6.2. Obsah špecializačného vzdelávania

Vzdelávací program, v našom prípade odbor ARIP sa skladá z teoretickej a praktickej časti výučby. Podľa vestníka MZ ČR **teoretická výučba** „*prohlubuje vědomosti z vědních oborů, jejichž základy byly položeny v rámci kvalifikačního studia a seznamuje účastníky vzdělávacího programu s novými vědními disciplínami nutnými pro činnost všeobecné sestry se specializovanou způsobilostí v anesteziologii, resuscitaci a intenzivní péči*. Naproti tomu **praktická výučba** „*je zaměřena na automatizaci stávajících dovedností a fixaci dovedností nových, včetně pracovních postupů vysoce specializovaných ošetrovatelských činností*.“¹⁴⁰

Podľa § 56, do splneného počtu hodín stanovených špecializačným vzdelávacím programom, sa započíta maximálne pätnásť percent ospravedlniteľnej absencie z praktických a teoretických vyučovacích hodín.

Do špecializačného vzdelávania sa započítavajú moduly, ktoré uchádzač absolvoval v rámci iného špecializačného vzdelávania. Zároveň sa môžu započítať aj certifikované kurzy, ak sú súčasťou špecializovaného vzdelávacieho programu. Ďalej sa môže započítať časť skôr absolvovaného štúdia, ak tiež odpovedá špecializovanému vzdelávaciemu programu.¹⁴¹

4.2.6.3. Dobiehajúce a súčasné špecializované vzdelávacie programy

Dobiehajúce vzdelávacie programy akreditovaných odborov špecializačného vzdelávania sú stanovené podľa zákona č. 463/2004 Sb., ktorým sa stanovujú odbory špecializačného vzdelávania a označenia odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou. Ako príklad uvádzam dobiehajúci akreditovaný odbor – Ošetrovateľská starostlivosť v anesteziológii, resuscitácii a intenzívnej starostlivosti určený pre všeobecnú sestru, ktorý má platnú akreditáciu do 15. 7. 2013 vo Fakultnej nemocnici Motol v Prahe.¹⁴²

¹³⁹Věstník MZ ČR, upravující rámcové vzdělávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků. Únor 2006, str. 3.

¹⁴⁰Věstník MZ ČR, upravující rámcové vzdělávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků. Únor 2006, str. 3.

¹⁴¹Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, § 56 (4).

¹⁴²Přehled akreditovaných oborů specializačního vzdělávání – Vzdělávací programy dle NV ČR č. 463/2004 Sb. [online]. 2012 [cit. 20/02/2013]. FNMOTOL.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.fnmotol.cz/odborna->

Súčasný vzdelávací program akreditovaných odborov špecializačného vzdelávania sú stanovené podľa vyhlášky č. 31/2010 Sb., o oboroch špecializačného vzdelávania a označení odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou. Akreditovaný odbor - Intenzívna starostlivosť, určený pre povolanie všeobecná sestra má platnú akreditáciu do 31. 8. 2017 vo Fakultnej nemocnici Motol. Podľa MZ ČR, ktoré vydalo vzdelávací program v obore Intenzívna starostlivosť, je dĺžka špecializačného vzdelávania 18 – 24 mesiacov, ktorú je možné predĺžiť, alebo skrátiť pri zachovaní počtu hodín.¹⁴³

4.2.7. Ukončenie špecializovaného vzdelávania

Špecializačné vzdelávanie nelekárskych zdravotníckych pracovníkov sa ukončuje buď atestačnou skúškou pred odbornou komisiou, alebo rozhodnutím MZ ČR o ukončení špecializačného vzdelávania z dôvodu závažného nesplnenia študijných povinností.¹⁴⁴ Ďalším dôvodom ukončenia špecializačného vzdelávania môže byť dobrovoľné znechanie štúdia na základe rozhodnutia študenta.

V súčasnosti sa ČR riadi vyhláškou č. 189/2009 Sb., o atestačnej skúške, skúške na vydanie osvedčenia na výkon zdravotníckeho povolania bez odborného dohľadu, záverečnej skúške akreditovaných kvalifikačných kurzov a aprobačné skúške a o postupe pri overení znalosti českého jazyka (vyhláška o skúškach podľa zákona o nelekárskych zdravotníckych povolaniach). V §4 uvedenej vyhlášky sa hovorí, že predpokladom pre vykonanie atestačnej skúšky je splnenie všetkých požiadaviek stanovených vzdelávacím programom pre daný špecializovaný odbor. Obsah, priebeh a hodnotenie atestačnej skúšky je uvedený v § 6 tejto vyhlášky. Atestačná skúška sa koná pred odbornou atestačnou komisiou, ktorú zaisťuje MZ ČR.¹⁴⁵ Úspešne vykonaná časť atestačnej skúšky platí najviac dva roky. Ak sa to tej doby študentovi nepodarí vykonať celú atestačnú skúšku, musí vykonať i túto časť skúšky. Opakovanie atestačnej skúšky je možné až po dvanástich mesiacoch.¹⁴⁶

Poverenými organizáciami pre zabezpečovanie atestačných skúšok sú akreditované zariadenia (viď. tab. 10).

[verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych-specializacni-vzdelavani/prehled-akreditovanych-oboru-specializacniho-vzdel/](http://www.fnmotol.cz/odborna-verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych-specializacni-vzdelavani/prehled-akreditovanych-oboru-specializacniho-vzdel/)

¹⁴³ *Všeobecná sestra – Intenzivní péče*. [online]. 2012 [cit. 20/02/2013]. FNMOTOL.CZ. Dostupné z WWW:

<<http://www.fnmotol.cz/odborna-verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych-specializacni-vzdelavani/vseobecna-sestra/#1>>

¹⁴⁴ PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnická povolání*, 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1.

¹⁴⁵ Vyhláška č. 189/2009 Sb., o atestačnej skúške, skúške na vydanie osvedčenia na výkon zdravotníckeho povolania bez odborného dohľadu, záverečnej skúške akreditovaných kvalifikačných kurzov a aprobačné skúške a o postupe pri overení znalosti českého jazyka (vyhláška o skúškach podľa zákona o nelekárskych zdravotníckych povolaniach), § 4, § 5 (1), (2), § 6 (2).

¹⁴⁶ PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnická povolání*, 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1.

**Tabuľka 10 - Akreditované nemocnice poverené zaistením výkonu
atestačných skúšok v ČR**

Odbor	Atestačná skúška v odbore špecializácie	Akreditované zariadenia poverené zaistením výkonu atestačných skúšok
Všeobecná sestra	Ošetrovateľská starostlivosť v anestéziológii, resuscitácii a intenzívnej starostlivosti	Fakultná nemocnica Motol v Prahe, Všeobecná fakultná nemocnica v Prahe, Thomayerová nemocnica v Prahe, Fakultná nemocnica Ostrava,
	Intenzívna starostlivosť	Detto
	Intenzívna starostlivosť v pediatrii	Fakultná nemocnica Motol v Prahe, Thomayerová nemocnica v Prahe,
	Perioperačná starostlivosť	Detto

(*Specializační vzdělávání. Příloha 13 - Seznam pověřených organizací realizující atestační zkoušky.* [online]. 19.02.2013 [cit. 20/02/2013]. MZCR.CZ. Dostupné z WWW: http://mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/specializacni-vzdelavani_1765_935_3.html)

4.2.8. Financovanie špecializovaného vzdelávania

Financovanie špecializačného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov sa zabezpečuje podľa právnych noriem. Ide o zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlách a o zmene niektorých súvisiacich zákonov, v znení neskorších predpisov. A ďalej je to v nadväznosti na ustanovenie § 60 zákona č. 96/2004 Sb., o nelekárskych zdravotníckych povolaniach.

MZ ČR je povinné každoročne zverejňovať špecializačné odbory, ktoré bude v nasledujúcom roku financovať, počet rezidenčných miest a výšku finančnej podpory. Uchádzačov na rezidenčné miesta vyberajú akreditované i neakreditované zdravotnícke zariadenia u nelekárskych odborov, výberovým riadením.¹⁴⁷

MZ ČR vydalo *Metodiku dotačního řízení na rezidenční místa pro rok 2013*. V nej upresňuje podmienky pre získanie dotácie na rezidenčné miesto, určuje postup pri poskytovaní dotácií a pod. Podľa *Metodiky dotačního řízení na rezidenční místa pro rok 2013* rozdeľuje MZ ČR ciele dotačného programu na globálne a jednotlivé. Globálne ciele dotačného programu sú:

- finančná podpora pre postgraduálne štúdium, kde patrí aj špecializačné vzdelávanie sestier,
- finančná podpora nelekárskych zdravotníckych pracovníkov,
- finančná podpora nelekárskych zdravotníckych pracovníkov, ktorý už časť špecializačnej prípravy v odbore absolvovali.

Medzi jednotlivé ciele dotačného programu zaraďuje MZ ČR podporu vzdelávania v tých odboroch, v ktorých je nedostatok špecialistov a to v celej ČR, alebo iba v niektorých

¹⁴⁷PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnická povolání*. 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1.

regiónoch.¹⁴⁸O súčasnom financovaní špecializačného vzdelávania nelekárskych odborov nájdeme viac informácií na internetových stránkach www.mzcr.cz.

4.2.9. Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie

Dlhé roky zabezpečoval špecializačné vzdelávanie v ČR Inštitút pre ďalšie vzdelávanie stredných zdravotníckych pracovníkov v Brne. Od roku 2003 je premenovaný na súčasné NCO NZO. V súčasnej dobe sa v ČR rozšírili akreditované zariadenia, ktoré získali od MZ ČR akreditáciu, a zároveň tak zabezpečujú touto formu celoživotné vzdelávanie. Väčšinou sú to fakultné nemocnice, ale aj okresné a krajské nemocnice. Zamerala som sa na sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti. V prílohe č. 6 uvádzam zoznam akreditovaných nemocnice v ČR, v ktorých má možnosť všeobecná sestra v súčasnosti študovať konkrétny vzdelávací program – **Intenzívna starostlivosť** a to podľa vyhlášky č. 31/2010 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.

¹⁴⁸*Metodika pro žadatele o dotaci ze státního rozpočtu na rezidenční místo pro rok 2013 a počet vypsaných rezidenčních míst pro rok 2013 – NELEKÁŘSKÉ OBORY SPECIALIZAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.* [online]. 20.02.2013 [cit. 20/02/2013]. MZCR.CZ. Dostupné z WWW: http://www.mzcr.cz/dokumenty/metodika-pro-zadatele-o-dotaci-ze-statniho-rozpocetu-na-rezidencni-misto-pro-rok-7527_2777_3.html>

5. POROVNÁVANIE ŠPECIALIZAČNÉHO VZDELÁVANIA SESTIER MEDZI SLOVENSKOU A ČESKOU REPUBLIKOU

Cieľom tejto kapitoly je čitateľovi priblížiť a porovnať špecializačné vzdelávanie sestier, ktoré pracujú v intenzívnej starostlivosti a to medzi SR a ČR. Po rozdelení ČSR došlo k mnohým zmenám v oblasti špecializačného vzdelávania v oboch krajinách. Myslím si, že v SR a aj v ČR v súčasnosti prebieha veľmi kvalitné špecializačné vzdelávanie sestier. Tak ako aj medicína ide dopredu vo vývoji, tak aj sestry musia držať krok s týmto trendom. Z vlastnej skúsenosti viem, že sestra so špecializáciou a hlavne praxou v špecializačnom odbore je často považovaná jednoducho za „malého lekára“. Práca sestry v intenzívnej starostlivosti vyžaduje vysoké nároky a to najmä po stránke profesionálnej, psychickej, fyzickej a emocionálnej. Zaradenie sestry na túto prácu predpokladá isté osobnostné danosti a zručnosti.

5.1. Podmienky pre výkon povolania špecializovaných sestier v SR a ČR

Podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry sú v oboch krajinách odlišné. V SR sú podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry stanovené právnymi normami (viď kap. 4.1.1). Podmienkou pre zaradenie do špecializačného štúdia je absolvovanie vyššieho odborného vzdelania v študijnom odbore diplomovaná všeobecná sestra, diplomovaná detská sestra, vysokoškolského vzdelania bakalárskeho alebo magisterského stupňa v študijnom odbore ošetrovateľstvo. Ďalej je to úplné stredné odborné vzdelanie v študijných odboroch pre zdravotnícke povolanie sestra. Pri úplnom strednom odbornom vzdelaní, môže byť podmienkou pre zaradenie do špecializačného vzdelania, doplnenie znalostí z odboru ošetrovateľstvo. Ak sa uchádzač rozhodne študovať v špecializačnom odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť, musí splniť nasledujúcu podmienku: mať už absolvovanú trojročnú ošetrovateľskú prax bez prerušenia v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť.

V ČR sú podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry tiež stanovené právnymi normami (viď kap. 4.2.1). Podmienkou pre zaradenie do špecializačného štúdia je úspešné ukončenie odboru všeobecná sestra v pregraduálnom štúdiu. Ďalej je to výkon povolania všeobecnej sestry minimálne v dĺžke trvania dvanástich mesiacov.

V nasledujúcej tabuľke uvádzam podmienky pre zaradenie sestier do špecializačného vzdelania v SR a ČR.

Tabuľka 11- Podmienky pre zaradenie sestier do špecializačného vzdelania v SR a ČR

Podmienky pre zaradenie do špecializačného vzdelania		
Štát	Slovenská republika	Česká republika
Vzdelanie a kvalifikácia	Odborná spôsobilosť v odbore diplomovaná všeobecná sestra, diplomovaná detská sestra, ošetrovatel'stvo (Bc./Mgr.), úplné stredné odborné vzdelanie.	Odborná spôsobilosť v odbore všeobecná sestra
Dĺžka požadovanej praxe	3 roky ošetrovatel'skej praxe v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť	1 rok ošetrovatel'skej praxe

(Zdroj:[autorka¹⁴⁹])

5.2. Dĺžka špecializačného vzdelávania sestier v SR a ČR

Celková dĺžka vzdelávacích programov pre získanie špecializovanej spôsobilosti je stanovená rozdielne v jednotlivých krajinách. S tým súvisí i odlišná dĺžka praktickej a teoretickej časti štúdia. V nasledujúcej tabuľke uvádzam prehľad rozdielnej dĺžky špecializačného štúdia medzi ČR a SR. Zamerala som sa na vybrané špecializačné odbory.

Tabuľka 12 - Celková dĺžka špecializačného vzdelávania sestier v SR a ČR

Celková dĺžka špecializačného štúdia			
Česká republika		Slovenská republika	
Špecializačný odbor	Dĺžka špecializačného štúdia	Špecializačný odbor	Dĺžka špecializačného štúdia
ARIP	3 roky, (36 mesiacov)	Anestéziológia a intenzívna starostlivosť	1,5 roka, (18 mesiacov)
Intenzívna starostlivosť	1,5 – 2 roky, (18 – 24 mesiacov)	Intenzívna ošetrovatel'ská starostlivosť o dospelých	1 rok, (12 mesiacov)

(Zdroj:[autorka¹⁵⁰])

¹⁴⁹Výnos MZ SR zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 267., Věstník MZ ČR upravující rámcové vzdělávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků, Únor 2006, str. 2.

¹⁵⁰Věstník MZ ČR upravující rámcové vzdělávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků, Únor 2006, str. 3., *Všeobecná sestra – Intenzivní péče*. [online]. 2012 [cit.

Pri porovnávaní celkovej dĺžky vzdelávacích programov pre získanie špecializovanej spôsobilosti sestier, chcem uviesť aj špecifiká jednotlivých krajín.

V ČR je v súčasnosti možnosť dosiahnuť špecializačné vzdelanie na vysokých školách a zároveň aj vysokoškolský titul magister (ďalej iba „nMgr.“). V SR táto možnosť zatiaľ nie je. Tento spôsob získania špecializačného vzdelania a nMgr. „v jednom“ má výhody i nevýhody. Výhodou je kratšia časová doba, za ktorú je možné uvedené dosiahnuť, bez nutnosti mimoškolskej praxe v špecializačnom odbore. Nevýhodou môže byť po dosiahnutí špecializačného vzdelania a nMgr. práve nedostatočná prax v špecializačnom odbore.

Naopak v SR je podmienkou po získaní vysokoškolského titulu aj ošetrovateľská prax v odbore anesteziológia a intenzívna starostlivosť, a to minimálne tri roky bez prerušenia. V našom prípade na anesteziologicko-resuscitačnom oddelení.

V nasledujúcej tabuľke uvádzam vybrané vysoké školy a špecializačné odbory s dĺžkou špecializačného štúdia v ČR.

Tabuľka 13 - Celková dĺžka špecializačného štúdia na vybraných vysokých školách v ČR

Celková dĺžka špecializačného štúdia na vybraných vysokých školách		
Česká republika		
Štátna vysoká škola	Špecializačný odbor	Dĺžka špecializačného štúdia
UK v Prahe	Ošetrovateľská starostlivosť v anesteziológii, resuscitácii a intenzívnej starostlivosti	2 roky, magisterský stupeň, prezenčná forma štúdia
Masaryková univerzita v Brne	Intenzívna starostlivosť	2 roky, magisterský stupeň, prezenčná forma štúdia

(Zdroj:[autorka¹⁵¹])

20/02/2013]. FNMOTOL.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.fnmotol.cz/odborna-verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych/specializacni-vzdelavani/vseobecna-sestra/#1>>, Minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania - Osobitné vydanie vestníka MZ SR z 15. októbra 2010 v PDF., str. 267 a str. 272.

¹⁵¹Študijní programy a obory. [online]. 2013 [cit. 20/02/2013]. MED.MUNI.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.med.muni.cz/index.php?id=987>>, Příjímací řízení pro akademický rok 2013/2014. [online]. 11.02.2013 [cit. 20/02/2013]. 1LF.CUNI.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.lf1.cuni.cz/podminky-prijimaciho-řízení?f=pro-uchazece>>

5.3. Hodinová dotácia špecializačného vzdelávania sestry (pomer teoretickej a praktickej časti špecializačného vzdelávania)

Ako som už uviedla v predchádzajúcich kapitolách (4.1.6.1, 4.2.6.1) hodinové dotácie medzi teoretickou a praktickou časťou špecializačného štúdia sú v SR a ČR navzájom odlišné. Podľa vestníka MZ ČR z roku 2006, v súčasnosti dobiehajúci odbor Ošetrovateľská starostlivosť v anestéziológii, resuscitácii a intenzívnej starostlivosti obsahuje najmenej 640 hodín teoretickej a praktickej výučby, z toho zahŕňa minimálne 50 percent praktickej výučby. Dĺžka i pomer teórie a praxe má každý modul stanovený individuálne.¹⁵² Naproti tomu vzdelávací program Intenzívna starostlivosť má rozsah 560 hodín, podľa vyhlášky č. 31/2010 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.

V SR odbor Anestéziológia a intenzívna starostlivosť obsahuje 4 týždne teoretickej a 6 týždňov praktickej výučby. Nie je presne určené koľko hodín má sestra absolvovať, ale iba v akej dĺžke. Vestník MZ SR stanovuje ošetrovateľskú prax „v špecializačnom odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť v dĺžke trvania jeden a pol roka, z toho teoretická príprava vo vzdelávacej ustanovizni štyri týždne a ošetrovateľská prax vo výučbovom zdravotníckom zariadení šesť týždňov.“¹⁵³

V nasledujúcej tabuľke uvádzam príklad vybraných akreditovaných zariadení a pomer hodinovej dotácie špecializačného vzdelávania sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti.

Tabuľka 14 - Pomer hodinovej dotácie špecializačného vzdelávania v SR a ČR

Pomer hodinovej dotácie špecializačného vzdelávania	
Slovenská republika	Česká republika
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, odbor Anestéziológia a intenzívna starostlivosť	FN Motol v Prahe, odbor Intenzívna starostlivosť
Praktický modul: 6 týždňov (240 hodín) Teoretický modul: 4 týždne (160 hodín) Rozsah je celkom 400 hodín	Prax: 200 hodín Prax na akreditovanom pracovisku: 80 hodín Teória: 280 hodín Rozsah je celkom 560 hodín Praktická výučba tvorí min. 50 % celkového počtu hodín, vrátane odbornej praxe na pracoviskách akreditovaného zdravotníckeho zariadenia.

¹⁵²Vestník MZ ČR upravujúci rámcové vzdelávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků. Únor 2006, str. 3.

¹⁵³Minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania - Osobitné vydanie vestníka MZ SR z 15. októbra 2010 v PDF., str. 269.

(Zdroj:[autorka¹⁵⁴])

5.4. Kompetencie špecializovaných sestier v SR a ČR

Kompetencie špecializovaných sestier sú v oboch krajinách odlišné a stanovené právnymi normami (viď kap. 4.1.4 a 4.2.4). V krátkosti zhrniem tieto rozdiely.

V SR právny systém nedefinuje konkrétne kompetencie sestier so špecializáciou. Stanovuje iba, že špecializačným vzdelávaním sestra získava odbornú spôsobilosť k poskytovaniu vysoko špecializovanej starostlivosti. Slovenský právny systém v súčasnosti definuje kompetencie registrovanej a kvalifikovanej všeobecnej sestry. Vzhľadom k veľmi rozsiahlej téme, som kompetencie sestry v SR uviedla v prílohe č. 14.

V ČR právny systém stanovuje kompetencie špecializovaných sestier. Konkrétne kompetencie sestry pre intenzívnu starostlivosť uvádzam samostatne v prílohe č. 5.

Podľa Gulášovej „*pre prácu na oddelení anestézie a intenzívnej medicíny musí mať sestra určité predpoklady, ktoré zvyšujú efektívnosť a úspešnosť jej činnosti. Nevyhnutná je určitá skúsenosť z viacerých oddelení. Okrem toho sa od sestry vyžaduje samostatnosť, rozhodnosť a schopnosť improvizácie v rámci daných možností a potreby.*“¹⁵⁵ S týmto názorom súhlasím a musím dodať, že niektoré situácie v intenzívnej starostlivosti si vyžadujú, aby sestra išla aj nad rámec svojich kompetencií. Bohužiaľ v praxi sa stáva, že lekár často krát nevie dôležité a základné informácie pre prácu v intenzívnej starostlivosti. Sestra sa potom snaží diplomaticky naznačovať lekárovi správny postup.

5.5. Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie sestier

V SR zabezpečuje špecializačné vzdelávanie sestier Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek (ďalej iba „SK SAPA“). Je to stavovská organizácia so sídlom v Bratislave. Má dvadsaťjeden odborných sekcií, z toho je pre túto prácu podstatná Sekcia sestier pracujúcich v anestéziológii a intenzívnej starostlivosti. Medzi hlavné úlohy SK SAPA patrí napríklad registrovať a viesť register sestier a pôrodných asistentiek, vypracovávať návrhy a odporúčania pri tvorbe právnych predpisov, vytvárať podmienky pre sústavné vzdelávanie a zabezpečovať ho, spolupracovať s ministerstvom zdravotníctva, vzdelávacími ustanovizňami, odbornými a odborovými organizáciami a iné. SK SAPA má na výkon svojich úloh zriadených päťdesiatosem centrálne riadených regionálnych komôr. Ďalšou významnou

¹⁵⁴ *Anestéziológia a intenzívna starostlivosť*, UKF v Nitre. [online]. 2012 [cit. 27/03/2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sksapa.sk/Start-download/Aktuality-a-oznamy/343-Anest%C3%A9ziol%C3%B3gia-a-intenz%C3%ADvna-starostlivost%C5%A5-UKF-v-Nitre.html>>, *Všeobecná sestra – Intenzívni péče*. [online]. 2012 [cit. 20/02/2013]. FNMOTOL.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.fnmotol.cz/odborna-verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych-specializacni-vzdelavani/vseobecna-sestra/#1>>

¹⁵⁵ GULÁŠOVÁ, I. a kol.: *Manažment práce sestry na oddelení anestézie a intenzívnej medicíny*. In: Kvalitná ošetrovateľská starostlivosť – základný predpoklad kvality života pacientov. Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníctva, 2010, 1. vyd.

inštitúciou je SZU v Bratislave. Je jedinou zdravotníckou univerzitou na Slovensku, ktorá je monotematicky venovaná vzdelávaniu v zdravotníckych povolaniach vo všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania. Zároveň je jedinou inštitúciou v SR, ktorá pod rôznymi názvami od roku 1953 komplexne zabezpečuje vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. Pôsobí ako apolitická inštitúcia.

V ČR sa nachádzajú tiež významné inštitúcie. Oproti SR nenájde „Českú komoru sestier a pôrodných asistentiek“ a ani inštitúciu univerzitného typu. Na druhej strane ČR má NCO NZO so sídlom v Brne, ktoré je poverenou organizáciou MZ ČR. Je to akreditované zariadenie, ktoré poskytuje širokú ponuku vzdelávacích programov špecializačného vzdelávania, kvalifikačných a certifikovaných kurzov a iné. Najväčšia odborná profesijná organizácia sestier a iných odborných pracovníkov je Česká asociácia sestier (ďalej iba „ČAS“). Je to odborná, stavovská dobrovoľná, nezisková, nepochitická organizácia so sídlom v Prahe. Činnosť ČAS spočíva v práci odborných sekcií a regiónov. Jednotlivé sekcie a regióny organizujú pravidelné odborné vzdelávacie akcie, semináre, konferencie najmä pre sestry. ČAS sa aktívne zúčastňuje medzinárodných kongresov, sympózií ako v ČR tak v zahraničí. Medzi úlohy ČAS patrí napríklad podporovať aktivity zamerané na realizáciu národných a medzinárodných programov, ktorých cieľom je príprava sestier, pôrodných asistentiek a ďalších nelekárskych zdravotníckych odborov na výkon povolania.¹⁵⁶ Pre prehľadnosť uvádzam v nasledujúcej tabuľke inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie sestier.

Tabuľka 15 - Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie sestier v SR a ČR

Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie sestier	
Slovenská republika	Česká republika
SK SAPA v Bratislave	ČAS v Prahe
SZU v Bratislave	NCO NZO v Brne

(Zdroj:[autorka¹⁵⁷])

¹⁵⁶O spoločnosti. [online]. 2008 [cit. 10/04/2013]. CNNA.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.cnna.cz/o-spolecnosti/>>

¹⁵⁷O univerzite. [online]. 2013 [cit. 28/03/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?&menu=86&oid=#menutop>>.

Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek - Súčasnosť.[online]. 2013 [cit. 28/03/2013]. SKSAPA.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.sksapa.sk/200903013/O-n%C3%A1s/suasnos.html>>.

Národní centrum je pověřenou organizací MZ ČR. [online]. 2012 [cit. 28/03/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/nconzo>>.

O společnosti. [online]. 2008 [cit. 10/04/2013]. CNNA.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.cnna.cz/o-spolecnosti/>>

II EMPIRICKÁ ČASŤ

6. CIELE A HYPOTÉZY

6.1. Ciele práce

Hlavný cieľ:

Zmapovať hlavné problémy vo vzdelávaní sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR.

Jednotlivé ciele:

Cieľ1: Zistiť, či sa sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR vzdelávajú v odbore, v ktorom pracujú.

Cieľ2: Zistiť, čo je motiváciou sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR pre ich ďalšie vzdelávanie.

Cieľ3: Zistiť pozitíva a negatíva počas vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR.

Cieľ4: Zistiť rozdiely vo vzdelávaní sestier v intenzívnej starostlivosti medzi SR a ČR.

Cieľ5: Zistiť rozdiely v praxi a počas štúdia sestier zamerané na vzdelávanie v špecializáciách medzi SR a ČR.

6.2. Hypotézy

Hypotéza 1: Predpokladám, že v ČR pracuje viac vysokoškolských vzdelaných sestier v intenzívnej starostlivosti než v SR vo vybraných nemocniciach.

Hypotéza 2: Predpokladám, že v ČR sa väčšia časť sestier pracujúca v intenzívnej starostlivosti vzdeláva v odbore, v ktorom pracuje než v SR.

Hypotéza 3: Predpokladám, že v SR je u sestier hlavnou motiváciou k vzdelaniu dosiahnutie vyššej platovej triedy, zatiaľ čo v ČR je to získanie nových vedomostí.

Hypotéza 4: Predpokladám, že v ČR sú pre sestry súčasné možnosti vzdelávania v intenzívnej starostlivosti lepšie než v SR vo vybraných nemocniciach.

Hypotéza 5: Predpokladám, že v ČR zamestnávateľ poskytuje sestrám lepšie podmienky pre vzdelávanie sa v intenzívnej starostlivosti než v SR vo vybraných nemocniciach.

7. METODIKA

7.1. Použitá metóda zberu dát

Po splnení cieľov diplomovej práce som použila kvantitatívnu metódu zberu dát. Výskumné šetrenie som realizovala dokazovaním, technikou dotazníka. Vlastný dotazník sa skladá z dvadsaťšesť otázok v českom a slovenskom jazyku (viď prílohu č. 12 a 15). V dotazníku sú použité uzavreté a polootvorené otázky. Väčšia časť otázok je doplnená o možnosť doplnenia vlastného názoru. Z grafov a tabuliek v nasledujúcej časti práce môžeme zistiť, že respondenti túto možnosť nevyužívali často. Správne odpovede v dotazníku mali byť sestrami označené krížikom, poprípade zoradené podľa ich priority. Dotazník bol anonymný a vyhotovený v českom a slovenskom jazyku pre respondentov jednotlivých vybraných nemocníc.

7.2. Charakteristika sledovaného súboru

Cieľovou skupinou boli sestry z ČR a SR. Informácie pre výskum som získala od zdravotných sestier vo vybraných nemocniciach: Fakultná nemocnica (ďalej iba „FN“) v Motole a Nemocnica s poliklinikou Považská Bystrica (ďalej iba „NsP PB“). Výskum bol uskutočnený na anesteziologicko-resuscitačných oddeleniach, na jednotkách intenzívnej starostlivosti gynekologicko-pôrodnických, neurologických, chirurgických, interných, kardiochirurgických a oddeleniach chronickej a resuscitačnej intenzívnej starostlivosti.

Rozdanie dotazníka predchádzala pilotná štúdia, kde som dvadsať dotazníkov rozdala medzi svoje spolužiačky a kolegyne, s ktorými pracujem. Po vyhodnotení výsledku štúdie som urobila úpravy dotazníku pre jeho väčšiu zrozumiteľnosť.

So schválením jednotlivých námestníčok pre ošetrovateľskú starostlivosť v obidvoch nemocniciach som následne požiadala o spoluprácu vrchné a staničné sestry na vybrané pracoviská, kde súhlasili s ich vyplnením. Vo FN Motol som rozdala najviac dotazníkov, celkom šesťdesiat kusov. V NsP PB sa mi podarilo poslať poštou jednotlivým vrchným sestrám dotazníky so žiadosťou o spoluprácu, celkom päťdesiat kusov. Pôvodný plán bol rozdať väčší počet dotazníkov (160) a rozdať ich rovnomerne medzi viaceré pražské a slovenské fakultné nemocnice. Bohužiaľ v niektorých slovenských fakultných nemocniciach mi nevyhoveli na moju žiadosť, neodpovedali, alebo požadovali finančný poplatok za posúdenie mojej žiadosti podľa cenníka žilinského samosprávneho kraja, ktorý bol zameraný na biomedicínsky výskum. Cenník u študenta za rozdanie dotazníka v nemenovanej fakultnej nemocnici nebol uvedený. Na moje opätovné žiadosti o vysvetlenie, mi etická komisia nevyhovela s odôvodnením, že „ju to nezaujíma“. Na niektorých oddeleniach bol môj dotazník odmietnutý so slovami, že „som od januára stoprvá, ktorá otravuje s dotazníkmi, a nemajú čas iba vyplňovať papiere“. Z niektorých jednotiek intenzívnej starostlivosti sa mi bohužiaľ nevrátili úplne všetky dotazníky. Preto sa nasledujúci výber pracovísk, kde bol rozdán dotazník, odvíjal od toho, kde boli ochotní dotazník vyplniť a poslať poštou. Zo

slovenskej strany som sa musela rozhodnúť pre NsP PB a nie FN. Z celkového počtu 110 rozdанных dotazníkov sa ich vrátilo celkom osemdesiatpäť správne vyplnených. Návratnosť dotazníkov činila 77,3 %.

7.3. Spracovanie dát

Získané dáta boli spracované a vyhodnotené pomocou operačného systému najmä Microsoft Excel a Microsoft Word 2007. Zo získaných údajov boli vytvorené grafy a tabuľky, ktoré slúžia k lepšej orientácii vo faktoch potvrdzujúcich alebo vyvracajúcich ciele práce a hypotézy. Grafy sú vyjadrené percentuálne alebo v absolútnych číslach a tabuľky v absolútnych číslach. Spracovanie zistených údajov bolo prevedené z celkového počtu odovzdaných, poslaných a správne vyplnených dotazníkov od oslovených sestier.

8. VÝSLEDKY VÝSKUMU

Zdroj všetkých tabuliek a grafov je vlastný. Otázky z dotazníka, pre ktoré bola iba jedna možnosť odpovedi, sú spracované v grafoch. Otázky, ktoré umožňovali viac odpovedí, sú spracované v tabuľkách.

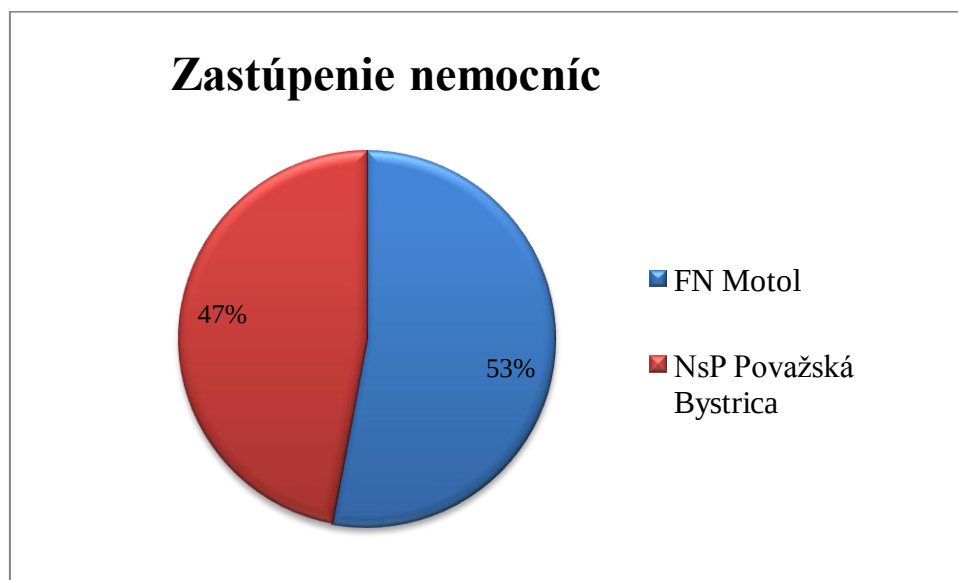
8.1. Charakteristika výskumného vzorku

Prvá časť dotazníka je venovaná charakteristike výskumného vzorku medzi vybranými nemocnicami a tiež tomu, či sa dotazník dostal k sestram na správne oddelenie a jednotku intenzívnej starostlivosti. Najviac dotazníkov som získala z FN Motol. Táto skutočnosť bola ovplyvnená tým, že som v tejto nemocnici pracovala dlhšiu dobu, a tak i respondenti môjho výskumu mi boli viac naklonení, než tomu bolo v NsP PB.

Otázka č. 1 V ktorej nemocnici pracujete?

Táto otázka bola zameraná na rozdelenie respondentov do dvoch vybraných nemocníc. Nakoniec iba jedna nemocnica bola fakultného typu. Ako som už uviedla, z celkového počtu 110 rozdанных dotazníkov sa ich vrátilo celkom osemdesiatpäť správne vyplnených, čo činí 77,3 % návratnosť. Z toho je štyridsaťpäť (53%) dotazníkov z FN v Motole a štyridsať (47%) dotazníkov z NsP PB. V nasledujúcom grafe uvádzam prehľadné zobrazenie počtu respondentov z vybraných nemocníc.

Graf 1 - Zastúpenie nemocníc v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

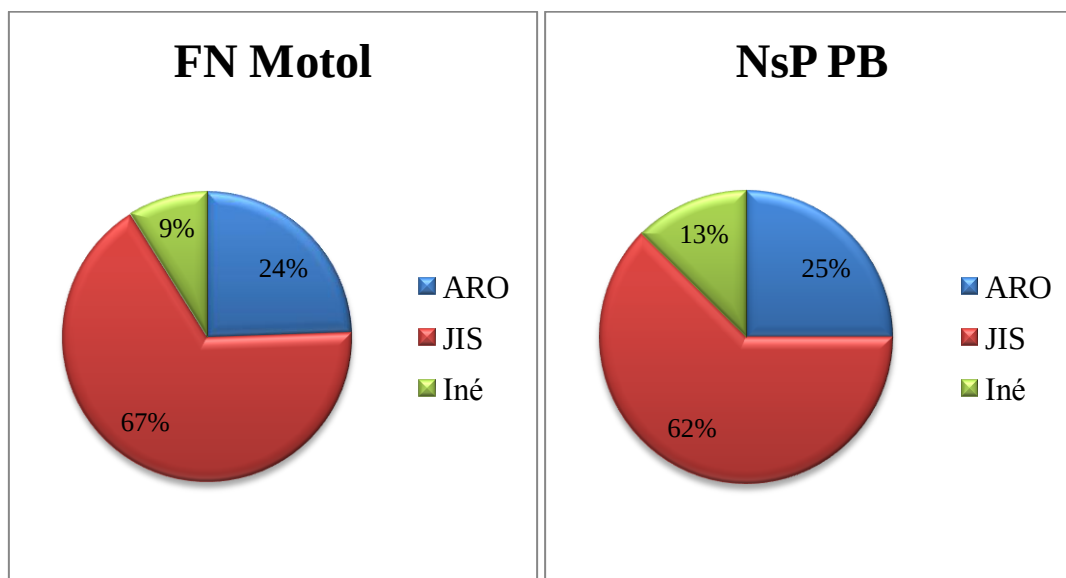
Otázka č. 2 Na akom oddelení v súčasnosti pracujete?

Táto otázka bola použitá zámerne, aby som zistila, či sa dotazníky dostali do „správnych rúk“ k sestram na JIS, ARO a oddelenia chronickej a resuscitačnej intenzívnej starostlivosti (ďalej iba „OCHRIP“). No napriek poučeniu vrchných a staničných sestier sa mi v návratnosti dotazníkov ukázalo, že dotazníky boli vyplnené aj sestrami pracujúcimi na štandardnom lôžkovom oddelení, ktoré sme museli vyradiť z výskumu.

Ukázalo sa, že z českej nemocnice – FN Motol respondenti pracovali na týchto oddeleniach: ARO jedenásť (25%) respondentov, ďalej metabolická JIS, neurologická JIS a kardiochirurgická JIS spolu tridsať (62%) respondentov. A nakoniec štyria (13%) respondenti pracovali na OCHRIP-e.

Približne podobný počet respondentov bol aj zo slovenskej nemocnice – NsP PB. Uvádzam nasledujúci počet respondentov: ARO desať (25%) respondentov, ďalej neurologická JIS, interná JIS, gynekologicko-pôrodná JIS, chirurgická JIS spolu dvadsaťpäť (62%) respondentov. A nakoniec päť (13%) respondentov pracovalo na pôrodnom sále. Všetky uvedené oddelenia z SR a ČR som zahrnula do spracovania výskumu. Celkom osemdesiatpäť respondentov. V nasledujúcom grafe uvádzam prehľad oddelení v jednotlivých nemocniciach.

Graf 2 - Zastúpenie oddelení v jednotlivých nemocniciach v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 3 Aká je Vaša dĺžka praxe v odbore?

Touto otázkou som chcela zistiť, ako dlho pracujú respondenti v zdravotníctve. Ukázalo sa, že vo FN Motol súbor respondentov tvoria:

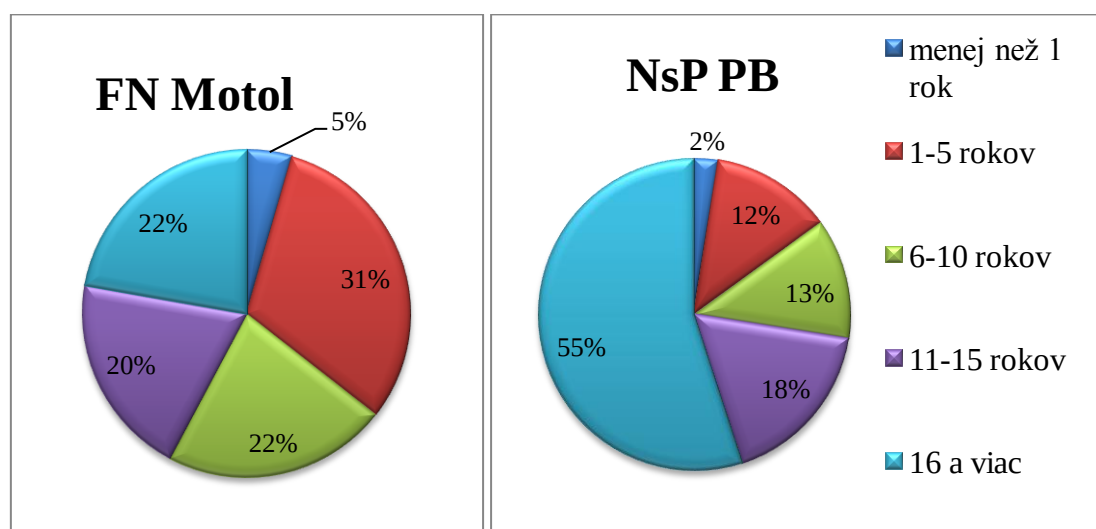
- dve (5%) sestry s praxou menej než jeden rok,
- štrnásť (31%) sestier s praxou od 1-5 roku,
- desať (22%) sestier s praxou od 6-10 rokov,
- deväť (20%) sestier s praxou od 11-15 rokov,
- desať (22%) sestier s praxou viac ako 16 rokov.

V slovenskej nemocnici - NsP PB súbor respondentov tvorí nasledujúci počet:

- jedna (2%) sestra s praxou menej než jeden rok,
- päť (12%) sestier s praxou od 1-5 roku,
- päť (13%) sestier s praxou od 6-10 rokov,
- sedem (18%) sestier s praxou od 11-15 rokov,
- dvadsaťdva (55%) sestier s praxou viac ako 16 rokov.

V nasledujúcom grafe uvádzam odpovede respondentov s rozdielnou praxou v zdravotníctve medzi SR a ČR. Na základe toho môžem zhodnotiť, že v slovenskej nemocnici pracuje viac sestier s praxou menej než jeden rok, oproti sestrám pracujúcim v českej nemocnici.

Graf 3 - Dĺžka zdravotníckej praxe sestier v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

8.2. Vzdelávanie sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti

Druhá časť dotazníku je zameraná k splneniu prvého cieľa. A to zistiť úroveň špecializačného vzdelávania sestier, ktoré zároveň pracujú v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR.

Otázka č. 4 Aké je Vaše najvyššie ukončené vzdelanie a uveďte aký odbor?

Respondenti jednotlivých nemocníc mali označiť najvyššie ukončené vzdelanie. Ukázalo sa, že niektoré sestry pokračovali ďalej v štúdiu na vysokých školách, prevažne v SR.

Odbor **Zdravotnícky asistent** absolvovalo rovnaký počet sestier z oboch nemocníc, a to tri sestry. SZŠ absolvovalo v odbore **Všeobecná sestra** pätnásť českých sestier a dve slovenské sestry. Z vyšších odborných škôl uviedli respondenti jedenkrát odbor **Diplomovaná sestra urgentnej medicíny** z ČR a dva krát zo SR. Odbor **Diplomovaný zdravotnícky záchranár** ukončili dvaja český respondenti a jeden respondent zo SR. Odbor **Pôrodná asistentka** uviedli iba štyri slovenské sestry. Odbor **Všeobecná sestra** ukončilo deväť sestier z ČR a osem sestier zo SR.

Vysokoškolsky vzdelaných jedenásť sestier v bakalárskom štúdiu absolvovalo odbor **Ošetrovateľstvo** v SR a štyri sestry v ČR. V odbore **Pôrodná asistentka** v bakalárskom štúdiu ukončili štyri sestry v SR. Magisterské štúdium v odbore **Ošetrovateľstvo** uviedli respondenti trikrát z ČR a desaťkrát zo SR. Odbor **Verejné zdravotníctvo** uviedlo rovnaký počet sestier v magisterskom štúdiu v oboch nemocniciach, a to jedenkrát. Jeden respondent uviedol iné ukončené vzdelanie, a to gymnázium s dvojročnou nadstavbou v SR. V nasledujúcej tabuľke uvádzam prehľad ukončeného vzdelania sestier zo slovenskej a českej nemocnice. Na základe toho môžem napríklad zhodnotiť, že v slovenskej nemocnici pracuje viac vysokoškolsky vzdelaných sestier než v českej nemocnici. To znamená, že hypotézu číslo jedna som vyvrátila (viď kap. 9).

Tabuľka 16 - Prehľad ukončeného vzdelania sestier v SR a ČR

Ukončené vzdelanie			
Stupeň školy	Odbor	Počet odpovedí	
		FN Motol	NsP PB
SZŠ	Zdravotnícky asistent	3	3
	Všeobecná sestra	15	2
VOŠ	Dip. sestra urgentnej medicíny,	1	2
	Dip. zdravotnícky záchranár,	2	1
	Pôrodná asistentka,	0	4
	Všeobecná sestra	9	8
VŠ-Bc.	Ošetrovateľstvo,	4	11
	Pôrodná asistentka	0	4
VŠ-Mgr.	Ošetrovateľstvo,	3	10
	Verejné zdravotníctvo	1	1
Iné	Gymnázium+2 roč. nadstavba	0	1

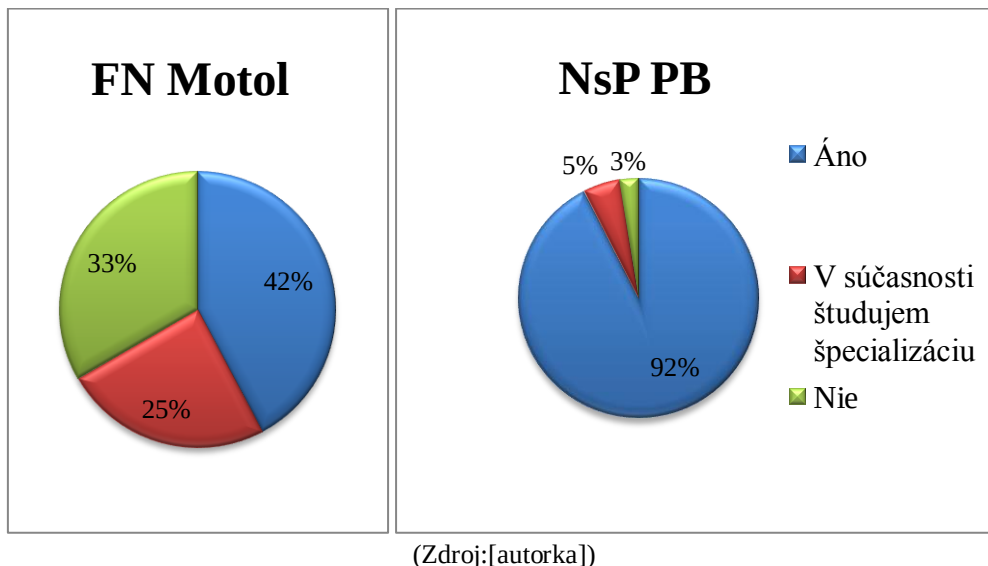
(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 5 Máte špecializáciu v odbore?

Nasledujúca otázka bola zameraná na zistenie prvého cieľa. A to, či sa sestry v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR vzdelávajú v odbore, v ktorom pracujú. Zistila som, že devätnásť (42%) sestier vo FN Motol má špecializáciu v odbore, pätnásť sestier (33%) nemá špecializáciu a jedenásť (25%) sestier v súčasnosti študuje špecializáciu. No na druhej strane som zistila, že v slovenskej NsP PB má tridsaťsedem sestier (92%) špecializáciu v odbore, jedna (3%) sestra špecializáciu nemala a 2 (5%) sestry v súčasnosti študujú špecializáciu. V nasledujúcom grafe uvádzam prehľad sestier, ktoré majú či nemajú špecializáciu, alebo či iba v súčasnosti študujú.

Aj na základe tejto otázky môžem zhodnotiť, že v slovenskej nemocnici pracuje viac sestier, ktoré majú špecializáciu v odbore, než v českej nemocnici. To znamená, že hypotézu číslo dva som vyvrátila (viď kap. 9).

Graf 4 - Špecializácia sestier v odbore v SR a ČR

Otázka č. 6 Špecializáciu ste získali/ študujete..?

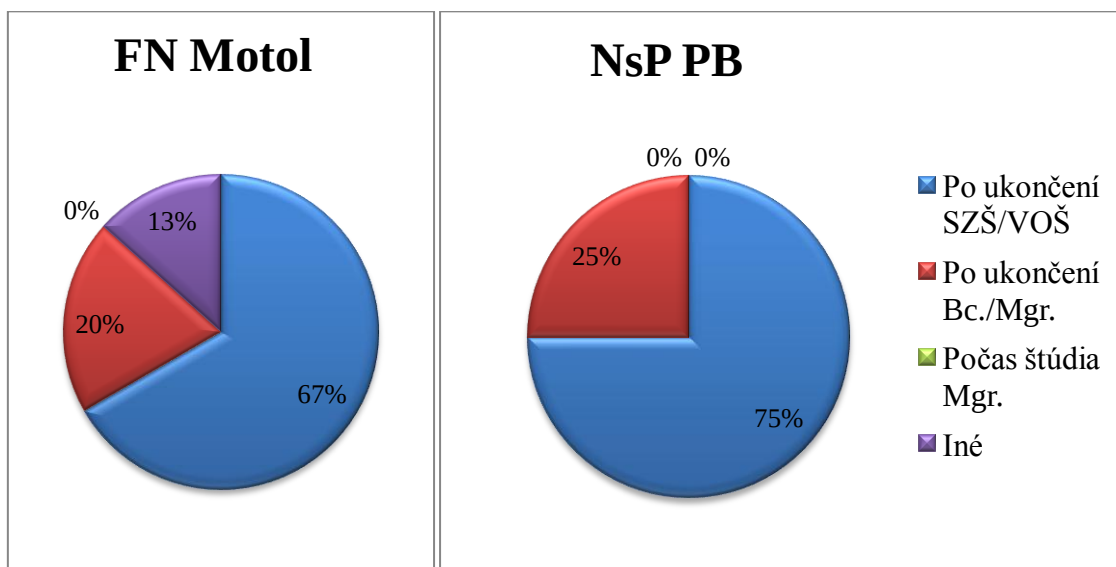
Touto otázkou som chcela zistiť, kedy sestry získali špecializáciu v odbore. Po vyhodnotení tejto otázky, som zistila nasledovné.

Vo FN Motol tridsať (67%) respondentov uviedlo, že špecializáciu získali po ukončení SZŠ/VOŠ. Po ukončení bakalárskeho alebo magisterského štúdia, deväť (20%) respondentov pokračovalo v špecializačnom štúdiu. Šesť (13%) českých respondentov uviedlo iné dôvody pre získanie špecializácie. Napríklad respondenti uviedli, že špecializáciu študujú počas materskej dovolenky a majú ukončené gymnázium. Ďalší respondent uviedol, že špecializáciu študoval ale nedokončil.

V slovenskej NsP PB uviedlo tridsať (75%) respondentov, že získalo špecializáciu po skončení SZŠ/VOŠ. A desať (25%) slovenských respondentov po ukončení bakalárskeho alebo magisterského štúdia.

Z uvedeného môžem zhodnotiť, že české i slovenské sestry špecializáciu neštudovali počas magisterského štúdia vo vybraných nemocniciach. Najviac slovenských sestier študovalo špecializáciu po ukončení SZŠ/VOŠ než českých sestier. V nasledujúcom grafe uvádzam prehľad odpovedí slovenských a českých respondentov.

Graf 5 - Získanie špecializácie sestier v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

8.3. Motivácia pracujúcich sestier v intenzívnej starostlivosti

Tretia časť dotazníku je zameraná k splneniu druhého cieľa: zistiť, čo je motiváciu pracujúcich sestier v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v SR a ČR pre ich ďalšie vzdelávanie.

Otázka č. 7 Čo bolo/je pre Vás motiváciou počas štúdia? (Môžete označiť viac odpovedí)

Výsledky boli nasledovné. Prieskum ukázal, že sestry sú motivované prospechovým štipendiom počas štúdia v oboch krajinách. Celkom sa priklonilo k tejto odpovedi desať sestier v ČR a šesť sestier v SR. Mimoškolské aktivity uviedlo, že využíva deväť sestier z ČR a päť sestier zo SR. Motiváciou k nadobudnutiu nových vedomostí bolo pätnástim sestrám z ČR a dvadsiatim sestrám zo SR. V tejto otázke je výraznejšou mierou vidieť, že slovenské sestry sú viac motivované prospechovým štipendiom a nadobudnutím nových vedomostí, než české sestry. Z vysokoškolských skúseností môžem povedať, že spolužiačky z SR i ČR boli všeobecne najviac motivované prospechovým štipendiom. Na možnosť „Iné“ niektoré spolužiačky verbálne odpovedali, že sú motivované na „ten pocit po skončení štúdia a zaslúženým oddychom na dovolenke“. Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Tabuľka 17 - Motivácia počas štúdia v SR a ČR

Motivácia počas štúdia	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Prospechové štipendium	10	16
Využívať možnosti mimoškolských aktivít (kultúra, zľavy na ISIC a iné)	9	5
Nadobudnutie nových vedomostí	15	20
Iné	0	0

(Zdroj:[autorka])

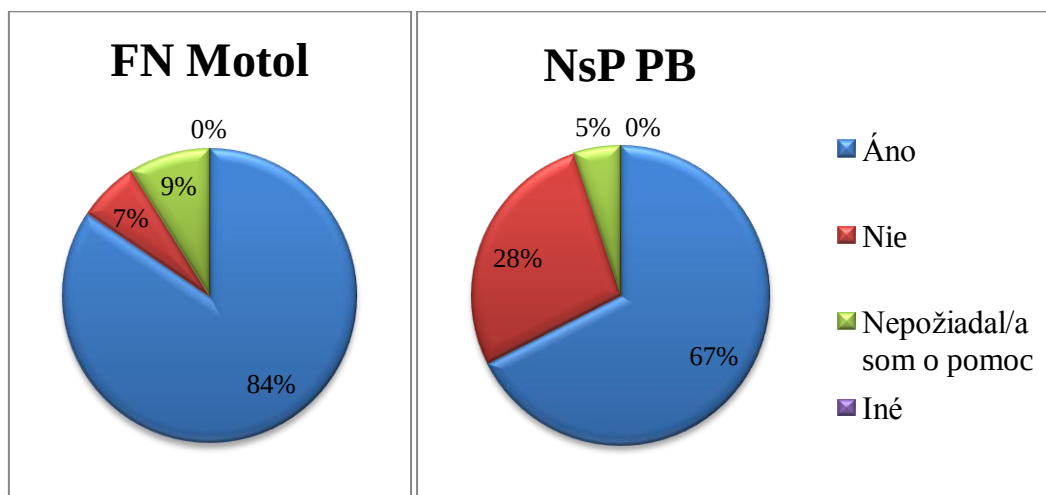
Otázka č. 8.1. Stretli ste sa s podporou zo strany nadriadených počas svojho vzdelávania na svojom pracovisku?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť podporu pracujúcich sestier počas vzdelávania zo strany nadriadených. Výsledky boli zaujímavé. V ČR sa počas svojho vzdelávania tridsaťosem (84%) sestier stretlo s podporou nadriadených, tri (7%) sestry sa stretli s negatívnou reakciou na svojom pracovisku zo strany nadriadených a štyri (9%) sestry nepožiadali o pomoc.

V SR sa počas svojho vzdelávania dvadsaťsedem (67%) sestier stretlo s podporou nadriadených, jedenásť (28%) sestier sa stretlo s negatívnou reakciou na svojom pracovisku zo strany nadriadených a dve (5%) sestry nepožiadali o pomoc.

Na základe odpovedí, môžem zhodnotiť, že české sestry majú väčšiu podporu zo strany nadriadených, než slovenské sestry. Naopak slovenské sestry sa nestretli s podporou zo strany nadriadených počas svojho vzdelávania vo väčšej miere, než české sestry. Od svojich spolužiakov mám „Iné“ verbálne odpovede na túto otázku. A to napríklad, že ich nadriadený nepodporili vo vzdelávaní, pretože nechceli byť ohrozený či nahradený inou pracovnou pozíciou. A to možno preto, že títo nadriadení nemali žiadnu vysokú školu a ani špecializáciu. V ďalšom grafe opíšem akým spôsobom sa podpora nadriadených prejavila u oboch respondentov. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Graf 6 - Podpora zo strany nadriadených v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 8.2. Ak ste v predchádzajúcej otázke (č.8.1.) označili odpoveď „Áno“, označte akým spôsobom sa ich podpora prejavila. (Môžete označiť viac odpovedí)

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, či sú sestry motivované zo strany nadriadených. Výsledky sú nasledovné. Podpora zo strany nadriadených sa prejavila finančným príspevkom/úhradou za vzdelanie u deviatich sestier v ČR a iba dvoch sestier v SR. Slovné povzbudzovanie zo strany nadriadených uviedlo sedemnást' sestier z ČR a osemnásť sestier zo SR. Literatúru k štúdiu poskytli nadriadený šestnástim sestrám z ČR a štrnástim sestrám zo SR. S úpravou pracovných služieb bolo vyhovené dvadsiatim jedna sestrám z ČR a dvadsiatim šiestim sestrám zo SR. Výraznejší rozdiel sa ukázal v tom, že české sestry sú viac finančne podporované zo strany zamestnávateľa, než slovenské sestry. Od svojich spolužiačok mám „Iné“ verbálne odpovede na túto otázku. A to napríklad, že nadriadený ich podporil vo vzdelávaní tak, že im umožnil počas pracovnej doby „odskočiť si“ na skúšku do školy. Za tú dobu čo zamestnanec nebol v práci, ho jednoducho zastúpil. Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Tabuľka 18 - Spôsob podpory zo strany nadriadených v SR a ČR

Spôsob podpory zo strany nadriadených	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Finančný príspevok/úhrada za vzdelanie	9	2
Slovným povzbudzovaním v pokračovaní vo vzdelávaní	17	18
Poskytnutím literatúry potrebnej k štúdiu	16	14
Upravením pracovných služieb v práci počas vzdelávania	21	26
Iné	0	0

(Zdroj:[autorka])

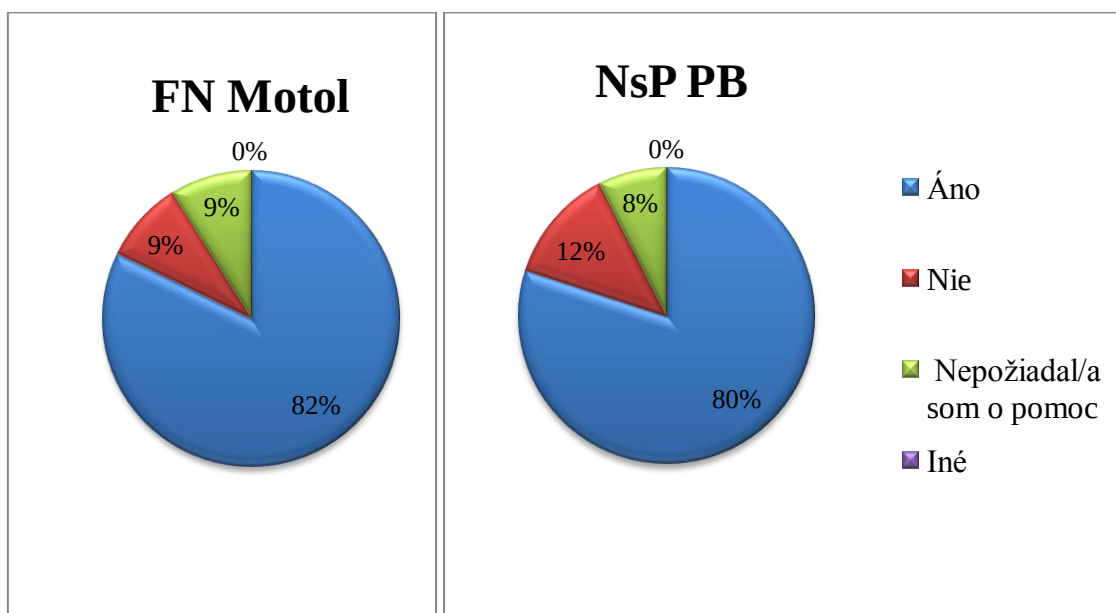
Otázka č. 9.1. Stretli ste sa s podporou zo strany kolegov/kolegýň počas svojho vzdelávania na svojom pracovisku?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť podporu zo strany kolegov/kolegýň počas vzdelávania pracujúcich sestier. Výsledky neboli prekvapivo moc rozdielne. V ČR sa počas svojho vzdelávania tridsaťsedem (82%) sestier stretlo s podporou kolegov/kolegýň, štyri (9%) sestry sa stretli s negatívnou reakciou na svojom pracovisku zo strany kolegov/kolegýň a štyri (9%) sestry nepožiadali o pomoc.

V SR sa počas svojho vzdelávania tridsaťdva (80%) sestier stretlo s podporou kolegov/kolegýň, päť (12%) sestier sa stretlo s negatívnou reakciou na svojom pracovisku zo strany kolegov/kolegýň a tri (8%) sestry nepožiadali o pomoc.

V ďalšom grafe opíšem akým spôsobom sa podpora zo strany kolegýň prejavila u obidvoch respondentov. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Graf 7 - Podpora zo strany kolegov/kolegýň v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 9. 2. Ak ste v predchádzajúcej otázke (č. 9. 1.) označili odpoveď „Áno“, označte akým spôsobom sa ich podpora prejavila. (Môžete označiť viac odpovedí)

Výsledky odpovedí ukázali nasledovné. Podpora zo strany kolegov/kolegýň sa prejavila finančným príspevkom/úhradou za vzdelanie u dvoch sestier v ČR. Slovné povzbudzovanie zo strany kolegov/kolegýň uviedlo dvadsať dva sestier z ČR a dvadsať sestier zo SR. Literatúru k štúdiu poskytli kolegovia/kolegyne osemnástim sestrám z ČR a dvadsiatim piatim sestrám zo SR. S výmenou pracovných služieb počas vzdelávania uviedlo dvadsať sestier z ČR a tridsaťdva sestier zo SR. Ukázalo sa, že najčastejšia pomoc a podpora zo strany kolegýň/ kolegov je výmena pracovných služieb v práci počas u respondentov v obidvoch

nemocniciach. Od svojich spolužiakov mám „Iné“ verbálne odpovede na túto otázku. A to napríklad, že kolegyňa ich podporila tak, že im postrážila deti v domácnosti, aby oni mohli ísť do školy. Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Tabuľka 19 - Spôsob podpory zo strany kolegov/kolegyň v SR a ČR

Spôsob podpory zo strany kolegov/kolegyň	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Finančná pomoc (dohoda, pôžička)	2	0
Slovným povzbudzovaním v pokračovaní vo vzdelávaní	22	20
Poskytnutím literatúry potrebnej k štúdiu	18	25
Výmenou pracovných služieb v práci počas vzdelávania	20	32
Iné	0	0

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 10 Čo je vašou motiváciou pre ďalšie vzdelávanie v intenzívnej starostlivosti? (Môžete označiť viac odpovedí)

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, čo je motiváciou sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach. Výsledky boli zaujímavé. Zistila som, že u českých respondentov je postup do vyššej platovej triedy motiváciou u dvadsiatich troch sestier z dotazníkového prieskumu a u slovenských respondentov je to o päť sestier viac. Ďalšou motiváciou – osobný rozvoj, doplnenie nových vedomostí je vo FN Motol u dvadsiatich siedmich sestier a tridsiatich siedmich slovenských sestier v NsP PB. Väčší rešpekt zo strany nadriadených uviedlo ako motiváciu päť českých sestier a sedem slovenských sestier. Väčší rešpekt zo strany kolegov/kolegyň uviedlo rovnaký počet sestier z oboch nemocníc, čo sú dve sestry. V odpovedi „Iné“ český i slovenský respondenti uviedli, že hlavnou motiváciou pre ďalšie vzdelávanie v intenzívnej starostlivosti je jednoducho radosť z ošetrovania chorých. Pre porovnanie z iného výskumu, uvádzam nasledujúci výsledok. Podľa Heplovej *„pozitívni zjištění je, že 94 % sester stále těší ošetřovat nemocné a pouze 6 % sester se vyjádřilo, že ošetřování nemocných jim už pocit potěšení nepřináší. (...)Výborné je, že naprostou většinu oslovených sester ošetřování pacientů stále těší, a přesto, že se v praxi setkávají se značným množstvím demotivujících prvků, většina hodlá ve výkonu svého poslání nadále setrvat. Jejich hlavní motivací je fakt, že je jejich práce naplňuje.“*¹⁵⁸

Po vyhodnotení tejto otázky môžem hypotézu číslo tri vyvrátiť. Predpokladala som, že v SR je u sestier hlavnou motiváciou k vzdelaniu dosiahnutie vyššej platovej triedy, zatiaľ čo v ČR je to dosiahnutie nových vedomostí. Výsledky ukázali, že nakoniec väčšou motiváciou k vzdelaniu slovenských sestier je nielen dosiahnutie platovej triedy, ale aj získanie nových vedomostí (viď kap. 9). Podľa môjho názoru, mladé sestry vidia motiváciou pre ďalšie vzdelávanie v intenzívnej starostlivosti v postupe do vyššej platovej triedy. Majú cieľ

¹⁵⁸Motivační prvky v práci sestry. [online]. 2010 [cit. 29/03/2013]. ZDRAVIE.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/motivacni-prvky-v-praci-sestry-455653>>

plánovať rodičovstvo a osamostatnenie sa. U starších sestier vidím motiváciu pre ďalšie vzdelávanie v intenzívnej starostlivosti jednoducho v pomoci nemocným. Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od respondentov.

Tabuľka 20 - Motivácia sestier pre ďalšie vzdelávanie v SR a ČR

Motivácia pre ďalšie vzdelávanie	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Postup do vyššej platovej triedy	23	28
Osobný rozvoj, doplnenie nových vedomostí	27	37
Väčší rešpekt zo strany nadriadených	5	7
Väčší rešpekt zo strany kolegov/kolegyň	2	2
Iné	1	2

(Zdroj:[autorka])

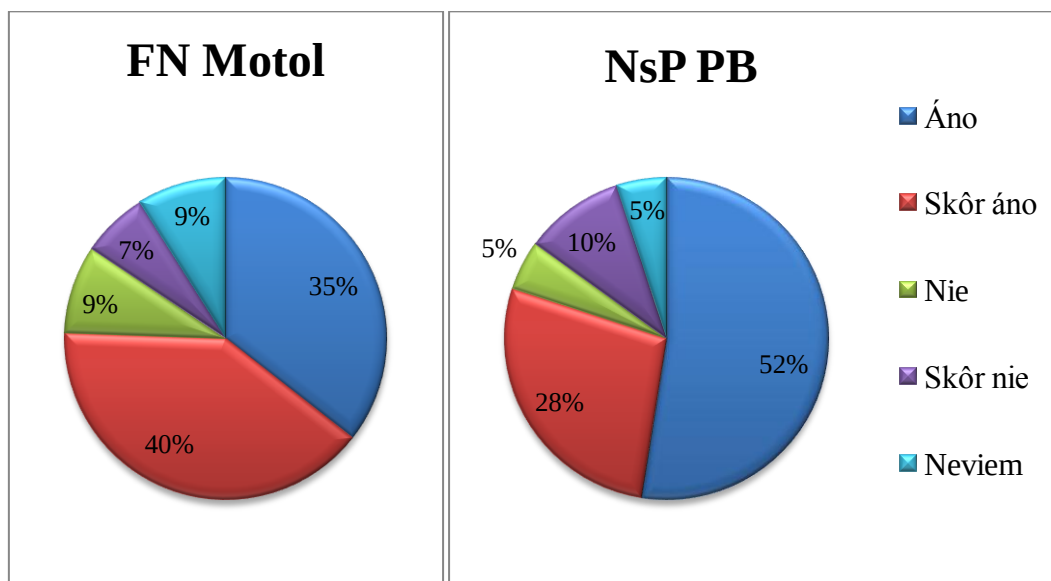
8.4. Pozitíva a negatíva počas vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti

Štvrtá časť dotazníka je zameraná na splnenie tretieho cieľa. Zistiť aké sú pozitíva a negatíva počas vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v SR a ČR.

Otázka č. 11 Preferujete na Vašom pracovisku sestry so špecializáciou v odbore?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, či sestry vnímajú ako pozitívum sestru so špecializáciou na svojom pracovisku. Odpovede respondentov ukázali zaujímavé výsledky. V ČR by preferovalo na pracovisku sestry so špecializáciou menší počet sestier než v SR. Šestnásť (36%) respondentov odpovedalo „Áno“ v ČR a dvadsaťjeden (53%) respondentov v SR. Podľa prieskumu na možnosť „Skôr áno“ uviedlo osemnásť (40%) sestier v ČR a jedenásť (28%) sestier v SR. Špecializáciu u sestry by neuprednostňovali na pracovisku štyri (9%) sestry v ČR a dve (5%) sestry v SR. Na možnosť „Skôr nie“ uviedli tri (7%) sestry v ČR a štyri (10%) sestry v SR. Na túto otázku sa nevedeli vyjadriť štyri (9%) sestry z ČR a dve (5%) sestry zo SR. V závere môžem zhodnotiť, že sa väčšia časť sestier z oboch krajín nebráni spolupráce so špecializovanými sestrami. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Graf 8 - Uprednostnenie špecializácie na pracovisku v SR a ČR

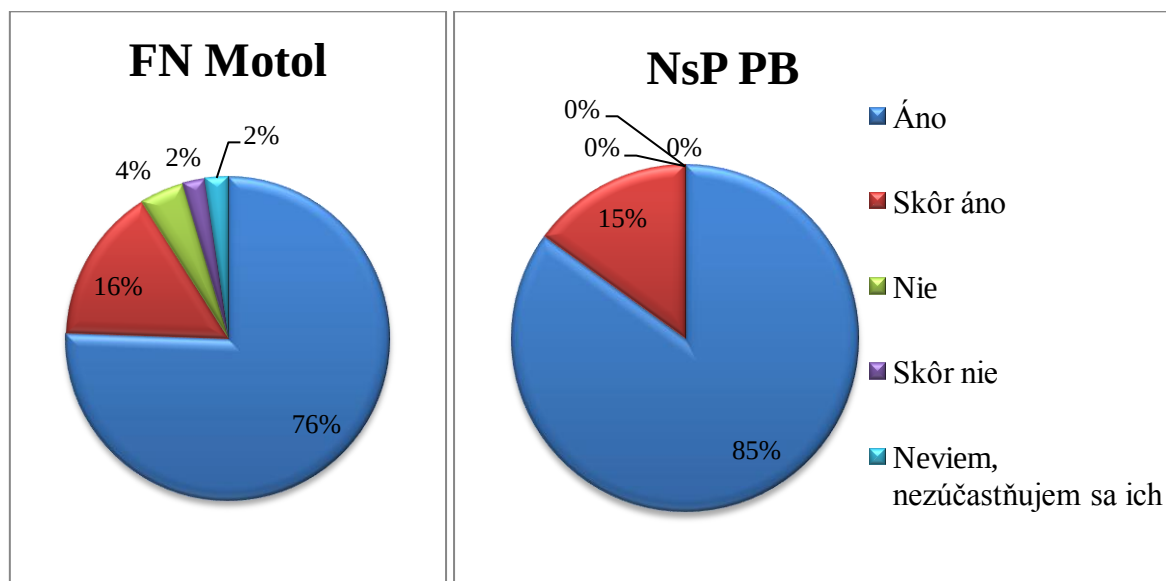
(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 12 Prednášajú na Vašom pracovisku semináre zamerané pre prácu v intenzívnej starostlivosti?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, či majú sestry možnosť zúčastňovať sa seminárov zameraných na intenzívnu starostlivosť. Výsledky odpovedí sú nasledovné.

V ČR prednášajú na pracovisku semináre zamerané pre prácu v intenzívnej starostlivosti rovnako ako v SR. Tridsaťštyri (76%) respondentov odpovedalo „Áno“ v ČR a rovnaký počet respondentov (85%) aj v SR. Podľa prieskumu na možnosť „Skôr áno“ uviedlo sedem (16%) sester z ČR a šesť (15%) sester zo SR. Semináre zamerané na intenzívnu starostlivosť neprednášajú na pracovisku podľa prieskumu u dvoch (4%) sester vo FN Motol. Na možnosť „Skôr nie“ uviedla jedna (2%) sestra z ČR. Na túto otázku sa nevedela vyjadriť jedna (2%) sestra z ČR, pretože sa ich nezúčastňuje. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Graf 9 - Semináre na pracovisku v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 13 Ktoré z nasledujúcich zamestnaneckých benefitov ste mali možnosť využiť? (Môžete označiť viac odpovedí)

Výsledky dotazníkového prieskumu sú nasledovné. Zamestnanecké benefity, medzi ktoré patrí finančná podpora, využilo dvadsať jeden sestier z ČR a deväť zo SR vo výsledkoch výskumu. Možnosť pracovať popri štúdiu uviedli iba dvaja respondenti z ČR. Individuálne štúdium využilo napríklad na materskej dovolenke osem sestier z ČR a dve sestry zo SR.

Po vyhodnotení otázky sa ukázalo, že väčšia časť českých sestier využíva zamestnanecké benefity v podobe finančnej podpory, než respondenti zo SR. Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Tabuľka 21 - Zamestnanecké benefity v SR a ČR

Zamestnanecké benefity	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Finančná podpora (preplatenie cestovného, stravné lístky na jedlo, príspevok na registráciu do knižnice a iné)	21	9
Možnosť pracovať (z domova) popri štúdiu	2	0
Individuálne štúdium (materská dovolenka)	8	2
Iné	0	0

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 14 Čo bolo/je pre Vás demotiváciou (znížením záujmu) počas štúdia? (Môžete označiť viac odpovedí)

Cieľom tejto otázky bolo zistiť negatívum vo vzdelávaní slovenských a českých sestier v intenzívnej starostlivosti. Výsledky otázok boli zaujímavé. Ako zvýšené nároky na vedomosti zo strany vyučujúcich počas štúdia uviedlo dvanásť sestier z ČR a päť sestier zo SR. Ďalšou demotiváciou - nedostatočná komunikácia a informovanosť medzi vyučujúcimi a študentmi uviedlo dvadsaťpäť respondentov z ČR a dvadsaťdva sestier zo SR. Byrokracia počas skúškového obdobia zo strany vyučujúcich, nespravodlivé hodnotenie študentov uviedlo šesť sestier z ČR a tri sestry zo SR.

Po zhodnotení tejto otázky som zistila, že výraznejšia časť českých sestier pocítila zvýšené nároky na vedomosti zo strany vyučujúcich, než u sestier zo SR. Ale čo je dôležité, prevažná väčšina sestier zo SR a ČR označila za demotivujúci prvok počas štúdia hlavne nedostatočnú komunikáciu a informovanosť medzi vyučujúcimi a študentmi. Z vlastných vysokoškolských skúsenosti môžem potvrdiť, že rovnako ako aj v SR, tak aj v ČR bol tento demotivujúci prvok veľmi častý. Pravdepodobne to bolo spôsobené slabou organizáciou rozvrhu, najmä praxe na začiatku akademického roka. Veľmi často sme počuli na začiatku odborných stáží: „My o vás nevieme, kto ste a kto vás poslal!“ Od jednej spolužiačky som dostala verbálnu odpoveď na možnosť „Iné“: „Vysoká škola by mala mať vyučovacie priestory pod jednou strechou a nie lietat' od zástavky k metru a späť. Je to neefektívne a študent nemá čas sa ani najesť.“

Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Tabuľka 22 - Demotivácia počas štúdia v SR a ČR

Demotivácia počas štúdia	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Zvýšené nároky na vedomosti zo strany vyučujúcich	12	5
Nedostatočná komunikácia a informovanosť medzi vyučujúcimi a študentmi	25	22
„Byrokracia“ počas skúškového obdobia zo strany vyučujúcich, nespravodlivé hodnotenie študentov	6	3
Iné	0	0

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 15 S ktorými negatívnymi aspektmi ste sa stretli u zamestnávateľa počas štúdia? (Môžete označiť viac odpovedí)

Cieľom tejto otázky bolo zistiť negatíva vo vzdelávaní pracujúcich sestier v intenzívnej starostlivosti. Výsledky boli nasledovné. Časovú náročnosť označilo tridsaťštyri sestier v ČR a tridsaťosem sestier v SR z dotazníkového prieskumu. Finančnú záťaž počas štúdia pocítilo devätnásť sestier z ČR a dvadsaťpäť sestier zo SR. Kritiku zo strany zamestnávateľa označilo osemnásť sestier z ČR a šesťnásť sestier zo SR.

Po vyhodnotení tejto otázky môžem potvrdiť, že ma neprekvapilo najviac označených odpovedí z možných negatívnych aspektov, a to časová náročnosť. Od jednej spolužiačky som dostala „Inú“ verbálnu odpoveď na túto otázku: „Plnenie kompetencií nad rámec svojich povinností. Napríklad riešiť technickú údržbu oddelenia“.

Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Tabuľka 23 - Negatívne aspekty v práci počas štúdia v SR a ČR

Negatívne aspekty v práci počas štúdia	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Časová náročnosť (na súčasné plnenie pracovných a študentských povinností)	34	38
Finančná záťaž	19	25
Kritika zo strany zamestnávateľa (na určovanie priorít štúdium – práca)	18	16
Iné	0	0

(Zdroj:[autorka])

8.5. Rozdiely vo vzdelávaní sestier v intenzívnej starostlivosti

Piata časť dotazníku je zameraná na splnenie štvrtého cieľa. Zistiť rozdiely vo vzdelávaní sestier v intenzívnej starostlivosti medzi SR a ČR.

Otázka č. 16 Máte možnosť vzdelávať sa v špecializačnom odbore vo vašej nemocnici, ktorú vám hradí zamestnávateľ (za určitých podmienok)?

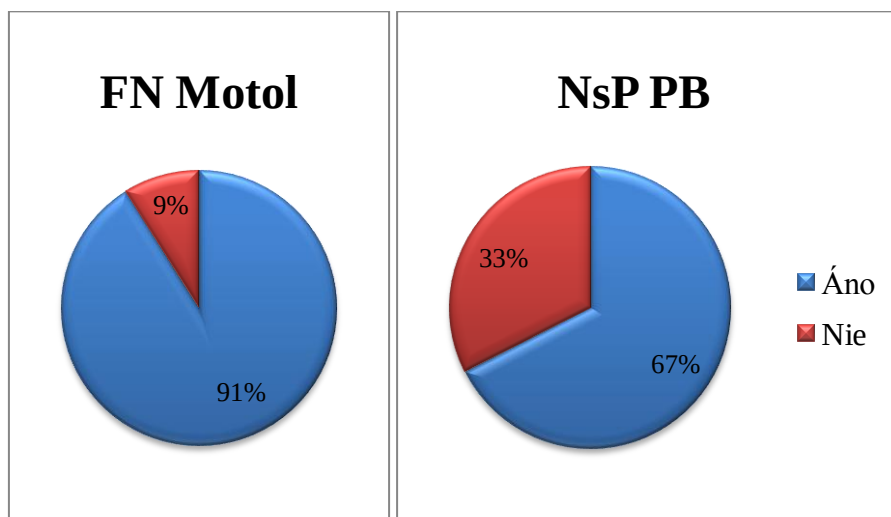
Touto otázkou som chcela zistiť, či majú sestry rozdielne možnosti od zamestnávateľa, na to aby dosiahli špecializačné vzdelanie. Z dotazníkového prieskumu som zistila nasledovné.

Vo FN Motol štyridsaťjeden (91%) sestier uviedlo pozitívnu odpoveď a štyri (9%) sestry uviedlo zápornú odpoveď.

V slovenskej NsP PB uviedlo dvadsaťsedem (67%) sestier odpoveď „Áno“ a trinásť (33%) sestier uviedlo odpoveď „Nie“.

Na základe týchto odpovedí môžem zhodnotiť, že v českej nemocnici sú sestry viac motivované zamestnávateľom k dosiahnutiu špecializačného vzdelávania, než slovenské sestry. V hypotéze číslo päť som predpokladala, že v ČR zamestnávateľ poskytuje sestrám lepšie podmienky pre vzdelávanie sa v intenzívnej starostlivosti než v SR vo vybraných nemocniciach. Touto otázkou sa hypotéza potvrdila (viď kap. 9). V nasledujúcom grafe uvádzam prehľad odpovedí respondentov, ktorý majú možnosť vzdelávať sa v špecializačnom odbore vo svojej nemocnici za podpory zamestnávateľa.

Graf 10 - Finančná podpora sestier pri vzdelávaní od zamestnávateľa v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 17 Ste registrovaná sestra?

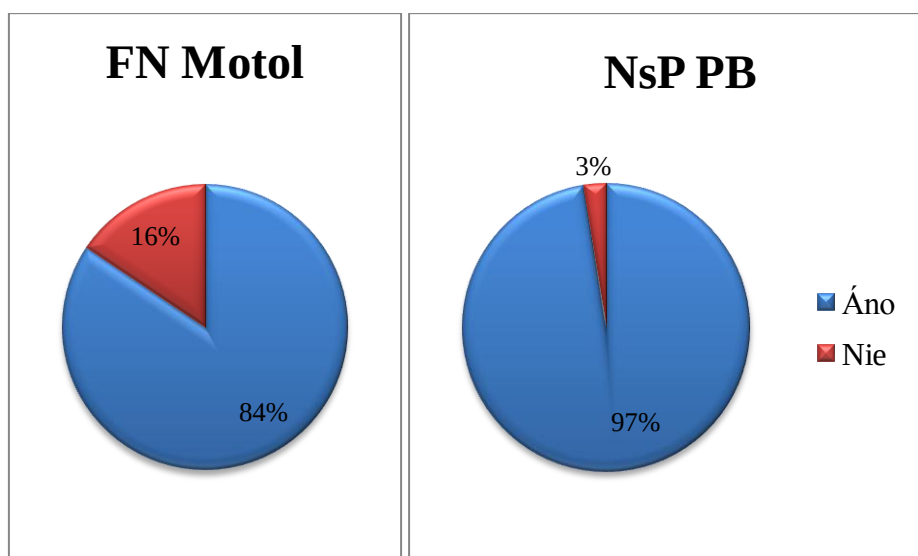
Cieľom tejto otázky bolo zistiť, či sú sestry vo vybraných nemocniciach registrované. Zistila som nasledovné.

Vo FN Motol je tridsaťosem (84%) sestier registrovaných a sedem (16%) sestier naopak nie je registrovaných. Oproti slovenskej NsP PB je prevažná časť sestier registrovaných, čo je tridsaťdeväť (97%) sestier a jedna sestra (3%) uviedla, že nie je registrovaná.

Registrovaná sestra sa kontinuálne vzdeláva. Myslím si, že registrácia je vhodný prostriedok k zvyšovaniu odbornosti a zaistenie celoživotného odborného vzdelávania sestier.

Z môjho prieskumu vyplýva, že väčšia časť slovenských sestier je registrovaných, než českých sestier. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od respondentov.

Graf 11 - Registrácia sestier v SR a ČR

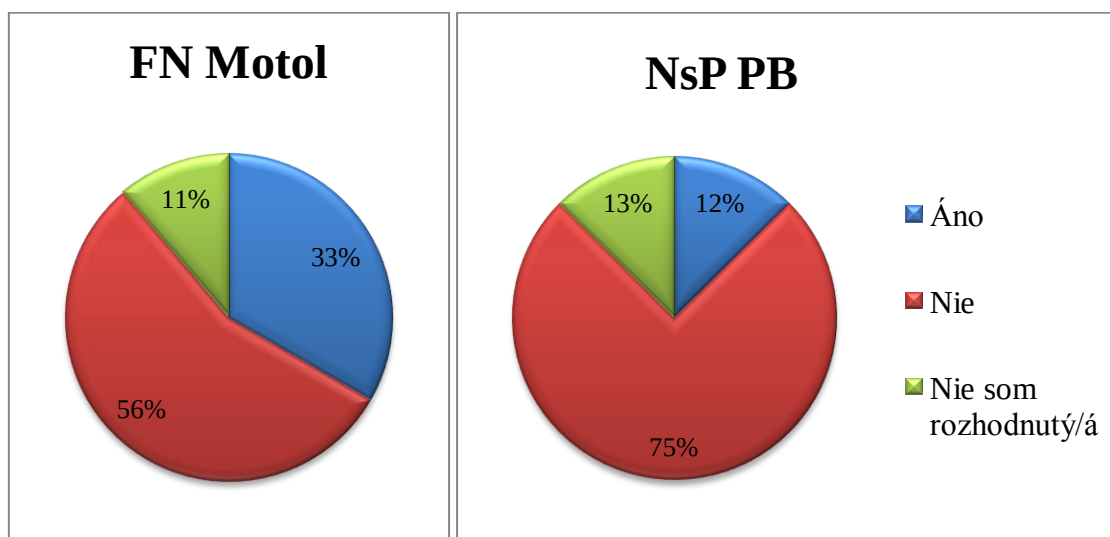
(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 18 Máte záujem študovať špecializáciu v odbore i v blízkej budúcnosti (o 1-2 roky)?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, či majú pracujúce sestry v intenzívnej starostlivosti záujem študovať v odbore i v budúcnosti. Z dotazníkového prieskumu som zistila, že dvadsaťpäť (56%) sester pracujúcich vo FN Motol nemá záujem študovať špecializáciu v budúcnosti a pätnásť (33%) sester naopak vyjadrilo kladnú odpoveď. Ostatný počet sester, čo je päť (11%) sester nie je rozhodnutých.

V slovenskej NsP PB uviedlo tridsať (75%) sester, že nemá záujem študovať špecializáciu v budúcnosti, naopak päť (12%) sester má záujem. A ďalších päť (13%) slovenských sester nie je zatiaľ rozhodnutých. Výsledky odpovedí ukázali, že záujem študovať špecializáciu v odbore i v blízkej budúcnosti nemá viac slovenských sester, oproti českým sestrám. Ale na druhej strane viac českých sester vyjadrilo kladnú odpoveď na túto otázku oproti slovenským sestrám. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od respondentov.

Graf 12 - Záujem sester o špecializačné vzdelávanie v budúcnosti v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 19 Aký je Váš pohľad na celoživotné vzdelávanie sester?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, názory sester na celoživotné vzdelávanie. A zároveň preskúmať, či sa výrazne názory odlišujú.

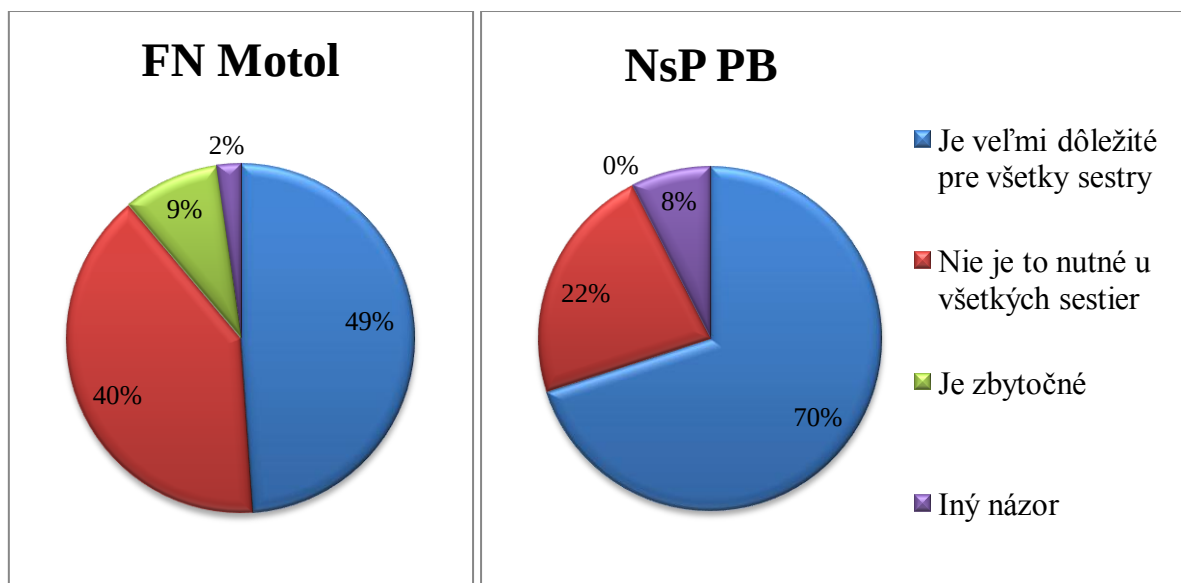
Vo FN Motol si dvadsaťdva (49%) sester myslí, že celoživotné vzdelávanie sester je veľmi dôležité. Ďalších osemnásť (40%) sester si myslí, že to nie je nutné u všetkých sester, štyri (9%) sestry uviedli, že je to zbytočné. A jeden (2%) český respondent uviedol iný názor, a to že „Nevím“.

V slovenskej NsP PB si dvadsaťosem (70%) sester myslí, že celoživotné vzdelávanie sester je veľmi dôležité. Ďalších deväť (23%) sester si myslí, že to nie je nutné u všetkých sester a traja (8%) respondenti uviedli iný názor. A to: „Neviem“. Ďalší iný názor bol „Je dôležité najviac v intenzívnej starostlivosti než v iných odboroch“. Posledný iný názor bol

„Celoživotné vzdelávanie sestier je veľmi náročné po časovej a finančnej stránke, preto si to každá sestra nemôže dovoliť, keď má rodinu“.

Z dotazníkového prieskumu môžem zhodnotiť, že väčšia časť slovenských respondentov si myslí, že celoživotné vzdelávanie je veľmi dôležité pre všetky sestry. Na druhej strane viac českých sestier odpovedalo záporne na túto otázku, oproti slovenským sestrám. Podľa môjho názoru, celoživotné vzdelávanie sestier je veľmi dôležité aj v súčasnej dobe i keď je pre niektoré sestry náročné. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od respondentov.

Graf 13 - Celoživotné vzdelávanie sestier v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 20 Vzdelávate sa i v iných odboroch, než v ktorom súčasnosti pracujete i po doposiaľ ukončenom vzdelaní, ktoré ste označil/a v otázke č. 4?

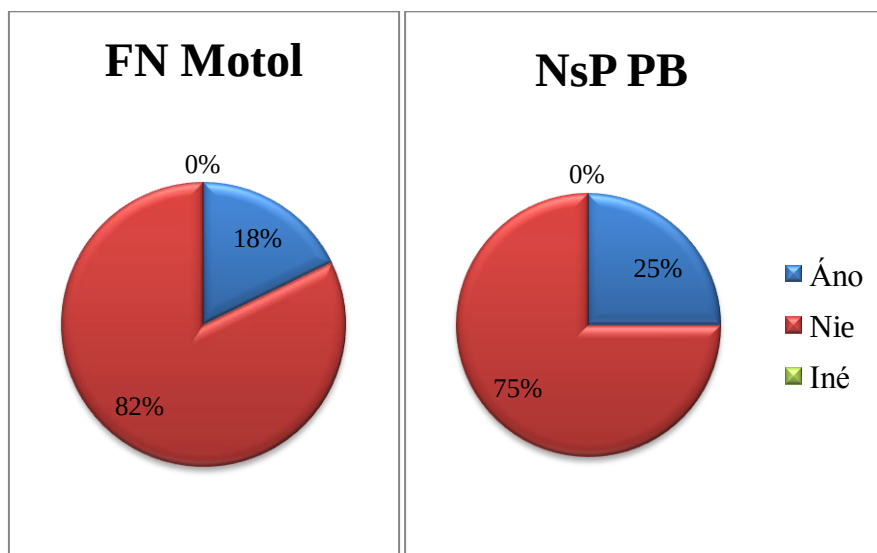
Vo FN Motol uviedlo tridsaťsedem (82%) sestier, že sa nevzdeláva v inom odbore, než v ktorom pracuje a osem (18%) sestier uviedlo, že sa vzdeláva aj v inom odbore než v ktorom pracuje. Tieto české sestry uviedli, že sa vzdelávajú napríklad v oblasti práva, informatiky, ekonomiky, alebo cudzích jazykov s cieľom vycestovať do zahraničia za lepšie platenou prácou. Názor ďalšej respondentky bol nasledovný: „Jestli bych měla možnost znova si vybrat střední školu, tak určitě by to nebyla SZŠ.“ Podľa Heplovej „mezi nejčastější důvody, které sestry vedou k úvaze o odchodu ze současného pracoviště, patří nedostatečné finanční ohodnocení, nevyhovující pracovní podmínky nebo špatný kolektiv.“¹⁵⁹ Ako vidíme, tento problém je v súčasnej dobe veľmi aktuálny.

V slovenskej NsP uviedlo na túto otázku tridsať (75%) sestier, že sa nevzdeláva v inom odbore, než v ktorom pracuje. A až desať (25%) sestier uviedlo, že sa vzdeláva aj v inom odbore než v ktorom pracuje. Z výsledkov bolo zrejmé, že sestry uvádzali podobné dôvody

¹⁵⁹ Motivační prvky v práci sestry. [online]. 2010 [cit. 29/03/2013]. ZDRAVIE.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/motivacni-prvky-v-praci-sestry-455653>>

ako české sestry pre odchod zo zdravotníckej profesie. Tieto sestry sa vzdelávajú najviac v anglickom a nemeckom jazyku. Okrem toho majú záujem začať pracovať v podnikaní, pretože ich zdravotnícke povolanie nenapĺňa. Z vlastnej skúsenosti môžem potvrdiť, že po ukončení SZŠ, jedna tretina mojich spolužiakov začala pracovať alebo sa vzdelávať v inom odbore. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od respondentov.

Graf 14 - Vzdelávanie sester v iných odboroch v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 21 Akou formou sa najčastejšie vzdelávate? (Môžete označiť viac odpovedí)

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, akým spôsobom sa najčastejšie vzdelávajú vo vybraných nemocniciach. Výsledky sú nasledovné.

Tridsaťtri sester z FN Motol uviedlo, že sa najčastejšie zúčastňuje na seminároch ako poslucháč/ka a o desať sester viac uviedlo na túto otázku zo slovenskej nemocnice. Účasť na seminároch ako prednášajúci uviedlo rovnaký počet sester, a to dvanásť z oboch nemocníc. Na odbornej stáži sa zúčastňujú podľa prieskumu štyri sestry z českej nemocnice a dve sestry zo slovenskej nemocnice. Účasť na odbornej konferencii, kongrese či sympóziu označilo trinásť českých sester a šesť slovenských sester. Publikačnej činnosti sa venujú štyri sestry z FN Motol a tri sestry z NsP PB. Pedagogickú činnosť označili dvaja respondenti z ČR a štyria zo SR. Vedecko-výskumná činnosť zaujíma dve sestry z ČR. V odpovedi na „Iné“ uviedli respondentky z oboch nemocníc, že sa vzdelávajú prostredníctvom internetu televízie, alebo rádia.

Z dotazníkového prieskumu môžem zhodnotiť sa slovenské i české sestry aktívne vzdelávajú akoukoľvek formou. Vyššou prevahou sa slovenské sestry zúčastňujú na seminároch ako poslucháč/ka, než české sestry. Ale zároveň aj české sestry mali vyššiu prevahu v odpovedi na účasti odbornej konferencie, kongrese či sympóziu, než slovenské sestry. Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od respondentov.

Tabuľka 24 - Formy vzdelávania v SR a ČR

Najčastejšie formy vzdelávania	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Účasťou na seminároch ako poslucháč/ka	33	43
Účasťou na seminároch ako prednášajúci	12	12
Účasťou na odbornej stáži	4	2
Účasťou na odbornej konferencii, kongrese či sympóziu	13	6
Publikačnou činnosťou	4	3
Pedagogickou činnosťou	2	4
Vedecko-výskumnou činnosťou	2	0
Iné	1	2

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 22 Zúčastňujú sa na Vašom pracovisku študenti (špecializačných odborov), ktorí sú dostatočne edukovaní o výkonoch pod vedením sestier s odbornou spôsobilosťou?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, ako sa študenti správajú počas špecializačného vzdelávania. Výsledky boli zaujímavé. Podľa dotazníkového prieskumu desať českých sestier uviedlo, že sa študenti zúčastňujú na pracovisku intenzívnej starostlivosti, ale iba sa prizerajú. V SR uviedlo podobne na túto otázku jedenásť sestier. Na možnosť „Áno aj vykonávajú odbornú prácu pod odborným dozorom“ uviedlo tridsať respondentov z ČR a osemnásť zo SR. Na možnosť „Pri príležitosti odborného výkonu sa nemajú záujem zašpiniť“ uviedla jedna sestra z FN Motol a dve sestry z NsP PB. Pre potvrdenie o absolvovaní praxe si študent prídje podľa dvoch sestier z ČR a piatich sestier zo SR. Na možnosť „Iné“ respondenti obidvoch nemocníc uviedli, že niektorí študenti urobia viac škody ako úžitku, počas praxe kradnú zdravotnícky materiál, sú neustriehnutelní, majú posmešky a podobne.

Po zhodnotení tejto otázky môžem porovnať nasledovné. Častejšie sa český študenti snažia vykonávať odbornú prácu pod odborným dozorom, než slovenský študenti. Z vlastnej skúsenosti ako pracujúci študent, môžem uviesť príklad z praxe. Keď som bola po troch dvanásť hodinových nočných službách a ďalšia nočná služba ma v ten deň čakala, tak som si sama išla vypýtať potvrdenie o absolvovaní praxe. Snažila som sa odbornú prax nahradiť, ak to nešlo inak. Na druhej strane ako zamestnanec pracoviska intenzívnej starostlivosti som videla ochotu aj neochotu študentov zapojiť sa do odbornej činnosti. Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Tabuľka 25 - Študenti na pracovisku intenzívnej starostlivosti v SR a ČR

Študenti na pracovisku intenzívnej starostlivosti	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Áno, ale iba sa prizerať	10	11
Áno aj vykonávajú odbornú prácu pod odborným dozorom	30	18
Pri príležitosti odborného výkonu nemajú záujem „sa zašpiniť“	1	2
Prídu si iba pre potvrdenie o absolvovaní praxe	2	5
Iné	2	4

(Zdroj:[autorka])

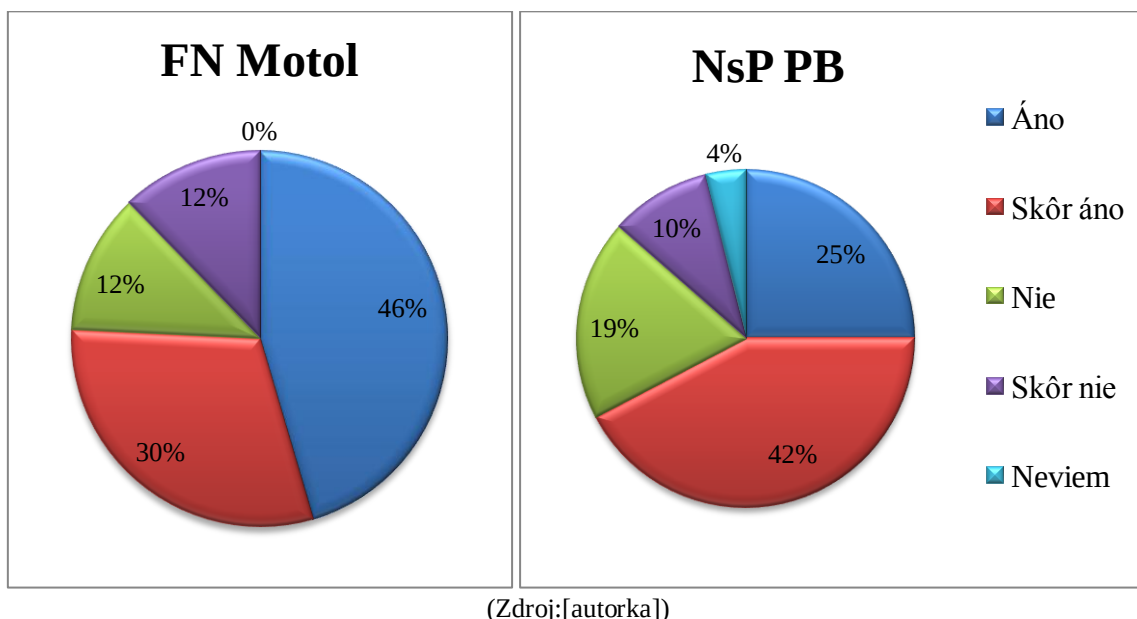
8.6. Rozdiely v praxi a počas štúdia sestier

Šiesta časť dotazníka je zameraná na zistenie posledného – piateho cieľa. A to zistiť rozdiely v praxi a počas štúdia sestier zamerané na vzdelávanie v špecializáciách medzi SR a ČR.

Otázka č. 23 Splnilo alebo splňuje štúdium, ktoré ste absolvovala/absolvujete Vaše očakávania pre prácu v intenzívnej starostlivosti?

Cieľom tejto otázky bolo zistiť, do akej miery štúdium uspokojuje sestry z oboch krajín. Výsledky boli veľmi zaujímavé. V ČR uviedlo pätnásť (46%) respondentov a v SR trinásť (25%) respondentov na túto otázku odpoveď „Áno“. K odpovedi „Skôr áno“ sa priklonilo desať (30%) respondentov z ČR a dvadsaťdva (42%) respondentov zo SR. Z dotazníkového prieskumu sme zistili, že štúdium neuspokojuje očakávania sestier pre prácu v intenzívnej starostlivosti u štyroch (12%) respondentov z ČR a desiatich (19%) respondentov zo SR. K odpovedi „Skôr nie“ sa priklonili štyria (12%) respondenti z ČR a päť (10%) respondentov zo SR. Iba dvaja (4%) respondenti označili odpoveď „Neviem“ zo SR. Po vyhodnotení tejto otázky môžem povedať, že štúdium uspokojuje očakávania sestier pre prácu v intenzívnej starostlivosti v oboch krajinách, ale prevažne v ČR. Z vysokoškolských skúseností potvrdzujem, že aj mňa uspokojuje štúdium pre prácu v intenzívnej starostlivosti viac v ČR, než v SR. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Graf 15 - Uspokojenie štúdia v SR a ČR

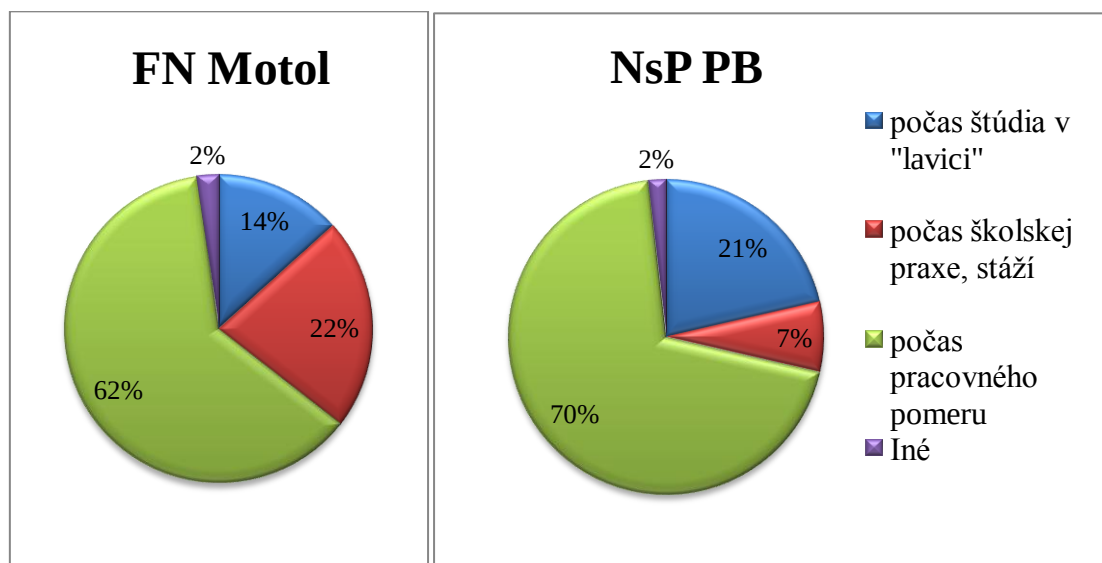
Otázka č. 24 Najviac vedomostí ste získali.. (Môžete označiť viac odpovedí)

Výsledky odpovedí ukázali nasledovné. V ČR celkom dvadsaťosem (62%) respondentov označilo, že najviac vedomostí získalo počas pracovného pomeru. Možnosť získania vedomostí počas školskej praxe a stáží, označilo desať (22%) respondentov z dotazníkového prieskumu. Šesť (14%) respondentov označilo možnosť získania vedomostí počas štúdia v „lavici“. Jeden (2%) respondent označil možnosť „Iné“. Uviedol: „Nevím se rozhodnout“.

V SR celkom tridsaťdeväť (70%) respondentov označilo, že najviac vedomostí získalo počas pracovného pomeru. Možnosť získania vedomostí počas školskej praxe a stáží, označili štyria (7%) respondenti z dotazníkového prieskumu. Dvanásť (21%) respondentov označilo možnosť získania vedomostí počas štúdia v „lavici“ a jeden (2%) respondent označil možnosť „Iné“. Uviedol: „Neviem“.

Po vyhodnotení tejto otázky som dospela k záveru, že najviac vedomostí získali sestry počas pracovného pomeru v oboch nemocniciach. Ale prevažnú časť odpovedí mali slovenské sestry. Osobne som tiež získala najviac zručností a vedomostí počas pracovného pomeru. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Graf 16 - Získanie vedomostí v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

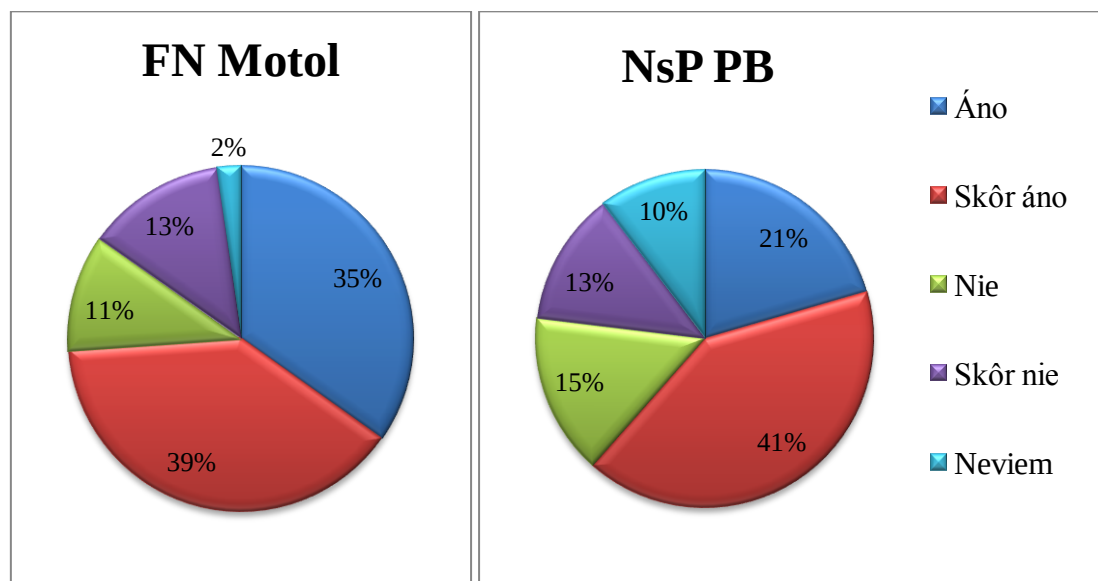
Otázka č. 25 Sú pre Vás súčasné možnosti vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť dostatočné?

Výsledky odpovedí ukázali nasledovné. V ČR uviedlo šesťnásť (35%) respondentov, že súčasné možnosti vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť sú pre nich dostatočné. Ako odpoveď „Skôr áno“ označilo túto otázku osemnásť (39%) respondentov. Päť (11%) respondentov si nemyslí, že súčasné možnosti vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť sú pre nich dostatočné. Ako odpoveď „Skôr nie“ označilo túto otázku šesť (13%) respondentov. Odpoveď „Neviem“ označil jeden (2%) respondent.

V SR uviedlo osem (21%) respondentov, že súčasné možnosti vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť sú pre nich dostatočné. Ako odpoveď „Skôr áno“ označilo túto otázku šesťnásť (41%) respondentov. Šesť (15%) respondentov si nemyslí, že súčasné možnosti vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť sú pre nich dostatočné. Ako odpoveď „Skôr nie“ označilo túto otázku päť (13%) respondentov. Odpoveď „Neviem“ označili štyria (10%) respondenti.

Po vyhodnotení tejto otázky som dospela k záveru, že najviac sú spokojné so súčasnými možnosťami vzdelávania české sestry. Na základe toho môžem potvrdiť hypotézu číslo štyri. Predpokladala som, že v ČR sú pre sestry súčasné možnosti vzdelávania v intenzívnej starostlivosti lepšie než v SR vo vybraných nemocniciach. Nasledujúci graf znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Graf 17 - Súčasnú možnosti vzdelávania sestier v SR a ČR

(Zdroj:[autorka])

Otázka č. 26 Pokiaľ ste už štúdium ukončili, zmenilo sa pre Vás niečo po ukončení štúdia? (Môžete označiť viac odpovedí)

Výsledky odpovedí ukázali nasledovné. V ČR uviedlo dvadsaťsedem respondentov, že po skončení štúdia najväčšou zmenou bol postup v platovej triede. Väčší rešpekt zo strany nadriadených označilo šesť respondentov a väčší rešpekt zo strany kolegov/kolegyň označilo päť respondentov. Zlepšenú starostlivosť o pacientov pocítilo po ukončení štúdia dvanásť respondentov. Šesť respondentov uviedlo „Iné“ zmeny po ukončení štúdia. Títo respondenti uviedli napríklad horšie vzťahy zo strany nadriadených, kolegov a kolegyň, žiadny postup v platovej triede s odôvodnením, že nie sú peniaze.

Na druhej strane v SR uviedlo dvadsaťdeväť respondentov, že po skončení štúdia najväčšou zmenou bol postup v platovej triede. Väčší rešpekt zo strany nadriadených označili dvaja respondenti a väčší rešpekt zo strany kolegov/kolegyň označili tiež dvaja respondenti. Zlepšenú starostlivosť o pacientov pocítilo po ukončení štúdia devätnásť respondentov. Osem respondentov uviedlo „Iné“ zmeny po ukončení štúdia. Títo respondenti uviedli podobné príklady ako české sestry. Najviac však horšie pracovné vzťahy. Z osobných skúseností môžem potvrdiť bohužiaľ aj tento fakt.

Pre porovnanie uvádzam výsledky iného výskumu na podobné téma z diplomovej práce. Otázka bola stanovená podobne. „Změnilo se pro Vás něco po dosažení vyššího vzdělání?“¹⁶⁰ Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo 91 pracujúcich sestier v intenzívnej starostlivosti z ČR. Pre 56 respondentov znamenalo dokončení vyššieho vzdelania postup v platovej triede. Osem respondentov označilo možnosť väčšieho rešpektu zo strany nadriadených, deväť respondentov označilo možnosť väčšieho rešpektu zo strany kolegov/kolegyň. Ďalších 37

¹⁶⁰JILEČKOVÁ, Z.: *Vzdělávání sester v intenzivní péči v ČR*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, ÚTPO, str. 79.

respondentov označilo zlepšenú starostlivosť o pacientov a 11 respondentov „Inú“ zmenu, a to nevraživosť od kolegov a nadriadených. Porovnať otázku č. 26 aj s iným slovenským výskumom sa mi bohužiaľ nepodarilo nájsť.

Nasledujúca tabuľka znázorňuje prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov.

Tabuľka 26 - Zmeny po ukončení štúdia v SR a ČR

Zmeny po ukončení štúdia	Počet odpovedí	
	FN Motol	NsP PB
Postup v platovej triede	27	29
Väčší rešpekt zo strany nadriadených	6	2
Väčší rešpekt zo strany kolegov/ kolegýň	5	2
Zlepšená starostlivosť o pacientov	12	19
Iné	6	8

(Zdroj:[autorka])

9. DISKUSIA K VÝSLEDKOM

Téma diplomovej práce porovnáva vzdelanie pracujúcich sestier v intenzívnej starostlivosti v SR a ČR. Chcela som zistiť, či sa sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR vzdelávajú v odbore, v ktorom pracujú. Možností i foriem vzdelávania je mnoho. Ale sú tieto možnosti dostatočné? Využívajú ich sestry v intenzívnej starostlivosti? Budem sa snažiť odpovedať aj na ďalšie otázky.

Prvá časť dotazníku je venovaná charakteristike výskumného vzorku. Charakteristiku respondentov môžem zhrnúť do nasledujúcich údajov. Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo štyridsať slovenských a štyridsaťpäť českých sestier. Celkom osemdesiatpäť respondentov pracujúcich v intenzívnej starostlivosti z oboch krajín. Zistila som, že viac ako šesťnásť rokov praxe v odbore má väčšia časť slovenských sestier, oproti českým sestrám. Z toho vyplýva, že počet starších sestier pribúda a mladších sestier je veľmi málo v SR. Na druhej strane je viac českých sestier s dĺžkou praxe jeden až päť rokov, než majú slovenské sestry. Z toho vyplýva, že v ČR pracuje viac mladších sestier v obore než v SR.

Uvedené výsledky sú iba z dvoch vybraných nemocníc, z toho jedna fakultného typu. Týmito výsledkami chcem porovnať celkový obraz vzdelania sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti zo SR a z ČR.

Hypotéza 1: Predpokladám, že v ČR pracuje viac vysokoškolských vzdelaných sestier v intenzívnej starostlivosti než v SR vo vybraných nemocniciach.

K overeniu hypotézy číslo jedna som použila otázku číslo štyri (viď kap. 8.2). Po vyhodnotení tejto otázky som dospela k záveru, že v SR pracuje viac vysokoškolsky vzdelaných sestier v bakalárskom a magisterskom štúdiu, než v ČR (viď tabuľku č. 16). Táto hypotéza sa nakoniec nepotvrdila.

Myslím si, že výsledky výskumu môžu byť zaujímavé nielen pre odbornú verejnosť, ale i laickú verejnosť. V praxi som sa stretla s názormi laickej verejnosti, že sestra vysokú školu nemusí mať. Väčšina mala skreslené názory na súčasné vzdelávanie sestier, najmä v intenzívnej starostlivosti. Napríklad, že sestry stačí stredoškolské zdravotnícke vzdelanie. Ďalší laický názor bol, že ak má sestra ukončené vysokoškolské vzdelanie, nepracuje už s pacientmi, ale na ministerstve daného štátu.

Po vyhodnotení tejto otázky sa tiež splnil prvý cieľ práce. A to zistiť, či sa sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach vzdelávajú v odbore, v ktorom pracujú. Podľa výsledku dotazníkového prieskumu sa ukázalo, že české i slovenské sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti majú vyštudovaných viacero škôl. Po ukončení SZŠ pokračovali v štúdiu na vysokých školách. A to najmä v odbore Ošetrovateľstvo. Naopak niektoré sestry zo SR a ČR mali ukončený odbor iba Zdravotnícky asistent. Sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti s takýmto vzdelaním musia pracovať pod odborným dozorom rovnako ako v SR, tak i v ČR.

Podľa môjho názoru nie je najvhodnejšie zamestnávať sestry s takto ukončeným vzdelaním na pracoviskách intenzívnej starostlivosti, kde sestry často pracujú bez odborného dohľadu. Sestry sa musia samostatne rozhodovať a byť pohotovo pripravené na kritické situácie.

Myslím si, že zdravotnícky asistenti sú prijímaní na pracoviská intenzívnej starostlivosti, pretože sú v nižšej platovej triede.

Zdravotnícky asistent vykonáva základnú a špecializovanú ošetrovateľskú starostlivosť (viď príloha č. 11) pod odborným dohľadom všeobecnej sestry, pôrodnej asistentky, alebo lekára v rámci ošetrovateľského procesu. Zároveň môže poskytovať pod priamym vedením všeobecnej sestry so špecializovanou spôsobilosťou vysoko špecializovanú ošetrovateľskú starostlivosť (viď príloha č. 11).¹⁶¹ Na základe tohto faktu môžem zhodnotiť, že zdravotnícky asistent vykonáva rovnakú prácu ako sestra so špecializáciou.

Zatiaľ v slovenskom ani v českom právnom systéme nenájdeme zákaz zamestnávania sestier s ukončeným odborom Zdravotnícky asistent na pracoviskách intenzívnej starostlivosti. S rozvojom vzdelávania špecializovaných a všeobecných sestier sa v budúcnosti možno spresnia aj podmienky prijímania sestier na pracoviská intenzívnej starostlivosti, kde budú pracovať sestry iba bez odborného dozoru.

Hypotéza 2: Predpokladám, že v ČR sa väčšia časť sestier pracujúca v intenzívnej starostlivosti vzdeláva v odbore, v ktorom pracuje než v SR.

K overeniu hypotézy číslo dva som použila otázku číslo päť (viď kap. 8.2). Výsledky boli veľmi rozdielne. Po vyhodnotení tejto otázky som zistila, že väčšia časť oslovených slovenských sestier sa vzdeláva v odbore, v ktorom pracuje, než české sestry (viď graf č. 4). To znamená, že hypotézu číslo dva som opäť vyvrátila.

Z celkového počtu osemdesiat päť sestier z dotazníkového prieskumu, sa dokonca väčšia časť českých sestier vôbec nevzdeláva v odbore, v ktorom pracuje, oproti slovenským sestrám. Na druhú stranu som zistila, že väčšia časť českých sestier má snahu doplniť si špecializačné vzdelanie a v súčasnosti ich študuje špecializáciu viac, než slovenské sestry. To je dobré znamenie u českých sestier, ktoré chcú úspešne dokončiť špecializačné vzdelanie v budúcnosti.

V inej otázke som sa pýtala slovenských i českých sestier, či sa vzdelávajú i v iných odboroch, než v ktorom súčasne pracujú i po dosiahnutí ukončenom vzdelaní. Po vyhodnotení tejto otázky (viď kap. 8.5) som dospela k prekvapivému záveru. V obidvoch vybraných nemocniciach sa väčšia časť sestier nevzdeláva v inom odbore, než v ktorom pracuje. Ale našli sa aj sestry, ktoré sa vzdelávali v iných odboroch, prevažne u slovenských sestier. A to s cieľom vycestovať do zahraničia za lepšie platenou prácou (viď otázka č. 20). Graf číslo štrnásť znázorňuje prehľadnosť odpovedí od respondentov. Myslím si, že súčasná fluktuácia slovenských i českých sestier je veľmi aktuálna.

V dotazníku pomocou otázky číslo dvadsaťjeden som sa respondentov pýtala, akou formou sa najčastejšie vzdelávajú. Ukázalo sa, že prevažná časť slovenských sestier najčastejšie prijíma informácie pasívnou účasťou na seminároch ako poslucháčky. České sestry mali tiež najvyšší počet označení ako poslucháčky na seminároch, z možností rôznych foriem vzdelávania (viď tabuľka č. 24 v kap. 8.5). Myslím si, že táto forma vzdelávania sestier je najpohodlnejšia a zároveň málo prínosná pre slovenské i české sestry. Pretože pasívnym počúvaním si menšie percento informácií zapamätávajú, než napríklad publikačnou činnosťou, alebo vedecko-

¹⁶¹Vyhláška č. 424/2004 Sb., ktorou sa stanoví činnosti zdravotníckych pracovníkov a jiných odborných pracovníků, § 27 (1), (2).

výskumnou činnosťou a pod. Pomocou týchto odpovedí som splnila štvrtý cieľ práce. A to zistiť rozdiely vo vzdelávaní sestier v intenzívnej starostlivosti medzi SR a ČR.

V ďalšej otázke som zistila, že slovenské sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti majú vyšší pozitívny pohľad na celoživotné vzdelávanie, než české sestry (viď graf č. 13). Názory na celoživotné vzdelávanie slovenských a českých sestier sa líšia. Až osemnásť českých sestier označilo možnosť, že celoživotné vzdelávanie sestier nie je nutné u všetkých sestier. Dokonca ďalšie štyri české sestry označili možnosť, že je zbytočné. Z týchto negatívnych odpovedí môžem usudzovať, že sestry nemajú záujem o kontinuálne štúdium. Dúfam, že tento trend nebude stúpať, ale postupne sa zlepšovať. Pri porovnávaní so slovenskými sestrami bolo vidieť síce menej negatívnych odpovedí, ale viac „Iných“ názorov na celoživotné vzdelávanie (viď otázku č. 19 v kap. 8.5). Podľa môjho názoru, celoživotné vzdelávanie sestier je veľmi dôležité aj v súčasnej dobe, i keď je pre niektoré sestry náročné. A to po finančnej, časovej alebo inej stránke.

Princípom celoživotného vzdelávania je priebežné obnovovanie, zvyšovanie, prehĺbovanie a dopĺňovanie vedomostí, zručností a spôsobilosti nelekárskych zdravotníckych pracovníkov. Výsledkom je zlepšenie kvality ošetrovateľskej starostlivosti.¹⁶²

Výsledky môjho výskumu na otázku celoživotného vzdelávania sestier som porovnala s výsledkami výskumu inej diplomovej práce. Otázka bola formulovaná podobne: „*Jakou z forem celoživotního vzdělávání nejčastěji využíváte?*“¹⁶³ Tento výskum bol uskutočnený iba u českých sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti. Výskumu sa zúčastnilo 91 respondentov zo siedmich českých nemocníc, i fakultného typu. Respondentmi boli i sestry pracujúce v zdravotníckej záchrannej službe. Rovnako ako v mojom dotazníku mali sestry možnosť označiť viacero odpovedí, s ktorými sa stotožňovali. Odpoveďou boli formy celoživotného vzdelávania. V tomto výskume český respondenti najviac (celkom 70 krát) označili, že sa zúčastňujú na seminároch ako pasívny poslucháči. Štyria respondenti označili možnosť, že sa aktívne zúčastňujú seminárov ako prednášajúci. Päť respondentov sa zúčastnilo odbornej stáže. Sedemnáť respondentov uviedlo, že má častejší záujem zúčastniť sa na odbornej konferencii, kongrese, či sympóziu. Osem respondentov uviedlo publikačnú činnosť a šesť respondentov pedagogickú činnosť. Traja respondenti uviedli, že sa podieľajú aktívne na vedecko-výskumnej činnosti. A štrnásť respondentov označilo inú formu vzdelávania. Medzi iné formy vzdelávania uviedli český respondenti samo štúdium odbornej literatúry.¹⁶⁴ Porovnať otázku celoživotného vzdelávania aj s iným slovenským výskumom sa mi bohužiaľ nepodarilo nájsť. Môžem predpokladať podobnosť výsledkov i v SR.

S otázkou celoživotného vzdelávania súvisí i registrácia sestier (viď otázka č. 17 v kap. 8.5). Cieľom registrácie je aj ochrana verejnosti. Z dotazníkového prieskumu som porovnala počet registrovaných slovenských a českých sestier. Zistila som, že vyšší počet registrovaných sestier je v SR než v ČR. Mnohý zdravotnícky pracovníci majú rôzne názory na otázku registrácie. Jeden z nich uvádzam od anonymného zdroja: „*(...) mnohé tzv. registrované sestry nejsou lepší než neregistrované. (...) všechny sestry ať registrované nebo*

¹⁶²Zákon č. 96/2004, o nelekárskych zdravotníckych povolaniach, § 53.

¹⁶³JILEČKOVÁ, Z.: *Vzdělávání sester v intenzivní péči v ČR*. Praha, 2010. Diplomová práca. Univerzita Karlova v Prahe, 1. lékařská fakulta, ÚTPO, str.67.

¹⁶⁴JILEČKOVÁ, Z.: *Vzdělávání sester v intenzivní péči v ČR*. Praha, 2010. Diplomová práca. Univerzita Karlova v Prahe, 1. lékařská fakulta, ÚTPO, str.67.

*neregistrované musí odvádět stejnou práci a na nějaký tzv. odborný dohled nemá nikdo čas ani prostředky. Od počátku musí sestra pracovat naplno bez ohledu na to zda je, či není registrovaná, nemá žádné jiné podmínky a za svou práci plně zodpovídá.*¹⁶⁵V praxi som sa stretla s podobným prístupom. Sestra, ktorá má dostatok skúseností z praxe, si dokáže poradiť aj bez registrácie. Registrácia má výhody i nevýhody. Myslím si, že dosiahnutý počet kreditov u sestier nezabezpečí zároveň kvalifikovanejšiu sestru. Záleží od toho, či sa sestra sama chce vzdelávať a nie aby bola niekým donútená. Sestry rešpektujú registráciu ako kontrolný systém, ale zároveň to neznamená zvýšenie kvality ošetrovateľskej starostlivosti u pacientov. Rozvoj medicíny je v súčasnosti veľmi aktuálny, a preto registrácia môže byť prínosná pre rozvoj ošetrovateľského odboru. Je to vhodný prostriedok k zvyšovaniu odbornosti a zaistenie celoživotného vzdelávania u sestier. Zvlášť sestry v intenzívnej starostlivosti by sa mali vzdelávať viac než iné sestry.

Hypotéza 3: Predpokladám, že v SR je u sestier hlavnou motiváciou k vzdelaniu dosiahnutie vyššej platovej triedy, zatiaľ čo v ČR je to získanie nových vedomostí.

K overeniu hypotézy číslo tri som použila otázku číslo desať (viď kap. 8.3). Po vyhodnotení tejto otázky som zistila, zaujímavý výsledok. Hlavnou motiváciou k vzdelaniu je u nielen dosiahnutie vyššej platovej triedy, ale aj získanie nových vedomostí viac u slovenských sestier, než u sestier v ČR. To znamená, že slovenské sestry sú viac motivované, než v ČR. Môžem zhodnotiť, že hypotéza číslo tri sa vyvrátila.

V ďalšej otázke pomocou dotazníka som sa respondentov zo SR i ČR pýtala, čo bol pre nich motiváciou počas štúdia (viď otázku č. 7 v kap. 8.3). Prekvapivo i v tejto otázke väčšia časť slovenských sestier označila možnosť nadobudnutie nových vedomostí a prospechové štipendium, než sestry z ČR. Z vysokoškolských skúseností môžem povedať, že spolužiačky zo SR i ČR boli všeobecne najviac motivované nadobudnutím nových vedomostí a prospechovým štipendiom. Ostatné motivačné prvky počas štúdia využívali sestry z oboch krajín menej často. Myslím si, že v súčasnej dobe mladí ľudia chcú byť vysokoškolsky vzdelaní, aby mohli byť lepšie platovo ohodnotení. U zdravotníckych nelekárskych povolání je platové ohodnotenie veľmi slabé rovnako ako v SR, tak i v ČR oproti iným európskym krajinám. Bolo by zaujímavé porovnať finančné ohodnotenie nelekárskych zdravotníckych pracovníkov s inými európskymi štátmi. Ale to už nie je cieľom mojej diplomovej práce.

Podľa Fričovej „*motivovat a energetizovat sestry v prostředí dnešního zdravotnictví není vůbec jednoduché.*“¹⁶⁶Myslím si, že rola sestry manažérky je veľmi dôležitá v oblasti motivácie zamestnancov. Najmä v zdravotníctve, kde v súčasnosti je nedostatok ekonomických prostriedkov. Tým narážam na odmeny pre zamestnancov ako jednu z foriem motivácia. A preto je rola sestry manažérky najmä z pozície staničnej sestry veľmi dôležitá. Staničná sestra, ktorá riadi zamestnancov, musí nájsť vhodný spôsob motivácie sestier, aby nebola ohrozená kvalita ošetrovateľskej starostlivosti. Podľa Kilíkovej manažér, ktorý je sám

¹⁶⁵ *Vzdělávání sester*. [online]. 10/12/2010 v čase 10.55 hod [31/03/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <http://zdravi.e15.cz/discussion/read?page=5&id_discussion=27>

¹⁶⁶ *Úloha manažera v motivaci ošetrovateľského týmu*. [online]. 13.04.2012 [cit. 31/03/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/uloha-manazera-v-motivaci-osetrovatelskeho-tymu-464367>>

adekvátne motivovaný, dokáže adekvátne motivovať a motivačne viesť svojich podriadených, a naopak demotivovaní manažér stráca zároveň schopnosť motivovať a motivačne viesť ľudí v pracovnom procese. Schopnosť motivovať a motivačne viesť zamestnancov je v súčasnom manažmente považované za jednu zo základných zručností manažéra.¹⁶⁷ V súvislosti s motiváciou som sa slovenských a českých respondentov pýtala, či boli motivovaný svojimi nadriadenými počas vzdelávania (viď otázka č. 8.1 a 8.2 v kap. 8.3). Podporu zo strany nadriadených označilo viac sestier z ČR, než zo SR. Naopak slovenské sestry sa nestretli s podporou zo strany nadriadených počas svojho vzdelávania vo väčšej miere, než české sestry. Prehľad odpovedí od slovenských a českých respondentov znázorňuje graf číslo sedem. Spôsob akým sa táto podpora od nadriadených prejavila, ukazuje tabuľka číslo osemnásť.

Nezanedbateľnú úlohu zohráva aj podpora zo strany kolegov a kolegyň, ktorých je viac oproti jednej staničnej alebo vrchnej sestre. Táto podpora vo vzdelávaní môže byť viac kladná než záporná, alebo naopak. V súvislosti s motiváciou som sa slovenských a českých respondentov pýtala, či boli motivovaný aj zo strany kolegov a kolegyň počas vzdelávania (viď. otázka č. 9.1 a 9.2 v kap. 8.3). Výsledky neboli prekvapivo moc rozdielne. Počas vzdelávania sestier sa stretlo s podporou zo strany kolegov/kolegyň v SR 80% sestier a v ČR 82% sestier. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že študujúce sestry mali väčšiu chuť pomôcť si navzájom, než vyštudované kolegyne sestrám, ktoré ešte študovali. V grafe číslo osem uvádzam prehľadnosť odpovedí od slovenských a českých respondentov. Môj dotazník bol rozdáný pracujúcim sestrám v SR aj v ČR. Preto ma neprekvapilo, že najčastejšia forma podpory počas vzdelávania zo strany slovenských kolegov a kolegyň bola výmena pracovných služieb v práci. Naopak podpora zo strany českých kolegov a kolegyň bola viac slovným povzbudzovaním v pokračovaní vo vzdelávaní (viď tabuľka č. 19).

Týmito otázkami som splnila druhý cieľ práce. A to zistiť čo je motiváciou sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v SR a ČR pre ich ďalšie vzdelávanie.

Hypotéza 4: Predpokladám, že v ČR sú pre sestry súčasné možnosti vzdelávania v intenzívnej starostlivosti lepšie než v SR vo vybraných nemocniciach.

K overeniu hypotézy číslo štyri som použila otázku číslo dvadsaťpäť (viď kap. 8.6). Po vyhodnotení tejto otázky som zistila nasledovné. V ČR uviedlo 35% respondentov, že súčasné možnosti vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť sú pre nich dostatočné. A iba 21% slovenských respondentov uviedlo, že súčasné možnosti vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť sú pre nich dostatočné. To znamená, že najviac sú spokojné so súčasnými možnosťami vzdelávania české sestry a hypotézu číslo štyri som potvrdila (viď graf č. 17).

V ďalšej otázke som sa pýtala slovenských i českých sestier, či sa niečo zmenilo po ukončení štúdia (viď otázka č. 26 v kap. 8.6). Prvou najčastejšou odpoveďou bol postup v platovej triede a druhou odpoveďou bola zlepšená starostlivosť o pacientov, a to rovnako v SR a ČR (viď tabuľka č. 26). V prvom prípade sa ukazuje aj najčastejšia forma motivácie v súvislosti so vzdelávaním sestier v SR a ČR (viď tabuľka č. 20 v kap. 8.3).

Cieľom ďalšej otázky bolo zistiť, či majú slovenské a české sestry možnosť zúčastňovať sa seminárov zameraných na intenzívnu starostlivosť na svojom pracovisku (viď otázka č. 12

¹⁶⁷KILÍKOVÁ, M.: *Moderný manažment ošetrovateľstva*. Sestra, 2004, roč. 3, č. 3, str. 6-7, ISSN 1335-9444.

v kap. 8.4). Väčšia časť sestier (85%) zo SR uviedla, že túto možnosť majú a 76% sestier z ČR uviedla rovnakú odpoveď. Môžem zhodnotiť, že sa v oboch nemocniciach snažia sestrám prednášať semináre zamerané pre prácu v intenzívnej starostlivosti v približne rovnakej miere (viď graf č. 9).

Z vlastnej skúsenosti musím poukázať na negatíva niektorých takýchto seminárov. A to, že zamestnávateľ donúti sestry medzi nočnými službami zúčastniť sa nepovinných seminárov. Samozrejme aj ostatné sestry vo vlastnom voľne bez preplatenia cestovného. Zamestnávateľ sa stará o odborný rozvoj svojich zamestnancov rovnako v SR a ČR. Prehlbovaním kvalifikácie sa rozumie priebežné doplňovanie, udržiavanie a obnovovanie kvalifikácie. Účasť na školení, alebo iných formách prípravy za účelom prehlbovania kvalifikácie sa považuje za výkon práce, za ktorý zamestnancovi prináleží plat alebo mzda.¹⁶⁸ Zamestnávateľ je oprávnený uložiť zamestnancovi zúčastniť sa na ďalšom vzdelávaní s cieľom prehĺbiť si kvalifikáciu.¹⁶⁹ Môžem zhodnotiť, že zamestnávateľ v praxi často nedodržiava práva zamestnancov a to tým, že odmietne dať plat alebo mzdu za účasť na školení zamestnancovi. Ďalšie negatívum vidím v tom, že počas pracovnej doby na pracovisku intenzívnej starostlivosti, zamestnávateľ poverí jednu sestru „ako dozor“ nad všetkými pacientmi a donúti ostatné sestry ísť na seminár.

Pomocou týchto odpovedí som splnila tretí cieľ práce. A to zistiť pozitíva a negatíva počas vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v SR a ČR.

Pomocou dotazníka som sa pýtala pracujúcich sestier v SR a ČR, či splňuje štúdium, ktoré absolvovali ich očakávania pre prácu v intenzívnej starostlivosti. Až 46% českých sestier označilo možnosť „Áno“ a iba 25% slovenských sestier. Je vidieť takmer polovičný rozdiel odpovedí. Z vysokoškolských skúseností môžem potvrdiť, že aj mňa uspokojuje štúdium pre prácu v intenzívnej starostlivosti viac v ČR než v SR.

Hypotéza 5: Predpokladám, že v ČR zamestnávateľ poskytuje sestrám lepšie podmienky pre vzdelávanie sa v intenzívnej starostlivosti než v SR vo vybraných nemocniciach.

K overeniu hypotézy číslo päť som sa pýtala pomocou dotazníka slovenských i českých sestier, či sa majú možnosť vzdelávať v špecializačnom odbore vo svojej nemocnici, kde pracujú pri finančnej podpore zamestnávateľa (za určitých podmienok) (viď otázka č. 16 v kap. 8.5). Ukázalo sa, že v oboch nemocniciach zamestnávateľ hradí špecializačné vzdelávanie sestier. Ale v ČR zamestnávateľ hradí sestrám častejšie vzdelávanie zamerané na intenzívnu starostlivosť, než v SR. Z toho vyplýva, že české sestry majú lepšie podmienky pre vzdelávanie sa v intenzívnej starostlivosti, než v SR a sa hypotéza číslo päť potvrdila.

Podľa zákonníka práce v SR a ČR má byť prehlbovanie kvalifikácie hradené zamestnávateľom a zamestnanec je povinný si sústavne prehlbovať kvalifikáciu k výkonu práce podľa uzatvorenej pracovnej zmluvy.¹⁷⁰ No z dotazníkového prieskumu označilo 33% slovenských sestier a 9% českých sestier možnosť, že im zamestnávateľ nehradí špecializačné vzdelávanie, aby sa mohli kontinuálne vzdelávať. Pravdepodobne zamestnávateľ porušuje zákon.

Lepšie podmienky pre vzdelávanie sestier zo strany zamestnávateľa som zahrnula i v otázke číslo trinásť (viď v kap. 8.4). Cieľom tejto otázky bolo zistiť, ktoré zo zamestnaneckých benefitov majú možnosť využiť sestry zo SR a z ČR. Po vyhodnotení tejto otázky som zistila,

¹⁶⁸Zákon č. 262/2006 Sb., zákonník práce, § 230 (1), (3).

¹⁶⁹Zákon č. 311/2001 Z. z., zákonník práce, § 154 (3).

¹⁷⁰Zákon č. 262/2006 Sb., zákonník práce, § 230 (2), (4). Zákon č. 311/2001 Z. z., zákonník práce, § 154 (3).

že celkom 21 krát označili české sestry možnosť využitia zamestnaneckých benefitov v podobe finančnej podpory. Oproti SR, túto možnosť označili slovenské sestry iba deväť krát (viď tabuľka č. 21). Zároveň som rada, že zamestnávateľ sa snaží poskytnúť zamestnanecké benefity pre respondentov v oboch nemocniciach. Záleží do akej miery ich zamestnanci využijú. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že som využila kurz cudzích jazykov poskytovaný zamestnávateľom. A po úspešných skúškach mi zamestnávateľ finančne prispieval na ďalšie vzdelanie.

Pomocou dotazníka som sa pýtala slovenských i českých sestier, s ktorými negatívnymi aspektmi sa stretli u zamestnávateľa počas štúdia (viď otázka č. 15 v kap. 8.4). Cieľom tejto otázky bolo zistiť negatíva vo vzdelávaní pracujúcich sestier v intenzívnej starostlivosti aj zo strany zamestnávateľa. Celkom osemnásť českých sestier označilo kritiku zo strany zamestnávateľa (na určovanie priorít štúdiu – práca). Túto možnosť označilo aj šesť slovenských sestier. Po vyhodnotení tejto otázky môžem potvrdiť, že ma tiež neprekvapilo najviac označených odpovedí z možných negatívnych aspektov, a to časová náročnosť (viď tabuľka č. 23).

Týmito odpoveďami som splnila hlavný cieľ práce. A to zmapovať hlavné problémy vo vzdelávaní sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v SR a ČR.

Na záver by som chcela zhrnúť výsledky výskumu. Väčšia časť slovenských i českých sestier má chuť kontinuálne sa vzdelávať i v špecializačných odboroch. Aj napriek ťažkým ekonomickým, časovým a iným podmienkam. Niektoré sestry v SR a ČR majú vyštudovaných viacero škôl. Snažia sa vzdelávať v odboroch, v ktorých pracujú. Veľká časť sestier v SR aj v ČR má pozitívny pohľad na celoživotné vzdelávanie. A to je dôležité pre každú sestru. Najčastejšou motiváciou k získaniu vzdelania je finančné ohodnotenie a zároveň získanie nových vedomostí. Viac boli motivované sestry zo SR, než z ČR, ale to neznamená, že nie sú motivované tiež. Dôvodom špecializačného vzdelávania sestier v SR i v ČR je najmä lepšia kvalita ošetrovateľskej starostlivosti.

10. ZÁVER

Témou práce je porovnávanie vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť v Českej a Slovenskej republike. V práci som si stanovila jeden hlavný cieľ, päť jednotlivých cieľov a päť jednotlivých hypotéz.

Špecializačné vzdelávanie sestier v SR a ČR je neustále v procese zmien aj po rozpade ČSR (viď kap. 3). Vplyvom súčasných ekonomických a právnických zmien dochádza k slabej motivácii sestier pre dosiahnutie špecializačného vzdelania. Práca sestier na pracoviskách intenzívnej starostlivosti je mimoriadne fyzicky a psychicky náročná. Okrem toho sestry majú vlastné rodiny. Preto niektorým sestrám moc času nezostáva na špecializačné vzdelávanie. Často nemajú podporu zo strany nadriadených, kolegov a kolegýň. Tieto problémy sú všeobecne známe v SR a aj v ČR.

Hlavným cieľom mojej práce bolo zmapovať problémy vo vzdelávaní sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR. S týmto hlavným cieľom súvisí charakteristika špecializačného vzdelávania sestier v súčasnosti u oboch krajín (viď kap. 4). Na základe komparatívnej štúdie som zhodnotila rozdiely v špecializačnom vzdelávaní sestier v SR a ČR.

Prvým cieľom bolo zistiť, či sa sestry pracujúce v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR vzdelávajú v obore, v ktorom pracujú. Cieľ bol splnený vyhodnotením odpovedí slovenských a českých respondentov. V otázke číslo štyri sa ukázalo, že v SR pracuje viac vysokoškolsky vzdelaných sestier v bakalárskom a magisterskom štúdiu, než v ČR (viď tabuľku č. 16). Po vyhodnutí otázky číslo päť som zistila, že väčšia časť oslovených slovenských sestier sa vzdeláva v odbore, v ktorom pracuje, pri porovnaní s českými sestrami. Hypotéza číslo jedna a dva sa nepotvrdili (viď kap. 6.2).

Druhým cieľom bolo zistiť, čo je motiváciou sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR pre ich ďalšie vzdelávanie. Po vyhodnutí otázky číslo desať som zistila, že hlavnou motiváciou k vzdelaniu je nielen dosiahnutie vyššej platovej triedy, ale aj získanie nových vedomostí a to viac u slovenských sestier než u sestier v ČR. To znamená, že slovenské sestry sú viac motivované než sestry v ČR. Hypotézu číslo tri som vyvrátila (viď kap. 6.2).

Tretím cieľom bolo zistiť pozitíva a negatíva počas vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti vo vybraných nemocniciach v ČR a SR. Sestry vidia pozitívum v tom, že súčasné možnosti vzdelávania pre intenzívnu starostlivosť sú pre nich dostatočné. Najviac sú spokojné so súčasnými možnosťami vzdelávania české sestry, v porovnaní so slovenskými sestrami (viď otázka č. 25). Ďalším pozitívum u sestier je možnosť zúčastňovať sa seminárov zameraných na intenzívnu starostlivosť v rámci svojho pracoviska. Väčšia časť sestier (85%) zo SR uviedla, že túto možnosť majú a menšia časť sestier (76%) z ČR uviedla rovnakú odpoveď (viď otázka č. 12). Hypotéza číslo štyri sa potvrdila (viď kap. 6.2). Negatíva vo vzdelávaní pracujúcich sestier v intenzívnej starostlivosti je vidieť aj zo strany zamestnávateľa (viď otázka č. 15). Viac českých sestier upozornilo na kritiku zo strany zamestnávateľa (pri určovaní priorít štúdium – práca). Túto kritiku pocítilo aj menší počet slovenských sestier.

Štvrtým cieľom bolo zistiť rozdiely vo vzdelávaní sestier v intenzívnej starostlivosti medzi SR a ČR. Záujem študovať špecializáciu v odbore i v blízkej budúcnosti (o 1-2 roky)

má viac sestier z ČR, než zo SR (viď otázka č. 18). Názor, že celoživotné vzdelávanie je veľmi dôležité pre všetky sestry, majú vo väčšej miere slovenské sestry než české sestry (viď otázka č. 19). V obidvoch vybraných nemocniciach sa väčšia časť sestier nevzdeláva v inom odbore, než v ktorom pracuje. Ale našli sa aj sestry, ktoré sa vzdelávali v iných odboroch. Ich cieľom je vycestovať do zahraničia za lepšie platenou prácou (viď otázka č. 20).

Posledným cieľom bolo zistiť rozdiely v praxi a počas štúdia sestier zameraných na špecializačné vzdelávanie medzi SR a ČR. Zistila som, že najviac vedomostí získali sestry z ČR aj zo SR počas pracovného pomeru. Väčšia časť sestier (22%) z ČR získala vedomosti počas školskej praxe a stáží, ale iba 7% sestier zo SR (viď otázka č. 24).

Teoretická časť práce môže poslúžiť čitateľovi pre lepšiu orientáciu v špecializačnom vzdelávaní sestier vo vybraných krajinách, nielen v histórii ale aj v súčasnosti. Empirická časť práce môže poskytnúť aktuálne odpovede na niektoré hlavné problémy vo vzdelávaní sestier pracujúcich v intenzívnej starostlivosti. A zároveň môže poslúžiť ako základ pre ďalší výskum v oblasti vzdelávania sestier.

Vzhľadom k častým právnym úpravám v špecializačnom vzdelávaní sestier je dôležité sa touto problematikou zaoberať i v budúcnosti. Dúfam, že nové právne predpisy prospejú nielen sestrám, ale i pacientom.

ZOZNAM SKRATIEK

ARIP	Anesteziologie, resuscitace a intenzivní péče
ARO	Anestéziologicko-resuscitačné oddelenie
Bc.	Bakalár
CSc.	candidatus scientiarum
ČAS	Česká asociácia sestier
ČR	Česká republika
ČSAR	Československá spoločnosť anestéziológie a resuscitácie
ČSFR	Československá federatívna republika
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
D	doporučený
Dip.	Diplomovaná/ý
Dis.	Diplomovaný špecialista
DrSc.	doctor scientiarum
EEC	European Economic Community
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
ES	Európske spoločenstvo
EU	Európska únia
FN	Fakultná nemocnica
FOaZOŠ	Fakulta ošetrovateľstva a zdravotníckych odborných štúdií
FVZ	Fakulta verejného zdravotníctva
FZŠŠ	Fakulta zdravotníckych špecializačných štúdií
hod.	hodín
ICN	International Council of Nurses
IĎV SZP	Inštitút ďalšieho vzdelávania stredných zdravotníckych pracovníkov
IPVZ	Inštitút postgraduálneho vzdelávania zdravotníkov
ISBN	International Standard Book Number
ISIC	International Student Identity Card
ISO	International Organization for Standardization
ISSN	International Standard Serial Number
JIP	Jednotka intenzivní péče
JIS	Jednotka intenzívnej starostlivosti
JLF UK	Jesseniová lekárska fakulta Univerzity Komenského
kap.	kapitola
KAIM	Klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny
KARIM	Klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny
LF UK	Lekárska fakulta Univerzity Karlovej
Mgr.	Magister
MŠ	Ministerstvo školstva
MŠMT	Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy
MUDr.	medicinae universae doctor

MZ ČR	Ministerstvo zdravotníctva Českej republiky
MZ ČSR	Ministerstvo zdravotníctva Československej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
NCO NZO	Národné centrum ošetrovateľstva a nelekárskych zdravotníckych odborov
nMgr.	nadväzujúce magisterské štúdium
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NsP PB	Nemocnica s poliklinikou Považská Bystrica
NV SR	Nariadenie vlády Slovenskej republiky
OCHRIP	Oddelenie chronickej a resuscitačnej intenzívnej starostlivosti
OM	odborný modul
Oše.	Ošetrovateľský/á
P – AZ	prax na akreditovanom pracovisku.
P	povinný
PhD.	philosophiae doctor
PhDr.	philosophiae doctor
Pr.	prax
Prof.	Profesor
PŠŠ	Pomaturitné špecializačné štúdium
PV	povinne voliteľné
QMS	Quality Management Systém
RZP	Rýchla zdravotnícka pomoc
Sb.	Sbírky
SK SAPA	Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek
SPAM	Slovenská postgraduálna akademická medicína
str.	strana
SZO	Svetová zdravotnícka organizácia
SZP	Stredný zdravotnícky pracovníci
SZŠ	Stredná zdravotnícka škola
SZU	Slovenská zdravotnícka univerzita
T	teória
ÚĎV SZP	Ústav ďalšieho vzdelávania Stredných zdravotníckych pracovníkov
UEMS	European Union of Medical Specialists
UK	Univerzita Karlova
ÚTPO	Ústav teórie a praxe ošetrovateľství
ÚVN	Ústredná vojenská nemocnica
VOŠ	Vyššia odborná škola
VŠ	vysoká škola
VZŠ	Vyššie zdravotnícke školy
www	World Wide Web
Z.z.	Zbierka zákonov
ZM	základný modul

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 - Zastúpenie nemocníc v SR a ČR.....	54
Graf 2 - Zastúpenie oddelení v jednotlivých nemocniciach v SR a ČR.....	55
Graf 3 - Dĺžka zdravotníckej praxe sestier v SR a ČR.....	56
Graf 4 - Špecializácia sestier v odbore v SR a ČR.....	58
Graf 5 - Získanie špecializácie sestier v SR a ČR.....	59
Graf 6 - Podpora zo strany nadriadených v SR a ČR.....	61
Graf 7 - Podpora zo strany kolegov/kolegyň v SR a ČR.....	62
Graf 8 - Uprednostnenie špecializácie na pracovisku v SR a ČR.....	65
Graf 9 - Semináre na pracovisku v SR a ČR.....	66
Graf 10 - Finančná podpora sestier pri vzdelávaní od zamestnávateľa v SR a ČR.....	69
Graf 11 - Registrácia sestier v SR a ČR.....	69
Graf 12 - Záujem sestier o špecializačné vzdelávanie v budúcnosti v SR a ČR.....	70
Graf 13 - Celoživotné vzdelávanie sestier v SR a ČR.....	71
Graf 14 - Vzdelávanie sestier v iných odboroch v SR a ČR.....	72
Graf 15 - Uspokojenie štúdia v SR a ČR.....	75
Graf 16 - Získanie vedomostí v SR a ČR.....	76
Graf 17 - Súčasné možnosti vzdelávania sestier v SR a ČR.....	77

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 - Začiatky bakalárskeho štúdia v ČR.....	14
Tabuľka 2 - Vznik názvov vzdelávacích inštitúcií v ČR a SR	18
Tabuľka 3 - Špecializácia SZP v ČSSR od roku 1971	19
Tabuľka 4 - Ďalšia špecializácia SZP v ČSSR od roku 1971	20
Tabuľka 5 - Špecializácia SZP v ČSFR od roku 1981	21
Tabuľka 6 - Vyššia špecializácia SZP v ČSFR od roku 1981	21
Tabuľka 7 - Špecializačné odbory v kategórii sestra a pôrodná asistentka	25
Tabuľka 8 - Odbory špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti vybraných zdravotníckych pracovníkov v ČR od roku 2004.....	28
Tabuľka 9 - Odbory špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti vybraných zdravotníckych pracovníkov v ČR od roku 2010.....	37
Tabuľka 10 - Akreditované nemocnice poverené zaistením výkonu	43
Tabuľka 11- Podmienky pre zaradenie sestier do špecializačného vzdelania v SR a ČR.....	46
Tabuľka 12 - Celková dĺžka špecializačného vzdelávania sestier v SR a ČR.....	46
Tabuľka 13 - Celková dĺžka špecializačného štúdia na vybraných	47
Tabuľka 14 - Pomer hodinovej dotácie špecializačného vzdelávania v SR a ČR	48
Tabuľka 15 - Inštitúcie zabezpečujúce špecializačné vzdelávanie sestier v SR a ČR	50
Tabuľka 16 - Prehľad ukončeného vzdelania sestier v SR a ČR	57
Tabuľka 17 - Motivácia počas štúdia v SR a ČR	60
Tabuľka 18 - Spôsob podpory zo strany nadriadených v SR a ČR.....	61
Tabuľka 19 - Spôsob podpory zo strany kolegov/kolegyň v SR a ČR.....	63
Tabuľka 20 - Motivácia sestier pre ďalšie vzdelávanie v SR a ČR	64
Tabuľka 21 - Zamestnanecké benefity v SR a ČR	66
Tabuľka 22 - Demotivácia počas štúdia v SR a ČR	67
Tabuľka 23 - Negatívne aspekty v práci počas štúdia v SR a ČR.....	68
Tabuľka 24 - Formy vzdelávania v SR a ČR.....	73
Tabuľka 25 - Študenti na pracovisku intenzívnej starostlivosti v SR a ČR.....	74
Tabuľka 26 - Zmeny po ukončení štúdia v SR a ČR.....	78
Tabuľka 27 - Prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu	106
Tabuľka 28 - Prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu	107
Tabuľka 29 - Zoznam akreditovaných nemocníc zabezpečujúcich program	109
Tabuľka 30 - Zoznam akreditovaných študijných programov v SR k roku 2013.....	110
Tabuľka 31 - Dĺžka štúdia a pridelené kredity za špecializačné vzdelávanie sestier	111

REFERENČNÝ ZOZNAM

Knihy

BENUŠOVÁ, K. a kol.: *Akreditácia ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov*, Bratislava MZ SR, 2006. 54 s. ISBN 80-969507-0-3.

BRŮHA, D., TOMEK, V.: *Pracovní právo ve zdravotnictví a sociálních službách*, 2005, Praha: Aspi, a.s., 1. vyd., str. 212, ISBN 80-7357-093-9.

FARKAŠOVA, D. a kol.: *Ošetrovateľstvo – teória*, vyd. Martin: Osveta, 2005. ISBN: 80-8063-182-4.

GULÁŠOVÁ, I. a kol.: *Manažment práce sestry na oddelení anestézie a intenzívnej medicíny*. In: *Kvalitná ošetrovateľská starostlivosť – základný predpoklad kvality života pacientov*. 2010, Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníctva, 1. vyd., Zborník referátov z 3. Slovenského chirurgického dňa v Košiciach, str. 103, ISBN 978-80-555-0261-8.

HANZLÍKOVÁ, A.: *Vzdelávanie v ošetrovateľstve na Slovensku a predpoklady jeho rozvoja* in: *Cesta k profesionálnému ošetrovateľstvu II*, r. 2007, Opava: Slezská univerzita v Opavě, str. 72, ISBN 978-80-7248-413-3.

HALUZÍKOVÁ, J., VOLFOVÁ, I.: *Naše zkušenosti se vzděláváním sester specialistek* in: *Cesta k profesionálnímu ošetrovateľstvu*, r. 2007, Opava: Slezská univerzita v Opavě, str. 59-60. ISBN 978-80-7248-413-3.

HRUBÁ, L.: *Zdravotní sestra a její další odborný růst*, 1980, Brno: ÚDV SZP, roč. 30, č. 10, [0049-8572].

KAFKOVA, V.: *Z historie ošetrovateľství*, vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1992, 1. vyd., ISBN: 807013-123-3.

KOŠULIČOVÁ, M.: *Proměny specializačního vzdělávání všeobecných sester*, vyd. Brno: NCO NZO in: ARCHALUSOVÁ A. a kol.: *Cesta k profesionálnímu ošetrovateľstvu II*, vyd. Opava: Slezská univerzita, 2007, str. 83-84, ISBN: 978-80-7248-413-3.

KUTNOHORSKÁ, J.: *Historie ošetrovateľství*, vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 1. vyd., ISBN: 978-80-247-3224-4.

MASTILIAKOVÁ, D.: *Úvod do ošetrovateľství*, Praha: Karolinum, 2004, 1.díl, 1. vyd. 187s., ISBN 80-246-0429-9.

PROŠKOVÁ, E., BRŮHA, D.: *Zdravotnická povolání*, 2011, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, vyd. 1., str. 560, ISBN: 978-80-7357-661-5.

ROZSYPALOVÁ, M., STAŇKOVÁ, M.: *Ošetrovatelství I*, vyd. Praha: Informatium, 1999, 3. vyd., ISBN: 80-86073-39-4.

SALVAGE, J.: *Ošetrovatelství v akci*, vyd. Praha: Česká společnost sester, 1997, 1. vyd., ISBN: 928901312.

STAŇKOVÁ, M.: *Galerie historických osobností*, vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 2001, 1. vyd., ISBN: 80-7013-329-5.

STYLES, M. M., AFFARA, F. A: ICN o regulaci ošetrovatelské profese. *Sestra v 21. Století*. Praha: ČAS, 1998, str. 40.

ŠKUBOVÁ, J., CHVÁTALOVÁ, H.: *Sestra – O životní cestě ženy, která dala svému povolání nový smysl*, Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 140 s., 2004, ISBN: 80-7013-407-0.

ŠKUBOVÁ, J., STAŇKOVÁ M.: *Škola začala jinak*, Praha: Strategie, 1992, *Sestra*, roč. 2, č. 5, str. 2-3. ISSN: 1210-0404.

Časopisy

Autor neuvedený: *Společenský význam dalšího vzdělávání Středních zdravotnických pracovníků* in: Československé ošetrovatelství: supplementum časopisu *Zdravotnická pracovníce*, Praha: Avicenum, r. 1976, roč. 7, č. 2, str. 34-35. ISSN: 0862-5891.

CHVÁTALOVÁ, H.: *Ženy, které měnily zdravotnictví 6.*, Florence. 2009, roč. 5, č. 11, str. 13, ISSN: 1801-464X.

CHVÁTALOVÁ, H.: *Ženy, které měnily zdravotnictví 11.* Florence, 2010, roč. 6, č. 3, str. 13, ISSN: 1801-464X.

DRDULOVÁ, A.: *Vše o specializačním vzdělávání*. Florence. 2008, roč. 4, č. 9, ISSN: 1801-464X.

HOFŠTETROVÁ-KNOTKOVÁ, M.: *Registrace-základ účinné regulace nelékařských profesí*. Florence, 2007, vol. III, č. 1, s. 15. ISSN 1801-464X.

JASTRZEMBSKÁ, J., SVOBODA, J.: *Práce sestry na JIP v interním oboru* in: *Zdravotnická pracovníce*, Praha: Avicenum, r. 1989, roč. 39, č. 7, str. 387, ISSN: 0049-8572.

KILÍKOVÁ, M.: *Moderný manažment ošetrovatelstva*. *Sestra*, 2004, roč. 3, č. 3, str. 6-7, ISSN 1335-9444.

KOUBKOVÁ, L.: *Sestra pro intenzivní péči v moderní perspektivě*. Sestra, 1993, roč. 3, č. 2, str. 3. ISSN 1210-0404.

KRAUSOVA, K. : *Historie českého ošetrovatelství do roku 1989*. Florence, 2010, roč. 6, č. 3, str.11-13, ISSN: 1801-464X.

KURIPLACHOVÁ, G., MAGUROVÁ, D., CIBRÍKOVÁ, S.: *Vzájemné uznávání odborné kvalifikace v kategorii sestra v členských státech EU*. Sestra, 2011, Fakulta zdravotnických odborov, PU, Prešov, roč. 21, č. 10, s. 19-20. ISSN: 1210-0404.

NEŠPŮRKOVÁ, M., RYŠÁNEK, M., TOTOVÁ, M.: *Pomaturitní specializační studium, nový kvalitativní stupeň ve výchově Středních zdravotnických pracovníků-specialistů* in: Československé ošetrovatelství: supplementum časopisu Zdravotnická pracovnice, Praha: Avicenum, r. 1976, roč. 7, č. 2, s. 36-38, ISSN: 0862-5891.

PACOVSKÝ, V., PETRÁŠEK, J.: *Výběr a výchova sester pro jednotky intenzivní péče* in: Československé ošetrovatelství: supplementum časopisu Zdravotnická pracovnice Praha: Avicenum, 1975, roč. 6, č. 3, s. 97-100. ISSN: 0862-5891.

POKORNÝ, J.: *První anesteziologická sestra v Československu - d. s. Alena Stárková – Palečková* in: Anesteziologie, intenzivní medicína, roč. 18, r. 2007, č. 4, str. 242, ISSN: 1214 – 2158.

SITNÁ, D.: *Jak se mají naše "zdrávky"*. Sestra, vyd. Praha: Mladá fronta, 2006, roč. 16, č. 7-8, ISSN: 1210-0404.

STAŇKOVÁ, M., *Praktická příručka pro sestry. České ošetrovatelství II: Sestra – reprezentant profese*. Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně. 2002.

Legislatívne dokumenty ČSR

Zákon č. 66/1950 Sb., o pracovních a platových poměrech statných zaměstnanců.

Zákon č. 103/1951 Sb., o jednotné preventivní a léčebné starostlivosti.

Vyhláška č. 77/1951 Sb., o středních zdravotnických pracovnících.

Vyhláška č. 7/1953 Sb., o odborné způsobilosti a odborné výchově středních a nižších zdravotnických pracovníků.

Vyhláška č. 44/1966 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví.

Předpis č. 77/1971 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví.

Vyhláška č. 72/1971 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví.

Vyhláška č. 77/1981 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví.

Směrnice č. 10/1986 Sb., o náplni činnosti středních, nižších a pomocných zdravotnických pracovnících.

Legislatívne dokumenty SR

Zákon č. 14/1992 Z.z., o Slovenskej komore stredných zdravotníckych pracovníkov a o Slovenskej komore zubných technikov.

Zákon č. 277/1994 Z.z, o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 311/2001 Z. z., zákonník práce.

Zákon č. 311/2002 Z.z., o povolání sestry, o povolání pôrodnej asistentky, o Slovenskej komore sestier a pôrodných asistentiek.

Zákon č. 131/2002 Z.z., o vysokých školách.

Zákon č. 528/2003 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z., o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Předpis č. 578/2004 Z.z., o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 742/2004 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 743/2004 Z.z., o spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.

Zákon č. 351/2005 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 720/2004 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vyhláška č. 366/2005 Z.z., o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.

Vyhláška č. 364/2005 Z.z., ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne a v spolupráci s lekárom v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 322/2006 Z.z., o spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.

Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. marca 2006 č. 07440/2006-SL, ktorým sa ustanovuje rozsah, spôsob a ďalšie podmienky poskytovania dotácií v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (oznámenie č. 164/2006 Z. z.), (Zmena: 341/2006 Z. z.).

Zákon č. 293/2007 Z.z., o uznávaní odborných kvalifikácií.

Zákon č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.

Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra.

Legislatívne dokumenty ČR

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

Vyhláška č. 463/2004 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí.

Vyhláška č. 424/2004 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.

Věstník ministerstva zdravotnictva České republiky, upravující rámcové vzdělávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků. Únor, 2006, str. 108.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákonník práce.

Vyhláška č. 189/2009 Sb., o atestační zkoušce, zkoušce k vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, závěrečné zkoušce akreditovaných kvalifikačních kurzů a aprobační zkoušce a o postupu při ověření znalosti českého jazyka (vyhláška o zkouškách podle zákona o nelékařských zdravotnických povoláních).

Vyhláška č. 31/2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí.

Legislatívne dokumenty EU

Smernica Európskeho parlamentu a rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií.

Internetové odkazy

O spoločnosti. [online]. 2008 [cit. 10/04/2013]. CNNA.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.cnna.cz/o-spolecnosti/>>

Motivační prvky v práci sestry. [online]. 2010 [cit. 29/03/2013]. ZDRAVIE.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/motivacni-prvky-v-praci-sestry-455653>>

Vzdělávání sester. [online]. 10/12/2010 v čase 10.55 hod [31/03/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <http://zdravi.e15.cz/discussion/read?page=5&id_discussion=27>

O univerzite. [online]. 2013 [cit. 28/03/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?&menu=86&oid=#menutop>>

Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek - Súčasnosc'. [online]. 2013 [cit. 28/03/2013]. SKSAPA.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.sksapa.sk/200903013/On%C3%A1s/suasnos.html>>

Národní centrum je pověřenou organizací MZ ČR. [online]. 2012 [cit. 28/03/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/nconzo>>

Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví [online]. 2013 [cit. 28/03/2013]. IPVZ.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.ipvz.cz/>>

Tabuľka – kredity. [online]. 2010 [cit. 23/02/2013]. SKSAPA.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.sksapa.sk/Start-download/Vzdel%C3%A1vanie/52-Tabu%C4%Beka-kredity.html>>

Regula [online]. Posledná aktualizácia stránky 4.januára 2011, 21:58 [cit.14.03.2013], Wikipedia. Dostupné z WWW: <<http://sk.wikipedia.org/wiki/Regula>>

Regulace [online]. Posledná aktualizácia stránky 13.decembra.2012 v 01:00 [cit. 14.03.2013], Wikipedie. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Regulace>>

Financovanie vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. [online]. 2006 [cit. 25/03/2013]. HEALTH.GOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.health.gov.sk/?financovanie-vzdelavania-zdravotnickych-pracovnikov>>

50 let vysokoškolského vzdělávání sester. [online]. 23.8.2010 [cit. 10/04/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/mlada-fronta-zdravotnicke-noviny-zdn/50-let-vysokoskolskeho-vzdelavani-sester-453730>>

Anestéziológia a intenzívna starostlivosť, UKF v Nitre. [online]. 2012 [cit. 27/03/2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sksapa.sk/Start-download/Aktuality-a-oznamy/343-Anest%C3%A9ziol%C3%B3gia-a-intenz%C3%ADvna-starostlivost%C5%A5-UKF-v-Nitre.html>>

Potvrdzovanie rovnocennosti vzdelania v regulovaných zdravotníckych povolaniach získaného na území Slovenskej republiky. [online]. 2011 [cit. 28/02/2013]. HEALTH.GOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.health.gov.sk/?potvrdzovanie-rovnocennosti-zdravotnickeho-vzdelania-ziskaneho-na-uzemi-slovenskej-republiky>>

Československo. [online]. 6.4.2013 [10/04/2013] WIKIPEDIA.CZ. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ceskoslovensko>>

Organizace studia ošetrovatelství [online]. 2006 [cit. 10/02/2013]. PROJEKTY.OSU.CZ. Dostupné z WWW: <<http://projekty.osu.cz/mentor/I-organizace%20studia%20osetrovatelstvi.pdf>>

Pojem kompetence. [online]. 2006 [cit. 25/03/2013]. SLOVNIK-CIZICH-SLOV.ABZ.CZ. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kompetence>>

Všeobecná sestra – Intenzivní péče. [online]. 2012 [cit. 20/02/2013]. FNMOTOL.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.fnmotol.cz/odborna-verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych/specializacni-vzdelavani-vseobecna-sestra/#1>>

Organizace studia ošetrovatelství [online]. 2006 [cit. 10/02/2013]. PROJEKTY.OSU.CZ: Dostupné z WWW: <<http://projekty.osu.cz/mentor/I-organizace%20studia%20osetrovatelstvi.pdf>>

Projekt centrální registrace sester v ČR. [online]. 20.12. 2000 [cit. 18/01/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/projekt-centralni-registrace-sester-v-cr-132322>>

Metodika pro žadatele o dotaci ze státního rozpočtu na rezidenční místo pro rok 2013 a počet vypsaných rezidenčních míst pro rok 2013 – NELEKÁŘSKÉ OBORY SPECIALIZAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ. [online]. 20.02.2013 [cit. 20/02/2013]. MZCR.CZ. Dostupné z WWW: <http://www.mzcr.cz/dokumenty/metodika-pro-zadatele-o-dotaci-ze-statniho-rozpocet-na-rezidencni-misto-pro-rok-7527_2777_3.html>

Specializační vzdělávání. Příloha 05 – Seznam udělených akreditací specializačního vzdělávání podle NV č. 31/2010 Sb., aktualizováno k 01.01.2013 (XLS, 107Kb). [online]. 19.02.2013 [cit. 20/02/2013]. MZCR.CZ. Dostupné z WWW: <http://mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/specializacni-vzdelavani_1765_935_3.html>

Specializační vzdělávání. Příloha 13 - Seznam pověřených organizací realizující atestační zkoušky. [online]. 19.02.2013 [cit. 20/02/2013]. MZCR.CZ. Dostupné z WWW: <http://mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/specializacni-vzdelavani_1765_935_3.html>

Přehled akreditovaných oborů specializačního vzdělávání – Vzdělávací programy dle NV ČR č. 463/2004 Sb. [online]. 2012 [cit. 20/02/2013]. FNMOTOL.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.fnmotol.cz/odborna-verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych/specializacni-vzdelavani/prehled-akreditovanych-oboru-specializacniho-vzdel/>>

Teória, výskum a vzdelávanie v ošetrovatel'stve. [online]. 2005 [cit. 18/01/2013]. JFMED.UNIBA.SK. Dostupné z WWW: <http://www.jfmed.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/Oset_Files/oset_martin_2005.pdf>

Kolébku vysokoškolského studia sester byla Univerzita Karlova. [online]. 2010 [cit. 18/01/2013]. IFORUM.CZ: Dostupné z WWW: <<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-9788.html>>

Udělené pamětní medaile 3. LF UK, čestné doktoráty a další ocenění. [online]. 2008 [cit. 18/01/2013]. LF3.CUNI.CZ: Dostupné z WWW: <<http://www.lf3.cuni.cz/cs/veda-a-vyzkum/medaile-3lf/>>

Časopisy ČLS JEP. Praktický lékař. [online]. 2013 [cit. 18/01/2013]. PROLEKARE.CZ: Dostupné z WWW: <<http://www.prolekare.cz/prakticky-lekar-clanek/jubilea-33546>>

Anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicína [online]. 2012 [cit. 09/02/2013]. NLK.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nlk.cz/publikace-nlk/referatove-vybery/anesteziologie-resuscitace-a-intenzivni-medicina/2012/ar-2012-2>>

Celoživotné vzdelávanie. [online]. 2013 [cit. 19/02/2013]. MINEDU.SK: Dostupné z WWW: <<http://www.minedu.sk/celozivodne-vzdelavanie/>>

Významné osobnosti [online]. 2006 [cit. 16/03/2013]. FNSPPPRESOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.fnsppresov.sk/nemocnica/1314/1526/>>

Univerzitná nemocnica Martin, Klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny [online]. 2013 [cit. 16/03/2013]. MFN.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.mfn.sk/index.php?m=812>>

Systém uznávania odborných kvalifikácií [online]. 19.01.2010 [cit. 12/01/2013]. EUROPA.EU. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/c11065_sk.htm>

Stručná historie a vývoj centra v datech. [online]. 2003 [cit. 08/02/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/125>>

Príprava na výkon povolania. [online]. 25.03.2011 [cit. 20/03/2013]. HEALTH.GOV.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.health.gov.sk/?priprava-na-vykon-povolania-1>>

História Slovenskej zdravotníckej univerzity. [online]. 2013 [cit. 21/03/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?&menu=94&oid=#menutop>>

História strednej zdravotníckej školy v Banskej Bystrici. [online]. 2013 [cit. 22/03/2013]. SZSBB.EU. Dostupné z WWW: <http://www.szsbb.eu/?_m=skola&_c=historia_skoly>

Historie Vyšší odborné školy zdravotnické v Brně. [online]. 2010 [cit. 22/03/2013]. VOSZBRNO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.voszbrno.cz/o-skole?idm=85>>

Špecializačné štúdium Lekárskej fakulty SZU [online]. 2013 [cit. 10/02/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?id=112&menu=>>

Fakulta ošetrovateľstva a zdravotníckych odborných štúdií [online]. 2013 [cit. 10/02/2013]. SZU.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.szu.sk/index.php?id=534>>

Centrum před prahem padesátého výročí. [online]. 09.12.2009 [cit. 10/02/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/centrum-pred-prahem-sveho-padesateho-vyroci-448609>>

Představujeme Vám Národní centrum ošetrovateľství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně [online]. 2013 [cit. 11/02/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/123>>

Politika kvality. [online]. 01.09.2011 [cit. 11/02/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/152>>

Tisková zpráva 25.5.2012: E-learning ve zdravotnictví. [online]. 05.09.2012 [cit. 11/02/2013]. NCONZO.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.nconzo.cz/web/guest/tiskova-zprava-24a>>

Všeobecná sestra – Intenzivní péče. [online]. 2012 [cit. 20/02/2013]. FNMOTOL.CZ. Dostupné z WWW:

<<http://www.fnmotol.cz/odborna-verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych-specializacni-vzdelavani/vseobecna-sestra/#1>>

Přijímací řízení pro akademický rok 2013/2014. [online]. 11.02.2013 [cit. 20/02/2013]. 1LF.CUNI.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.lf1.cuni.cz/podminky-prijimaciho-řízení?f=pro-uchazece>>

Studijní programy a obory. [online]. 2013 [cit. 20/02/2013]. MED.MUNI.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.med.muni.cz/index.php?id=987>>

Zoznam akreditovaných študijných programov ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. [online]. 2011 [cit. 21/02/2013]. MZSR.SK. Dostupné z WWW:

<<http://www.health.gov.sk/?zoznam-akreditovanych-studijnych-programov-dalsieho-vzdelavania-zdravotnickych-pracovnikov>>

Úloha manažera v motivaci ošetrovateľského tímu. [online]. 13.04.2012 [cit. 31/03/2013]. ZDRAVI.E15.CZ. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/uloha-manazera-v-motivaci-osetrovatelskeho-tymu-464367>>

Diplomové a bakalárske zdroje

CALETKA, P.: *Komparace systému specializačního vzdělávání a kompetencí sester v oboru anesteziologie a intenzivní péče v České republice, Slovenské republice a ve Spolkové republice Německo*. Bakalárska práca, 2011, Praha: Univerzita Karlova, 2. Lékařská fakulta, Ústav ošetrovatelství, 113 s.

JILEČKOVÁ, Z.: *Vzdělávání sester v intenzivní péči v ČR. [The education of nurses in an intensive care in the Czech Republic.]*. Praha, 2010. 130 s., Diplomová práca. Univerzita Karlova v Prahe, 1. lékařská fakulta, ÚTPO.

Ostatné zdroje

PROŠKOVÁ, E. *Zdravotní péče: pojem, poskytování, regulace*. Podklady k prednáške 2009. Praha.

SUCHÁ, J.: *Vývoj výuky studijního oboru zdravotních sester od roku 1949*, Archivní materiál NCO NZO Brno.

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1: Regulácia nelekárskych zdravotníckych povolání v ČR, právne ustanovenia.

Príloha 2: Činnosti všeobecnej sestry so špecializovanou spôsobilosťou podľa § 54, vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov.

Príloha 3: Prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu v ČR podľa vyhlášky č. 463/2004 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označení odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.

Príloha 4: Prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu podľa vyhlášky č. 31/2010 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označení odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.

Príloha 5: Kompetencie sestry pre intenzívnu starostlivosť podľa vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov, §55.

Príloha 6: Zoznam akreditovaných nemocníc zabezpečujúcich program Intenzívna starostlivosť v ČR.

Príloha 7: Zoznam akreditovaných študijných programov v SR k roku 2013.

Príloha 8: Dĺžka štúdia a pridelené kredity za špecializačné vzdelávanie sestier v SR, podľa vyhlášky č. 366/2005 Z.z., o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.

Príloha 9: Zoznam špecializačných odborov v kategórii sestra podľa zákona č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.

Príloha 10: Podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť, podľa vestníka MZ SR z roku 2010.

Príloha 11: Vymedzenie základných pojmov v intenzívnej starostlivosti.

Príloha 12: Dotazník k diplomovej práci v slovenskom jazyku.

Príloha 13: Rozsah praktických zručností a skúseností potrebných na výkon špecializovaných pracovných činností špecializovanej sestry v študijnom odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť v SR od roku 2010.

Príloha 14: Rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne a v spolupráci s lekárom, podľa vyhlášky č. 364/2005 Z.z., ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne a v spolupráci s lekárom

Príloha 15: Dotazník k diplomovej práci v českom jazyku.

Príloha 16: Súhrn oficiálnych názvov Československa.

Príloha 17: Prohlášení zájemce o nahlédnutí do závěrečné práce absolventa studijního programu uskutečňovaného na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

PRÍLOHA 1:

Regulácia nelekárskych zdravotníckych povolání, právne ustanovenia v ČR.

Nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.

Vyhláška č. 423/2004 Sb., kterou se stanoví kreditní systém pro vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez přímého vedení nebo odborného dohledu zdravotnických pracovníků.

Věstník MZ č. 9/2004, koncepce ošetrovatelství.

Vyhláška č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami.

PRÍLOHA 2:

Činnosti všeobecnej sestry so špecializovanou spôsobilosťou podľa § 54, vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov.

„Všeobecná sestra uvedená v § 55 až 67 po získaní špecializovanej spôsobilosti vykonáva činnosti podľa § 4 a ďalej bez odborného dohľadu a bez indikácie poskytuje a organizuje ošetrovateľskú starosť, vrátane vysoce špecializovanej ošetrovateľskej starostlivosť v odbore špecializácie, prípadne zameriavanie. Prítom zvlášť môže

a) bez odborného dohľadu a bez indikácie

- 1. edukovať pacientov, prípadne iné osoby v špecializovaných ošetrovateľských postupoch a pripravovať pre ne informačné materiály,*
- 2. sledovať a vyhodnocovať stav pacientov z hľadiska možnosti vzniku komplikácií a náhlych príhod a podieľať sa na ich riešení,*
- 3. koordinovať prácu členov ošetrovateľského tímu v oblasti svojej špecializácie,*
- 4. hodnotiť kvalitu poskytovanej ošetrovateľskej starostlivosť,*
- 5. vykonávať ošetrovateľský výskum, zvlášť identifikovať oblasti výskumnej činnosti, realizovať výskumnú činnosť a vytvárať podmienky pre aplikáciu výsledkov výskumov do klinickej praxe na vlastnom pracovisku i v rámci odboru,*
- 6. pripravovať štandardy špecializovaných postupov v rozsahu svojej spôsobilosti,*
- 7. viesť špecializačné vzdelávanie v odbore svojej špecializácie;*

b) na základe indikácie lekára

- 1. vykonávať prípravu pacientov na špecializované diagnostické a liečebné postupy, sprevádzať ich a asistovať pri ich vykonávaní, sledovať ich a ošetrovať po vykonaní,*
- 2. edukovať pacientov, prípadne iné osoby v špecializovaných diagnostických a liečebných postupoch.“*

PRÍLOHA 3:

Prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu v ČR, podľa zákona č. 463/2004 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označení odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.

**Tabuľka 27 - Prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu
v ČR od roku 2004**

Sestra pre intenzívnu starostlivosť				
Kód modulu	Názov modulu	Typ modulu	Dĺžka trvania modulu	Počet kreditov
Ročník prvý				
Základný modul 4.1	Rola sestry špecialistky	P	2 – týždne - T	20
Odborný modul 4.2	Rola sestry pre intenzívnu starostlivosť Prax – 1. časť	P	3 – týždne - T	30
			2 – týždne – Pr.	10
Ročník druhý				
Odborný modul 4.2	Prax – 2. časť		1 - týždeň	5
Špeciálny modul 4.3.1	Rola sestry pre intenzívnu starostlivosť so zameraním na neodkladnú starostlivosť	D	1 – týždeň – T 1 – týždeň – Pr.	10 5
Špeciálny modul 4.3.2	Rola sestry pre intenzívnu starostlivosť so zameraním na anestéziológiu	D	1 – týždeň - T 1 – týždeň – Pr.	10 5
Špeciálny modul 4.3.3	Rola sestry pre intenzívnu starostlivosť so zameraním na dlhodobú umelú pľúcnu ventiláciu	D	1 – týždeň - T 1 – týždeň – Pr.	10 5
Špeciálny modul 4.3.4	Rola sestry pre intenzívnu starostlivosť so zameraním na očisťovacie metódy krvi	D	1 – týždeň - T 1 – týždeň – Pr.	10 5
Špeciálny modul 4.3.5	Rola sestry pre intenzívnu starostlivosť so zameraním na kardiológiu	PV	1 – týždeň - T 1 – týždeň – Pr.	10 5
Špeciálny modul 4.3.6	Rola sestry pre intenzívnu starostlivosť so zameraním na algeziológiu	PV	1 – týždeň - T 1 – týždeň – Pr.	10 5
Špeciálny modul 4.3.7	Rola sestry pre intenzívnu starostlivosť so zameraním na operačné stredisko	D	1 – týždeň - T 1 – týždeň – Pr.	10 5
	Odborná prax na akreditovanom pracovisku	P	2 – týždne – Pr.	10

(Věstník ministerstva zdravotnictva České republiky, upravující rámcové vzdělávací programy pro specializační vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků, Únor 2006, str. 16).

Vysvetlivky k tabuľke č. 27: P - povinné, D - doporučené, PV - povinne voliteľné, T - teória, Pr.- prax.

PRÍLOHA 4:

Prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu podľa vyhlášky č. 31/2010 Sb., o odboroch špecializačného vzdelávania a označenie odbornosti zdravotníckych pracovníkov so špecializovanou spôsobilosťou.

**Tabuľka 28 - Prehľad jednotlivých modulov vzdelávacieho programu
v ČR od roku 2010**

Špecializačné vzdelávanie v odbore Intenzívna starostlivosť				
Kód	Typ	Názov modulu	Rozsah	Počet kreditov
ZM	P	Organizačné a metodické vedenie špecializovanej ošetrovateľskej starostlivosti	1 týždeň T – 40 hod	20 (á 4 kredity/deň)
OM 1	P	Úvod do intenzívnej medicíny, podpora života	2 týždne T – 80 hod 1 týždeň Pr –40 hod	40 (á 4 kredity/deň) 5 (á 1 kredit/deň)
OM 2	P	Intenzívna starostlivosť v klinických odboroch	2 týždne T – 80 hod 2 týždne Pr –80 hod	40 (á 4 kredity/deň) 10 (á 1 kredit/deň)
OM 3	P	Diagnostické, terapeutické a ošetrovateľské výkony v anesteziológii a intenzívnej medicíne	1 týždeň T – 40 hod 1 týždeň Pr –40 hod	20 (á 4 kredity/deň) 5 (á 1 kredit/deň)
OM 4	P	Vybrané kritické stavy v intenzívnej medicíne	1 týždeň T – 40 hod 1 týždeň Pr –40 hod	20 (á 4 kredity/deň) 5 (á 1 kredit/deň)
OM 5	P	Odborná praxe na pracovisku akreditovaného zariadenia	2 týždne Pr –80 hod AZ	30 (á 3 kredity/deň)
			T – teórie $\sum$ 280 Pr – praxe $\sum$ 200 Pr – AZ $\sum$ 80 hod	
Celkom			560 hodín	195 kreditov

(Všeobecná sestra – Intenzivní péče. [online]. 2012 [cit. 20/02/2013]. FNMOTOL.CZ. Dostupné z WWW: <<http://www.fnmotol.cz/odborna-verejnost/celozivotni-vzdelavani-nelekarskych-zdravotnickych/specializacni-vzdelavani/vseobecna-sestra/#1>>)

Vysvetlivky k tabuľke č. 28: ZM – základný modul, OM – odborný modul, P - povinný, T - teória, Pr.- prax. , P – AZ – prax na akreditovanom pracovisku.

PRÍLOHA 5:

Kompetencie sestry pre intenzívnu starostlivosť podľa vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov, §55.

„Sestra pro intenzivní péči v rámci anesteziologicko-resuscitační, intenzivní péče a akutního příjmu vykonává činnosti podle § 54 při poskytování ošetrovatelské péče o pacienta staršího 10 let, u kterého dochází k selhání základních životních funkcí nebo toto selhání hrozí. Přitom zejména může

a) bez odborného dohledu a bez indikace lékaře

- 1. sledovat a analyzovat údaje o zdravotním stavu pacienta, hodnotit fyziologické funkce, analyzovat křivku elektrokardiogramu, hodnotit závažnost stavu,*
- 2. zahajovat a provádět kardiopulmonální resuscitaci se zajištěním dýchacích cest a s použitím dostupného technického vybavení, včetně defibrilace srdce elektrickým výbojem po provedení záznamu elektrokardiogramu,*
- 3. pečovat o dýchací cesty pacienta i při umělé plicní ventilaci, včetně odsávání z dolních cest dýchacích, provádět tracheobronchiální laváže u pacienta se zajištěnými dýchacími cestami,*
- 4. zajišťovat stálou připravenost pracoviště, včetně funkčnosti speciální přístrojové techniky a materiálního vybavení; sledovat a analyzovat údaje na speciální přístrojové technice, rozpoznávat technické komplikace a řešit je;*

b) bez odborného dohledu na základě indikace lékaře

- 1. provádět měření a analýzu fyziologických funkcí pacienta specializovanými postupy pomocí přístrojové techniky, včetně využití invazivních metod,*
- 2. provádět katetrizaci močového měchýře mužů,*
- 3. zavádět gastrickou a duodenální sondu pacientovi v bezvědomí,*
- 4. provádět výplach žaludku u pacienta se zajištěnými dýchacími cestami,*
- 5. vykonávat činnosti u pacienta s akutním a chronickým selháním ledvin, který vyžaduje léčbu dostupnými očišťovacími metodami krve,*
- 6. vykonávat činnosti v souvislosti s dlouhodobou umělou plicní ventilací i v domácí péči, včetně poučení o používání pomůcek a obsluze zdravotnických prostředků pacienta a jím určených osob,*
- 7. vykonávat činnosti spojené s přípravou, průběhem a ukončením aplikace metod léčby bolesti,*
- 8. vykonávat činnosti při přípravě, v průběhu a bezprostředně po ukončení všech způsobů celkové a místní anestézie,*
- 9. provádět punkci artérií k jednorázovému odběru krve a kanylaci k invazivní monitoraci krevního tlaku s výjimkou arterie femoralis;*

c) pod odborným dohledem lékaře

- 1. aplikovat transfuzní přípravky¹⁴⁾ a přetlakové objemové náhrady,*
- 2. provádět extubaci tracheální kanyly,*
- 3. provádět externí kardiostimulaci.¹⁷¹⁾*

¹⁷¹⁾ Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostiach zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov, §55.

PRÍLOHA 6:**Zoznam akreditovaných nemocníc zabezpečujúcich program Intenzívna starostlivosť v ČR.****Tabuľka 29 - Zoznam akreditovaných nemocníc zabezpečujúcich program Intenzívna starostlivosť v ČR**

Vzdelávací program – Intenzívna starostlivosť	
Nemocnica	Akreditácia od - do
Oblastná nemocnica Kolín, a.s.	01.09.2012 – 31.08.2017
Klatovská nemocnica, a.s.	01.09.2012 – 31.08.2017
Thomayerova nemocnica v Prahe	01.11.2012 – 31.10.2017
Fakultná nemocnica Olomouc	01.11.2012 – 31.10.2017
Fakultná nemocnica Ostrava	01.09.2012 – 31.08.2017
Fakultná nemocnica Motol v Prahe	01.09.2012 – 31.08.2017
Fakultná nemocnica Brno	01.09.2012 – 31.08.2017
Krajská zdravotní a.s. – Nemocnica Most	01.09.2012 – 31.08.2017
Krajská zdravotní a.s. – Masarykova nemocnica v Ústí nad Labem	01.09.2012 – 31.08.2017
Vyšší odborná škola zdravotnícka a SŠZ v Ústí nad Labem	01.11.2012 – 31.10.2017
Ostravská Univerzita v Ostrave, Lekárska fakulta	01.08.2012 – 31.07.2017
Mestská nemocnica Ostrava	01.08.2012 – 31.07.2017
Všeobecná fakultná nemocnica v Prahe	01.07.2012 – 30.06.2017
Fakultná nemocnica Plzeň	01.07.2012 – 30.06.2017
Nemocnica České Budějovice, a.s.	01.05.2012 – 30.04.2017
Fakultná nemocnica u sv. Anny v Brne	01.05.2012 – 30.04.2017
ÚVN – Vojenská Fakultná nemocnica Praha	01.05.2012 – 30.04.2017
NCO NZO v Brne	01.03.2012 – 28.02.2017

(Specializační vzdělávání. Příloha 05 – Seznam udělených akreditací specializačního vzdělávání podle NV č. 31/2010 Sb., aktualizováno k 01.01.2013 (XLS, 107Kb). [online]. 19.02.2013 [cit. 20/02/2013]. MZCR.CZ.

Dostupné z WWW: <http://mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/specializacni-vzdelavani_1765_935_3.html>)

PRÍLOHA 7:**Zoznam vzdelávacích ustanovizní s akreditovanými študijnými programami v SR****Tabuľka 30 - Zoznam akreditovaných študijných programov v SR k roku 2013**

ŠPECIALIZAČNÉ ŠTUDIJNÉ PROGRAMY		
Názov a sídlo vzdelávacej ustanovizne	Právna forma	Názov akreditovaného študijného programu
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	verejná vysoká škola	Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť o dospelých
Detto	Detto	Anestéziológia a intenzívna starostlivosť
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	Detto	Anestéziológia a intenzívna starostlivosť
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv. Alžbety v Bratislave	nezisková organizácia	Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v neonatológii
Prešovská univerzita v Prešove	verejná vysoká škola	Anestéziológia a intenzívna starostlivosť
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	štátna vysoká škola	Inštrumentovanie v operačnej sále
Detto	Detto	Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť o dospelých
Detto	Detto	Anestéziológia a intenzívna starostlivosť
Detto	Detto	Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii
Detto	Detto	Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v neonatológii

(Zoznam akreditovaných študijných programov ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. [online]. 2011 [cit. 21/02/2013]. MZSR.SK. Dostupné z WWW:

<<http://www.health.gov.sk/?zoznam-akreditovanych-studijnych-programov-dalsieho-vzdelavania-zdravotnickych-pracovnikov>>)

PRÍLOHA 8:

Dĺžka štúdia a pridelené kredity za špecializačné vzdelávanie sestier v SR, podľa vyhlášky č. 366/2005 Z.z., o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.

Tabuľka 31 - Dĺžka štúdia a pridelené kredity za špecializačné vzdelávanie sestier v SR od roku 2005

Druh účasti na sústavnom vzdelávaní	Dĺžka štúdia	Počet pridelených kreditov
Špecializované štúdium sestry	1 rok	20
Špecializované štúdium sestry	2 roky	40
Certifikačná príprava sestry	• 3 mesiace	8
	• 1 semester	10
	• 1 rok	20
	• 2 roky	40
Absolvovanie akreditovaného študijného programu sústavného vzdelávania s využitím korešpondenčnej metódy dištančného vzdelávania, s využitím počítačových sietí alebo vzdelania uskutočneného prezenčnou, kombinovanou metódou sústavného vzdelávania sestry	• 3 mesiace	8
	• 6 mesiacov	10
	• 1 rok	20
	• 2 roky	40

(Tabuľka – kredity. [online]. 2010 [cit. 23/02/2013]. SKSAPA.SK. Dostupné z WWW: <<http://www.sksapa.sk/Start-download/Vzdel%C3%A1vanie/52-Tabu%C4%Beka-kredity.html>>)

PRÍLOHA 9:

Zoznam špecializačných odborov v kategórii sestra podľa zákona č. 296/2010 Z.z., o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobu ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností.

„a) špecializačné odbory s minimálnou dĺžkou trvania špecializačného štúdia jeden rok

- 1. anestéziológia a intenzívna starostlivosť*
- 2. inštrumentovanie v operačnej sále*
- 3. intenzívna ošetrovateľská starostlivosť o dospelých*
- 4. intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v neonatológii*
- 5. intenzívna ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii*
- 6. ošetrovateľská starostlivosť o dialyzovaných pacientov*
- 7. ošetrovateľská starostlivosť v komunite*
- 8. ošetrovateľská starostlivosť v odboroch chirurgie*
- 9. ošetrovateľská starostlivosť v odboroch vnútorného lekárstva*
- 10. ošetrovateľská starostlivosť v onkológii*
- 11. ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii*
- 12. ošetrovateľská starostlivosť v psychiatrii*

b) špecializačné odbory s minimálnou dĺžkou trvania špecializačného štúdia jeden rok po získaní vysokoškolského vzdelania druhého stupňa v magisterskom študijnom programe v študijnom odbore ošetrovateľstvo

- 1. ošetrovateľstvo v zdraví pri práci*
- 2. revízne ošetrovateľstvo“.*

PRÍLOHA 10:

Podmienky pre výkon povolania špecializovanej sestry v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť, podľa vestníka MZ SR z roku 2010.

„Špecializačné štúdium nadväzuje na

- a) vysokoškolské **vzdelanie druhého stupňa** v magisterskom študijnom programe v študijnom odbore ošetrovatel'stvo a ošetrovateľskú prax v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť najmenej tri roky bez prerušenia,*
- b) vysokoškolské **vzdelanie prvého stupňa** v bakalárskom študijnom programe v študijnom odbore ošetrovatel'stvo a ošetrovateľskú prax v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť najmenej tri roky bez prerušenia,*
- c) **vyššie odborné vzdelanie** v študijnom odbore diplomovaná všeobecná sestra a ošetrovateľskú prax v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť najmenej tri roky bez prerušenia,*
- d) **vyššie odborné vzdelanie** v študijnom odbore diplomovaná detská sestra a ošetrovateľskú prax v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť najmenej tri roky bez prerušenia alebo*
- e) **úplné stredné odborné vzdelanie** v študijných odboroch pre zdravotnícke povolanie sestra a ošetrovateľskú prax v odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť najmenej tri roky bez prerušenia.¹⁷²*

¹⁷²Výnos Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 267.

PRÍLOHA 11:

Vymedzenie základných pojmov v intenzívnej starostlivosti

„Špecializovaná zdravotná starostlivosť“ je zdravotná starostlivosť, ktorá sa poskytuje v iných špecializačných odboroch ako všeobecné lekárstvo.“

„Urgentná zdravotná starostlivosť“ je neodkladná starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných životných funkcií.“

„Neodkladná zdravotná starostlivosť(...) je zdravotná starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných životných funkcií, bez rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť jej zdravie, spôsobuje jej náhlu a neznesiteľnú bolesť alebo spôsobuje náhle zmeny jej správania a konania, pod ktorých vplyvom bezprostredne ohrozuje seba alebo svoje okolie. (...) je aj zdravotná starostlivosť poskytovaná pri pôrode. (...) je aj vyšetrenie osoby označenej za možný zdroj rýchlo sa šíriacej a život ohrozujúcej nákazy, diagnostika a liečba osoby s rýchlo sa šíriacou a život ohrozujúcou nákazou. (...) je neodkladná preprava osoby do zdravotníckeho zariadenia, neodkladná preprava medzi zdravotníckymi zariadeniami a neodkladná preprava darcov a príjemcov orgánov, tkanív a buniek určených na transplantáciu; neodkladnú prepravu vykonávajú poskytovatelia záchrannej zdravotnej služby.“¹⁷³

„Anestéziológia a intenzívna starostlivosť“ je špecializačný odbor, ktorý sa zaoberá komplexnou ošetrovateľskou starostlivosťou o kriticky chorých, u ktorých hrozí zlyhanie, zlyháva alebo zlyhala funkcia jedného alebo viacerých orgánov alebo orgánových systémov. Zahŕňa aj anestetickú starostlivosť pri vykonávaní diagnostických a liečebných výkonov operačnej a neoperačnej povahy.“¹⁷⁴

„Intenzívna ošetrovateľská starostlivosť o dospelých je špecializačný odbor, ktorý sa zaoberá intenzívnym sledovaním, ošetrovaním a liečením náhlych stavov a stavov ohrozujúcich život metódou ošetrovateľského procesu.“¹⁷⁵

„Základní ošetrovateľská péče - ošetrovateľská péče poskytovaná pacientům, kterým jejich zdravotní stav nebo léčebný a diagnostický postup umožňuje běžné aktivity denního života, jejichž riziko ohrožení základních životních funkcí, zejména dýchání, krevního oběhu, vědomí a vylučování, je minimální, a kteří jsou bez patologických změn psychického stavu.“

¹⁷³Zákon č. 576/2004 Z.z., o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 2.

¹⁷⁴Výnos MZ SR zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 267

¹⁷⁵Výnos MZ SR zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 272.

„Specializovaná ošetrovatelská péče - ošetrovatelská péče poskytovaná pacientům, kterým jejich zdravotní stav nebo léčebný a diagnostický postup výrazně omezuje běžné aktivity denního života, jejichž riziko narušení základních životních funkcí nebo jejich selhání je reálné, nebo kteří mají patologické změny psychického stavu, jež nevyžadují stálý dozor nebo použití omezujících prostředků z důvodu ohrožení života nebo zdraví pacienta nebo jeho okolí; za specializovanou ošetrovatelskou péčí se považuje také péče poskytovaná pacientům se závažnými poruchami imunity a pacientům v terminálním (konečném) stavu chronického onemocnění, kde se nepředpokládá resuscitace.“

„Vysoce specializovaná ošetrovatelská péče - ošetrovatelská péče poskytovaná pacientům, u kterých dochází k selhání základních životních funkcí nebo bezprostředně toto selhání hrozí nebo kteří mají patologické změny psychického stavu, jež vyžadují stálý dozor nebo použití omezujících prostředků z důvodu ohrožení života nebo zdraví pacienta nebo jeho okolí“¹⁷⁶

¹⁷⁶Vyhláška č.55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, § 2.

PRÍLOHA 12:

Dotazník k diplomovej práci v slovenskom jazyku

Dotazník k diplomovej práci

Vážené kolegyně a kolegovia, volám sa Darina Lörincová a som študentkou 2. ročníku nadväzujúceho magisterského štúdia, odboru Intenzívna starostlivosť na 1. LF UK v Prahe. Rada by som Vás touto cestou požiadala o spoluprácu a vyplnenie dotazníku, ktorý je anonymný a dobrovoľný. Jeho výsledky budú použité v mojej diplomovej práci na tému Porovnávanie vzdelávania sestier v intenzívnej starostlivosti v Českej a Slovenskej republike. Na otázky prosím odpovedajte zaškrtnutím, poprípade dopíšete slovne.

Ďakujem za vašu spoluprácu, ochotu a čas, ktorý venujete vyplneniu dotazníku.

1. V ktorej nemocnici pracujete?
2. Na akom oddelení v súčasnosti pracujete?
 - ☐ ARO
 - ☐ JIP
 - ☐ Iné.....
3. Aká je Vaša dĺžka praxe v obore?
 - ☐ menej než 1 rok
 - ☐ 1-5 rokov
 - ☐ 6-10 rokov
 - ☐ 11- 15 rokov
 - ☐ 16 a viac
4. Aké je Vaše najvyššie ukončené vzdelanie a uveďte aký odbor?
 - ☐ SZŠ
 - ☐ VOŠ.....
 - ☐ VŠ- Bc.
 - ☐ VŠ- Mgr.
 - ☐ Iné.....
5. Máte špecializáciu v odbore?
 - ☐ Áno (uveďte prosím v akom)
 - ☐ V súčasnosti študujem špecializáciu v
 - ☐ Nie
6. Špecializáciu ste získali/ študujete:
 - ☐ Po ukončení SZŠ/ VOŠ
 - ☐ Po ukončení Bc./ Mgr.

- ☐ Počas štúdia Mgr.
- ☐ Iné.....

7. Čo bolo/ je pre Vás **motiváciou** počas štúdia? (Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Prospechové štipendium
- ☐ Využívať možnosti mimoškolských aktivít (kultúra, zľavy na ISIC a i.)
- ☐ Nadobudnutie nových vedomostí
- ☐ Iné.....

8.1.Stretli ste sa s podporou zo strany **nadriadených** počas svojho vzdelávania na svojom pracovisku?

- ☐ Áno
- ☐ Nie
- ☐ Nepožiadala/a som o pomoc
- ☐ Iné.....

8.2.Ak ste v predchádzajúcej otázke (č. 8. 1) označili odpoveď „áno“, označte akým spôsobom sa ich podpora prejavila (môžete označiť viac odpovedí).

- ☐ Finančný príspevok/ úhrada za vzdelanie
- ☐ Slovným povzbudzovaním v pokračovaní vo vzdelávaní
- ☐ Poskytnutím literatúry potrebnej k štúdiu
- ☐ Upravením pracovných služieb v práci počas vzdelávania
- ☐ Iné.....

9.1.Stretli ste sa s podporou zo strany **kolegov/ kolegýň** počas svojho vzdelávania na svojom pracovisku?

- ☐ Áno
- ☐ Nie
- ☐ Nepožiadala/a som o pomoc
- ☐ Iné.....

9.2.Ak ste v predchádzajúcej otázke (č. 9.1) označili odpoveď „áno“, označte akým spôsobom sa ich podpora prejavila. (Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Finančná pomoc (napr. dohoda, pôžička)
- ☐ Slovným povzbudzovaním v pokračovaní vo vzdelávaní
- ☐ Poskytnutím literatúry potrebnej k štúdiu
- ☐ Výmenou pracovných služieb v práci počas vzdelávania
- ☐ Iné.....

10. Čo je vašou motiváciou pre ďalšie vzdelávanie v intenzívnej starostlivosti? (Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Postup do vyššej platovej triedy

- ☐ Osobný rozvoj, doplnenie nových vedomostí
- ☐ Väčší rešpekt zo strany nadriadených
- ☐ Väčší rešpekt zo strany kolegov/ kolegýň
- ☐ Iné.....

11. Preferujete na vašom pracovisku sestry so špecializáciou v obore?

- ☐ Áno
- ☐ Skôr áno
- ☐ Nie
- ☐ Skôr nie
- ☐ Neviem

12. Prednášajú na vašom pracovisku semináre zamerané pre prácu v intenzívnej starostlivosti?

- ☐ Áno
- ☐ Skôr áno
- ☐ Nie
- ☐ Skôr nie
- ☐ Neviem, nezúčastňujem sa ich

13. Ktoré z nasledujúcich zamestnaneckých benefítov ste mali možnosť využiť?
(Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Finančná podpora (preplatenie cestovného, stravenky na jedlo, príspevok na registráciu do knižnice)
- ☐ Možnosť pracovať (z domova) popri štúdiu
- ☐ Individuálne štúdium (materská dovolenka)
- ☐ Iné.....

14. Čo bolo/je pre Vás **demotiváciou (znížením záujmu)** počas štúdia?
(Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Zvýšené nároky na vedomosti zo strany vyučujúcich
- ☐ Nedostatočná komunikácia a informovanosť medzi vyučujúcimi a študentmi
- ☐ „Byrokracia“ počas skúškového obdobia zo strany vyučujúcich, nespravodlivé hodnotenie študentov
- ☐ Iné.....

15. S ktorými negatívnymi aspektmi ste sa stretli u zamestnávateľa počas štúdia?
(Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Časová náročnosť (na súčasné plnenie pracovných a študentských povinností)
- ☐ Finančná záťaž
- ☐ Kritika zo strany zamestnávateľa (na určovanie priorít štúdium- práca)
- ☐ Iné.....

16. Máte možnosť vzdelávať sa v špecializačnom obore vo vašej nemocnici, ktorú Vám hradí zamestnávateľ (za určitých podmienok)?

- ☐ Áno
- ☐ Nie

17. Ste registrovaná sestra?

- ☐ Áno
- ☐ Nie

18. Máte záujem študovať špecializáciu v obore i v blízkej budúcnosti (o 1-2 roky)?

- ☐ Áno
- ☐ Nie
- ☐ Nie som rozhodnutá/ý

19. Aký je Váš pohľad na celoživotné vzdelávanie sestier?

- ☐ Je veľmi dôležité pre všetky sestry
- ☐ Nie je to nutné u všetkých sestier
- ☐ Je zbytočné
- ☐ Iný názor.....

20. Vzdelávate sa i v iných odboroch, než v ktorom súčasnosti pracujete i po doposiaľ ukončenom vzdelaní ktoré ste označil/a v otázke č.4 ?

- ☐ Áno (v akom a ako často?).....
- ☐ Nie
- ☐ Iné.....

21. Akou formou sa najčastejšie vzdelávate? (Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Účasťou na seminároch ako poslucháč/ka
- ☐ Účasťou na seminároch ako prednášajúci
- ☐ Účasťou na odbornej stáži
- ☐ Účasťou na odbornej konferencii, kongrese či sympóziu
- ☐ Publikačnou činnosťou
- ☐ Pedagogickou činnosťou
- ☐ Vedecko-výzkumnou činnosťou
- ☐ Iné.....

22. Zúčastňujú sa na vašom pracovisku študenti (špecializačných odborov), ktorí sú dostatočne edukovaní o výkonoch pod vedením sestier s odbornou spôsobilosťou?

- ☐ Áno, ale iba sa prizerajú
- ☐ Áno aj vykonávajú odbornú prácu pod odbor. dozorom
- ☐ Pri príležitosti odborného výkonu nemajú záujem „sa zašpiniť“

- ☐ Prídu si iba pre potvrdenie o absolvovaní praxe
- ☐ Iné.....

23. Splnilo alebo splňuje štúdium, ktoré ste absolvovala/ absolvujete, vaše očakávania pre prácu v intenzívnej starostlivosti?

- ☐ Áno
- ☐ Skôr áno
- ☐ Nie
- ☐ Skôr nie
- ☐ Neviem

24. Najviac vedomostí ste získali: (Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Počas štúdia v „lavici“
- ☐ Počas školskej praxe, stáží
- ☐ Počas pracovného pomeru
- ☐ Iné.....

25. Sú pre Vás súčasné možnosti vzdelávania sestier pre intenzívnu starostlivosť dostatočné?

- ☐ Áno
- ☐ Skôr áno
- ☐ Nie
- ☐ Skôr nie
- ☐ Neviem

26. Pokiaľ ste už štúdium ukončili, zmenilo sa pre Vás niečo po ukončení štúdia?
(Môžete označiť viac odpovedí)

- ☐ Postup v platovej triede
- ☐ Väčší rešpekt zo strany nadriadených
- ☐ Väčší rešpekt zo strany kolegov/kolegýň
- ☐ Zlepšená starostlivosť o pacientov
- ☐ Iné.....

PRÍLOHA 13:

Rozsah praktických zručností a skúseností potrebných na výkon špecializovaných pracovných činností špecializovanej sestry v študijnom odbore anestéziológia a intenzívna starostlivosť v SR od roku 2010.

„MINIMÁLNY ŠTANDARD PRE ŠPECIALIZAČNÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM V ŠPECIALIZAČNOM ODBORE ANESTÉZIOLÓGIA A INTENZÍVNA STAROSTLIVOSŤ

B. Praktické skúsenosti

1. špecializované výkony, ošetrovateľské techniky a postupy fyzikálneho vyšetrenia,
2. edukačné a výskumné činnosti v intenzívnej starostlivosti,
3. techniky a postupy resuscitácie,
4. diagnostické a terapeutické metódy na oddeleniach anestéziológie a intenzívnej starostlivosti,
5. starostlivosť o anestéziologické inštrumentárium, pomôcky a prístroje k anestézii, resuscitácii a intenzívnej starostlivosti,
6. vytváranie podmienok pre bezpečné prostredie na oddeleniach anestéziológie a intenzívnej starostlivosti,
7. dodržiavanie štandardov ošetrovateľskej starostlivosti v anestéziológii a intenzívnej starostlivosti,
8. aplikovanie metódy ošetrovateľského procesu, jeho jednotlivých krokov a vedenie ošetrovateľskej dokumentácie v špecifických podmienkach intenzívnej starostlivosti, pri poruchách funkcie orgánov a systémov v intenzívnej medicíne, algeziológii, transplantológii,
9. komplexná ošetrovateľská starostlivosť o pacienta:
 - 9.1. po KPCR,
 - 9.2. s respiračnou isuficienciou,
 - 9.3. s obehovým zlyhaním,
 - 9.4. s kraniocerebrálnym poranením,
 - 9.5. s náhlou príhodou brušnou,
 - 9.6. s náhlou príhodou hrudnou,
 - 9.7. s polytraumou,
 - 9.8. s akútnou intoxikáciou,
 - 9.9. s poruchou koagulačného systému,
 - 9.10. so zlyhaním pečene,
 - 9.11. s poruchou žliaz s vnútornou sekréciou- diabetická kóma, hypoglykemická kóma,
 - 9.12. s multiorgánovým zlyhaním,
 - 9.13. po cievnej operácii – stav po karotickej endarterektómii, aorto – by – femorálnom by passe,
 - 9.14. s bolesťou,
10. komplexná ošetrovateľská starostlivosť o darcu,
11. špecifická starostlivosť v detskom veku.

B. 1. Technické zručnosti

1. zapojenie ventilátorov na umelú pľúcnu ventiláciu,
2. nastavenie základných parametrov,
3. zapojenie, nastavenie základných parametrov zvlhčovačov,
4. manipulácia s monitorom - základné nastavenie, alarmy,
5. manipulácia s infúznou pumpou a lineárnym dávkovačom,
6. manipulácia s anesteziologickými prístrojmi,
7. manipulácia s odsávacími zariadeniami,
8. manipulácia s defibrilátorom. ¹⁷⁷

¹⁷⁷Výnos MZ SR zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra, str. 268 -269.

PRÍLOHA 14:

Rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne a v spolupráci s lekárom, podľa vyhlášky č. 364/2005 Z.z., ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne a v spolupráci s lekárom

„Rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne

*(1) Pri výkone ošetrovateľskej praxe **sestra registrovaná** podľa § 62 až 64 zákona poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť v súlade s právnymi predpismi, v rozsahu štúdiom a odbornou praxou získaných vedomostí a zručností (...) štandardmi a lekárskou diagnózou, ak osoba potrebuje lekársku starostlivosť, a samostatne*

- a) identifikuje potreby ošetrovateľskej starostlivosti osoby, rodiny alebo komunity a zabezpečuje alebo vykonáva uspokojovanie potrieb súvisiacich so zdravím, chorobou alebo umieraním,*
- b) rozhoduje o úkonoch týkajúcich sa poskytovania a riadenia ošetrovateľskej starostlivosti v závislosti od zistených potrieb osoby, rodiny alebo komunity, ktorej poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť,*
- c) podieľa sa na zavedení systému kvality a hodnotí kvalitu ošetrovateľskej starostlivosti,*
- d) podieľa sa na tvorbe štandardov v ošetrovateľstve a v ošetrovateľskej starostlivosti,*
- e) organizuje a zabezpečuje plnenie intervencií v poradí, ktoré zodpovedá potrebám osoby a je v súlade s liečebným plánom určeným lekárom, ak osoba potrebuje lekársku starostlivosť,*
- f) podporuje presadzovanie a obhajovanie potrieb a práv osoby,*
- g) zabezpečuje a vykonáva činnosti súvisiace s prijatím, prepustením, preložením a úmrtím osoby,*
- h) vedie ošetrovateľskú dokumentáciu, kontroluje a analyzuje záznamy v ošetrovateľskej dokumentácii; na základe ošetrovateľskej dokumentácie vykazuje činnosti pre potreby zdravotných poisťovní a štatistiky,*
- i) používa posudzovacie stupnice v ošetrovateľstve,*
- j) zabezpečuje poskytovanie kontinuálnej ošetrovateľskej starostlivosti osobe po prepustení z ústavnej zdravotnej starostlivosti do domácej ošetrovateľskej starostlivosti,*
- k) poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť v domácom prostredí a v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby,*
- l) odporúča zdravotnú starostlivosť a spoluprácu s inými fyzickými osobami a právnickými osobami v prípade potreby,*
- m) edukuje osobu, rodinu alebo komunitu o ošetrovateľskej starostlivosti s dôrazom na sebestačnosť,*
- n) poskytuje informácie súvisiace s poskytovaním ošetrovateľskej starostlivosti v potrebnom rozsahu osobe, rodine alebo komunitu,*
- o) uskutočňuje ošetrovateľský výskum, monitoruje požiadavky na výskum v ošetrovateľskej praxi, realizuje ho a jeho výsledky využíva v ošetrovateľskej praxi,*
- p) podieľa sa na praktickom vyučovaní v študijnom odbore ošetrovateľstvo,*

q) riadi a koordinuje prácu členov ošetrovateľského tímu, najmä zdravotníckeho asistenta a sanitára, a zabezpečuje dodržiavanie príslušných hygienických predpisov,
 r) spolupracuje s ostatnými zdravotníkymi pracovníkmi,
 s) podieľa sa na ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia,
 t) zabezpečuje hygienu prostredia vrátane dezinfekcie a sterilizácie zdravotníckych pomôcok, prístrojov, nástrojov a zariadení používaných pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti a podľa stupňa náročnosti dezinfekciu a sterilizáciu aj vykonáva,
 u) zabezpečuje dodržiavanie bezpečného prostredia osoby a ochranu jej intimity pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti,
 v) odporúča používanie voľnopredajných liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín.

(2) Pri výkone ošetrovateľskej praxe **sestra registrovaná** podľa § 62 až 64 zákona ďalej samostatne

a) meria, sleduje a interpretuje zistené numerické a klinické údaje fyziologických funkcií a vitálnych funkcií osoby v rozsahu nevyhnutnom na poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti,
 b) orientačne vyšetruje zrakovú ostrosť pomocou optotypov a ostrosť sluchu,
 c) vykonáva ošetrovateľskú rehabilitáciu a podieľa sa na prevencii porúch z imobility,
 d) hodnotí a ošetruje poruchy celistvosti kože a slizníc,
 e) aplikuje zábalý a obklady,
 f) odsáva sekréty z dýchacích ciest,
 g) ošetruje drény, periférne katétre a centrálné katétre, epidurálne katétre, permanentné močové katétre, kanyly a stómie.

(3) Pri výkone ošetrovateľskej praxe **sestra registrovaná** podľa § 62 až 64 zákona samostatne poskytuje aj ošetrovateľskú starostlivosť deťom vrátane novorodencov.

(4) **Na základe indikácie lekára sestra samostatne**

a) pripravuje osobu na diagnostické výkony a terapeutické výkony a poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť počas týchto výkonov a po ich skončení,
 b) meria fyziologické funkcie a vitálne funkcie,
 c) odoberá biologický materiál,
 d) preväzuje a ošetruje rany s výnimkou rán, ktoré svojím priebehom hojenia vyžadujú zásah lekára,
 e) zavádza žalúdočné sondy a dvanástnikové sondy, permanentné močové katétre u žien a rektálne rúrky,
 f) aplikuje kyslíkovú liečbu, enterálnu výživu, klystíry, liečivé kúpele,
 g) vykonáva kontinuálnu abdominálnu peritoneálnu dialýzu,
 h) podáva lieky všetkými dostupnými formami; intravenózne aplikovať lieky a parenterálnu výživu môže podávať na základe písomného poverenia lekára, (...)
 i) vykonáva funkčnú diagnostiku.

Rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou v spolupráci s lekárom

Sestra vykonáva aj ošetrovateľské výkony, ktoré súvisia s diagnostickými výkonmi a liečebnými výkonmi, ktoré uskutočňuje lekár pri

a) zavádzaní epidurálneho katétra, močového katétra u detí a mužov,

b) chirurgických výkonoch,

c) endoskopických vyšetreniach,

d) invazívnych výkonoch a neinvazívnych výkonoch,

e) podávaní kontrastných látok intravenóznou formou,

f) podávaní transfúzných liekov a transfúzných prípravkov. “¹⁷⁸

¹⁷⁸ Vyhláška č. 364/2005 Z.z., ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne a v spolupráci s lekárom v znení neskorších predpisov, § 2 a § 3.

PRÍLOHA 15:

Dotazník k diplomovej práci v českom jazyku

Dotazník k diplomové práci

Vážené kolegyně a kolegové, jmenuji se Darina Lörincová a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského studia, oboru Intenzivní péče na 1. LF UK v Praze. Ráda bych Vás touto cestou požádala o spolupráci a vyplnění dotazníku, který je anonymní a dobrovolný. Jeho výsledky budou použity v mé diplomové práci na téma Porovnávání vzdělávání sester v intenzivní péči v České a Slovenské republice. Na otázky prosím odpovídejte zaškrtnutím, popřípadě dopište slovně.

Děkuji za vaši spolupráci, ochotu a čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

1. Ve které nemocnici pracujete?

2. Na jakém oddělení v současnosti pracujete?

☐ ARO

☐ JIP

☐ Jiné.....

3. Jaká je Vaše délka praxe v oboru?

☐ méně než 1 rok

☐ 1-5 let

☐ 6-10 let

☐ 11 - 15 let

☐ 16 a více

4. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání a uveďte jaký obor?

☐ SZŠ.....

☐ VOŠ.....

☐ VŠ-Bc.....

☐ VŠ-Mgr.

☐ Jiné.....

5. Máte specializaci v oboru?

☐ Ano (uveďte prosím v jakém)

☐ V současnosti studuji specializaci v

☐ Ne

6. Specializaci jste získali / studujete:

☐ Po ukončení SZŠ / VOŠ

☐ Po ukončení Bc. / Mgr.

☐ Během studia Mgr.

☐ Jiné.....

7. Co bylo / je pro Vás motivací během studia? (Můžete označit více odpovědí)

☐ Prospěchové stipendium

☐ Využívat možnosti mimoškolních aktivit (kultura, slevy na ISIC a jiné)

☐ Získání nových vědomostí

☐ Jiné.....

8.1. Setkali jste se s podporou ze strany **nadřízených** během svého vzdělávání na svém pracovišti?

☐ Ano

☐ Ne

☐ Nepožádal/a jsem o pomoc

☐ Jiné.....

8.2. Pokud jste v předchozí otázce (č. 8. 1) označili odpověď "ano", označte jakým způsobem se jejich podpora projevila (můžete označit více odpovědí).

☐ Finanční příspěvek / úhrada za vzdělání

☐ Slovním povzbuzováním v pokračování ve vzdělávání

☐ Poskytnutím literatury potřebné ke studiu

☐ Upravením pracovních služeb v práci během vzdělávání

☐ Jiné.....

9.1. Setkali jste se s podporou ze strany **kolegů/ kolegyň** během svého vzdělávání na svém pracovišti?

☐ Ano

☐ Ne

☐ Nepožádal / a jsem o pomoc

☐ Jiné.....

9.2. Pokud jste v předchozí otázce (č. 9.1) označili odpověď "ano", označte jakým způsobem se jejich podpora projevila. (Můžete označit více odpovědí)

☐ Finanční pomoc (např. dohoda, půjčka)

☐ Slovním povzbuzováním v pokračování ve vzdělávání

☐ Poskytnutím literatury potřebné ke studiu

☐ Výměnou pracovních služeb v práci během vzdělávání

☐ Jiné.....

10. Co je vaší motivací pro další vzdělávání v intenzivní péči?
(Můžete označit více odpovědí)

☐ Postup do vyšší platové třídy

☐ Osobní rozvoj, doplnění nových vědomostí

☐ Větší respekt ze strany nadřízených

☐ Větší respekt ze strany kolegů / kolegyň

☐ Jiné.....

11. Preferujete na vašem pracovišti sestry se specializací v oboru?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Ne
- ☐ Spíše ne
- ☐ Nevím

12. Přednášejí na vašem pracovišti semináře zaměřené pro práci v intenzivní péči?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Ne
- ☐ Spíše ne
- ☐ Nevím, neúčastním se jich

13. Které z následujících zaměstnaneckých benefitů jste měli možnost využít?

(Můžete označit více odpovědí)

- ☐ Finanční podpora (proplacení jízdného, stravenky na jídlo, příspěvek na registraci do knihovny)
- ☐ Možnost pracovat (z domova) při studiu
- ☐ Individuální studium (mateřská dovolená)
- ☐ Jiné.....

14. Co bylo / je pro Vás demotivací (snížením zájmu) během studia?

(Můžete označit více odpovědí)

- ☐ Zvýšené nároky na znalosti ze strany vyučujících
- ☐ Nedostatečná komunikace a informovanost mezi vyučujícími a studenty
- ☐ "Byrokracie" během zkouškového období ze strany vyučujících, nespravedlivé hodnocení studentů
- ☐ Jiné.....

15. Se kterými negativními aspekty jste se setkali u zaměstnavatele během studia?

(Můžete označit více odpovědí)

- ☐ Časová náročnost (na současné plnění pracovních a studentských povinností)
- ☐ Finanční zátěž
- ☐ Kritika ze strany zaměstnavatele (pro určování priorit studium-práce)
- ☐ Jiné.....

16. Máte možnost vzdělávat se v specializační oboru ve vaší nemocnici, kterou Vám hradí zaměstnavatel (za určitých podmínek)?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

17. Jste registrovaná sestra?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

18. Máte zájem studovat specializaci v oboru i v blízké budoucnosti (o 1-2 roky)?

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Nejsem rozhodnutá/ý

19. Jaký je Váš pohled na celoživotní vzdělávání sester?

- ☐ Je velmi důležité pro všechny sestry
- ☐ Není to nutné u všech sester
- ☐ Je zbytečné
- ☐ Jiný názor

20. Vzdělávat se i v jiných oborech, než ve kterém současnosti pracujete i po dosud ukončeném vzdělání které jste označil/a v otázce č. 4?

- ☐ Ano (v jakém a jak často?)
- ☐ Ne
- ☐ Jiné.....

21. Jakou formou se nejčastěji vzděláváte? (Můžete označit více odpovědí)

- ☐ Účastí na seminářích jako posluchač/ka
- ☐ Účastí na seminářích jako přednášející
- ☐ Účastí na odborné stáži
- ☐ Účastí na odborné konferenci, kongresu či sympoziu
- ☐ publikační činnosti
- ☐ Pedagogickou činností
- ☐ Vědecko-Výzkumný činností
- ☐ Jiné.....

22. Účastní se na vašem pracovišti studenti (specializačních odborů), kteří jsou dostatečně edukovaní o výkonech pod vedením sester s odbornou způsobilostí?

- ☐ Ano, ale pouze se přihlížejí
- ☐ Ano i vykonávají odbornou práci pod odborným dozorem
- ☐ U příležitosti odborného výkonu nemají zájem "se zašpinit"
- ☐ Přijdou si pouze pro potvrzení o absolvování praxe
- ☐ Jiné.....

23. Splnilo nebo splňuje studium, které jste absolvovala/ absolvujete, vaše očekávání pro práci v intenzivní péči?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Ne

- ☐ Spíše ne
- ☐ Nevím

24. Nejvíce vědomostí jste získali: (Můžete označit více odpovědí)

- ☐ Během studia v "lavici"
- ☐ Během školní praxe, stáží
- ☐ Během pracovního poměru
- ☐ Jiné.....

25. Jsou pro Vás současné možnosti vzdělávání sester pro intenzivní péči dostatečné?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Ne
- ☐ Spíše ne
- ☐ Nevím

26. Pokud jste již studium ukončili, změnilo se pro Vás něco po ukončení studia?

(Můžete označit více odpovědí)

- ☐ Postup v platové třídě
- ☐ Větší respekt ze strany nadřízených
- ☐ Větší respekt ze strany kolegů/ kolegyně
- ☐ Zlepšená péče o pacienty
- ☐ Jiné.....

PRÍLOHA 16:

Súhrn oficiálnych názvov Československa

1918 – 1920: Republika Československá
1920 – 1938: Československá republika
1938 – 1939: Česko-Slovenská republika
1945 – 1960: Československá republika
1960 – 1989: Československá socialistická republika
1989 – 1990: Československá federatívna republika
1990 – 1993: Česká a Slovenská federatívna republika
1993 – súčasnosť: Česká republika
1993 – súčasnosť: Slovenská republika

(*Československo*. [online]. 6.4.2013 [10/04/2013] WIKIPEDIA.CZ. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ceskoslovensko>>)

PRÍLOHA 17:

**Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta
Kateřinská 32, Praha 2**

**Prohlášení zájemce o nahlédnutí
do závěrečné práce absolventa studijního programu
uskutečňovaného na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zpřístupněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo kopie závěrečné práce, jsem však povinen/a s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci.

Příjmení, jméno (hůlkovým písmem)	Číslo dokladu totožnosti vypůjčitele (např. OP, cestovní pas)	Signatura závěrečné práce	Datum	Podpis